

Helsingin alueen pelastustoimen palvelutasopäätös 2021-2024

Helsinki

Sisällysluettelo

1	Yleistä	1
1.1	Johdanto	1
1.2	Toimintaa ohjaavat strategiat ja suunnitelmat.....	1
1.3	Katsaus taloudelliseen tilanteeseen	4
1.4	Palvelutasopäätöksen valmistelu ja riskianalyysi	4
1.5	Palvelutason seuranta	6
1.6	Palvelutasopäätöksen voimassaolo	6
1.7	Tiivis katsaus palvelutasopäätöskauteen 2017-2020	7
2	Onnettomuuksien ehkäisy	9
2.1	Palveluiden järjestäminen ja voimavarat	9
2.2	Palveluiden kuvaus, tavoitteet ja palvelutaso	10
2.2.1	Asumisen turvallisuuteen liittyvät palvelut	10
2.2.2	Määräaikaiset palotarkastukset muihin kuin asuinrakennuksiin.....	12
2.2.3	Kemikaalivalvonta.....	13
2.2.4	Yleisötapatumien ja tilapäismajoitusten valvonta.....	14
2.2.5	Poistumisturvallisselvitysten arviointi ja valvonta	15
2.2.6	Teemavalvonnat ja ylimääräiset palotarkastukset	16
2.2.7	Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaus ja neuvonta.....	17
2.2.8	Pelastustoimen laitteet	18
2.2.9	Turvallisuusviestintä ja -neuvonta.....	18
2.2.10	Turvallisuuskoulutukset.....	19
2.2.11	Tietopalvelut ja palontutkinta	20
3	Pelastustoiminta	22
3.1	Palveluiden järjestäminen ja voimavarat	22
3.2	Pelastustoiminnan toimintavalmius	22
3.2.1	Pelastustoiminnan henkilöresurssit ja muodostelmat.....	22
3.2.2	Pelastustoiminnan kalusto ja asemaverkko.....	25
3.2.3	Pelastustoiminnan suunnitelmat	27
3.2.4	Pelastustoiminnan johtaminen ja tilannekeskustoiminta	28
3.2.5	Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika.....	30
3.2.6	Yhteistoiminta pelastustoiminnassa	31
3.3	Toimintavalmiuden erityispiirteet	33
3.3.1	Sammutustoiminta	33
3.3.2	Vaativa kaupunkirakentaminen	34
3.3.3	Vesipelastustoiminta.....	35
3.3.4	Korkealta ja syvältä pelastaminen	36
3.3.5	Tieliikenneonnettomuudet	37
3.3.6	Raideliikenneonnettomuudet	38
3.3.7	Ilmaliikenneonnettomuudet	39
3.3.8	Merellinen toiminta ja öljyntorjunta.....	40
3.3.9	MIRG (Maritime Incident Response Group)	41
3.3.10	Vaarallisten aineiden onnettomuudet ja CBRNE-uhat.....	42
3.3.11	Luonnononnettomuudet ja poikkeukselliset sääilmiöt	43
3.3.12	Vahingontorjunta ja rauniopelastus.....	44
3.3.13	Eläinpelastus.....	45
4	Väestönsuojeluun varautuminen	46
5	Ensihoitopalvelu.....	48
6	Kehittämissuunnitelma.....	50

1 Yleistä

1.1 Johdanto

Helsingin kaupungin pelastuslaitos vastaa alueen pelastustoiminnasta, kiireellisestä ensihoitopalvelusta sekä onnettomuuksien ehkäisyyn ja omatoimiseen varautumiseen liittyvästä valvonnasta, turvallisuusviestinnästä sekä muusta ohjauksesta ja neuvonnasta. Lisäksi pelastuslaitos vastaa poikkeusolojen valmiussuunnittelusta sekä väestönsuojeluväestön kehittämisestä, suunnittelusta ja väestönsuojeluun varautumisen koordinoinnista Helsingissä.

Pelastuslain mukaisesti pelastustoimi päättää alueensa palvelutasosta kuntia kuultuaan. Pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Pelastuslaitos laatii palvelutasopäätöksen, jossa on selvitettävä alueella esiintyvät uhat, arvioitava niistä aiheutuvat riskit, määriteltävä toiminnan tavoitteet ja käytettävät voimavarat sekä palvelut ja niiden taso. Palvelutasopäätös ohjaa pelastuslaitoksen strategista suunnittelua. Vuosittain laadittavat toiminta- ja taloussuunnitelmat on laadittu voimassa olevan palvelutasopäätöksen mukaisesti.

Pelastuslaitoksen ydinpalveluita ovat onnettomuuksien ehkäisy, pelastustoiminta, väestönsuojeluun varautuminen ja ensihoitopalvelu. Pelastuslaitos tuottaa myös omat hallinnolliset ja tekniset tukipalvelunsa.

1.2 Toimintaa ohjaavat strategiat ja suunnitelmat

Helsingin kaupungin visiona on olla maailman toimivin kaupunki¹. Helsingin kaupunkistrategian mukaan tavoitteena on, että jokainen tuntee olonsa turvalliseksi Helsingissä. Turvallisuus ja kaupunkilaisten keskinäinen luottamus ja yhteenkuuluvuuden tunne ovat kaupungin kilpailuvaltteja. Helsinki on turvallinen ja viihtyisä, sujuva, helppo ja välittävä.

Helsingin kaupungin pelastuslaitos sitoutuu omalta osaltaan kaupungin strategiaan ja **missionamme** on parantaa turvallisuutta sekä vähentää onnettomuuksia ja niiden vaikutuksia **ehkäisemällä onnettomuuksia ja toimimalla tehokkaasti onnettomuustilanteissa**. Olemme pääkaupungin paras vaihtoehto **ensihoitopalveluiden tuottamisessa**. **Varaudumme** toimimaan vakavissa Helsingin ja yhteiskunnan turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa ja toimimme vastuullisella tavalla.

Asukas- ja käyttäjätyytyväisyys on Helsingin kaupungin tuloksellisuuden keskeisiä mittareita. Asukaslähtöisyyttä korostetaan myös pelastuslaitoksen toiminnassa. Asiakastytyväisyyttä seurataan erityisesti onnettomuuksien ehkäisyn palveluissa ja asukkaiden tyytyväisyyttä ja kokemusta pelastuslaitoksen tuottamista palveluista kartoitetaan jatkuvasti monipuolisemmin.

Helsingin kaupungin tavoitteena on olla maailman parhaiten **digitalisaatiota** hyödyntävä kaupunki maailmassa. Kaupunki edistää tekoälyn, robotisaation ja sähköisen asioinnin jatkuvasti parempaa hyödyntämistä maailman toimivimman kaupungin visionsa mukaisesti. Pelastuslaitos jakaa kaupungin yhteisen vision ja edistää toiminnassaan digitalisaation tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämistä.

Helsingin kaupunki ottaa vastuunsa **ilmastonmuutoksen** torjunnassa vakavasti ja torjuu ilmastonmuutosta kunnianhimoisesti. Helsingin pelastuslaitos sitoutuu toiminnassaan osaltaan pyrkimään päästövähennyksiin ja varautuu erityisesti myös ilmastonmuutoksen vaikutuksiin toimintaympäristössään.

Helsingin kaupungin taloutta hoidetaan **vastuullisesti, kestävästi ja tuottavasti**, jotta kuntalaisten palvelut voidaan turvata pitkällä aikavälillä. Suunnitteilla oleva maakuntauudistus aiheuttaa kaupungin tulevien vuosien talouteen myös epävarmuutta. Palvelujen kilpailukyvyistä huolehditaan niitä uudistamalla. Helsingin pelastuslaitos pyrkii omassa toiminnassaan tuottavuuden ylläpitämiseen ja parantamiseen.

¹ [Helsingin kaupunki \(2019\). Maailman toimivin kaupunki – Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021.](#)

Uudenmaan pelastuslaitokset (Helsingin, Itä-Uudenmaan, Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan pelastuslaitokset eli **HIKLU-pelastuslaitokset**) tekevät tiivistä yhteistyötä kaikessa toiminnassaan yli kuntarajojen. Yhteistoiminta perustuu yhteistoimintasopimukseen ja sitä ohjaavat pelastuslaitosten pelastusjohtajat.

HIKLU-pelastuslaitosten johtajat hyväksyvät vuosittain yhteistyön kehittämissuunnitelman neljäksi vuodeksi kerrallaan ja määrittävät kulloinkin voimassa olevat avaintavoitteet. Toimintaa ohjaavat avaintavoitteet palvelutasopäätöskauden alkaessa ovat asiakaspalvelun yhtenäistäminen Uudenmaan alueella, suuronnettomuuksiin ja vaativiin johtamistilanteisiin liittyvän suorituskyvyn parantaminen, palvelutason säilyttäminen vähintään nykyisellä tasolla sekä työhyvinvointi muuttuvassa toimintaympäristössä.

Keskeisenä tavoitteena tulevalla palvelutasopäätöskaudella on Uudenmaan johtokeskuksen suunnittelu ja sen toiminnan käynnistäminen. HIKLU-pelastuslaitokset ovat myös varautuneet mahdollisen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ja rakenteiden uudistuksen tuomiin muutoksiin pelastustoimen järjestämisessä Uudenmaan alueella ja keskeinen tavoite yhteistoiminnassa on huomioida, että palvelutaso pystytään pitämään nykyisellä tasollaan mahdollisista muutoksista riippumatta. HIKLU-pelastuslaitokset haluavat myös jatkossa olla ensihoitopalvelujen tuottaja yhteistyössä sairaanhoitopiirin kanssa.

Pelastustoimen strategia vuoteen 2025² valmistui toukokuussa 2016. Strategian mukainen pelastustoimen visio vuoteen 2025 on Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - yhteistyössä. Strategiassa pelastustoimen toiminta-ajatus kiteytyy seuraavasti: pelastustoimi parantaa yhteiskunnan turvallisuutta kaikissa oloissa yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa vähentämällä onnettomuuksia, vastaamalla pelastustoiminnasta, osallistumalla siviilivalmiuden ylläpitoon ja kehittämiseen, rajoittamalla onnettomuuksien seurauksia kaikissa oloissa, hyödyntämällä pelastustoimen valmiutta nykyistä laajemmin yhteiskunnassa sekä tuottamalla terveydenhuollon kanssa sovittuja ensivaste- ja ensihoitopalveluja.

Strategiassa on seitsemän kansallista tavoitetta: 1) pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä, 2) pelastustoimella on riskejä vastaava valmius, 3) pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteen sovittaja ja luotettu yhteistyökumppani, 4) palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti, 5) jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta, 6) pelastustoimi kehittää aktiivisesti omia toimintamenetelmiään ja 7) henkilöstö voi hyvin.

Vuonna 2019 sisäministeriö julkaisi **Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelman³**. Ohjelmassa määritellään keskeiset painopistealueet, joihin pelastuslaitosten tulisi pyrkiä vaikuttamaan onnettomuuksia ehkäisevällä toiminnallaan. Toimintaohjelman missio on "Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025" ja sen pohjalta on johdettu kahdeksan vaikuttavuustavoitetta, joihin onnettomuuksia ehkäisevän työn tulisi keskittyä: (1) Ihmisten arjen turvallisuuden toimintakyky vahvistuu, (2) Lasten ja nuorten turvallisuuspääoma kasvaa, (3) Toimintakyvyiltään rajoittuneiden henkilöiden palokuolemat sekä tapaturmat kääntyvät laskuun vuoteen 2024 mennessä, (4) Eri väestöryhmät kattavat pelastuslaitosten sähköiset palvelut ovat käytössä vuoteen 2022 mennessä, (5) Yhteistyö onnettomuuksien ehkäisemiseksi lisääntyy, (6) Asiakasryhmien tarpeet tunnistetaan systemaattisesti ja pelastustoimi tuottaa tarpeisiin perustuen samankaltaista palvelua, (7) Ihmiset ottavat vastuuta ja huolehtivat aktiivisemmin omasta sekä muiden turvallisuudesta, (8) Välittämisen tunne lisääntyy ihmisten kuuluessa vahvemmin yhteisöihin. Kaikki pelastuslaitokset eivät toistaiseksi ole virallisesti tunnistaneet toimintaohjelman tavoitteita toimintaa ohjaavina. Toimintaohjelmasta on kuitenkin pyritty johtamaan ilmiöitä, havaintoja ja keinoja, jotka osaltaan ohjaavat toiminnan suunnittelua.

Sisäministeriön hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelma 2018–2021 (SM 19/2017) kokoaa yhteen keskeisimmät hallintoalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet, jotka on johdettu muun muassa sisäisen turvallisuuden selonteosta ja hallitusohjelmasta sekä hallitusohjelman puolivälitarkastelusta. Sisäministeriön hallinnonalan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet suunnittelukaudella 2018-2021 ovat (1) sisäisen turvallisuuden palvelut ja viranomaisten palvelukyky turvataan koko maassa, (2) Kansallinen turvallisuus varmistetaan sekä (3) Maahanmuutto on hallittua ja tukee samalla työllisyyttä ja talouskasvua. Kaikkiin

² [SM \(2016b\). Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - pelastustoimen strategia vuoteen 2025.](#)

³ [SM \(2019b\). Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025.](#)

edellisiin kohtiin liittyen toimintatapoja kehitetään ja palvelutasoa ylläpidetään digitalisaation ja uusien teknologioiden avulla.

Valtioneuvosto hyväksyi viimeisimmän **sisäisen turvallisuuden strategian** 5.10.2017⁴. Strategiassa on määritelty sisäisen turvallisuuden strategiset linjaukset ja painopisteet sekä laadittu konkreettisia toimenpiteitä sisältävä toimenpideohjelma. Strategian mukaisesti Suomi on maailman turvallisin maa elää, asua, yrittää ja tehdä työtä. Strategiaan sisältyy ennakointisuus, jossa on kuvattu sisäiseen turvallisuuteen lähitulevaisuudessa vaikuttavat muutosvoimat.

Yhteiskunnan turvallisuusstrategia 2017 on valtioneuvoston periaatepäätös⁵, joka yhtenäistää varautumisen kansallisia periaatteita ja ohjaa hallinnonalojen varautumista. Strategiassa on kuvattu yhteiskunnan elintärkeät toiminnot, niiden tavoitetilat sekä kyseisiä toimintoja vaarantavia uhkamalleja ja niistä mahdollisesti aiheutuvia erilaisia häiriötilanteita. Yhteiskunnan turvallisuusstrategia on huomioitu erityisesti valmisteltaessa Uudenmaan alueellista riskiarvioita⁶, johon HIKLU-pelastuslaitosten riskianalyysi ja palvelutasopäätökset perustuvat.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen ohjelmaan (2019) **OSALLISTAVA JA OSAAVA SUOMI – sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestävä yhteiskunta** on kirjattu, että pelastustoimen ja hätäkeskustoiminnan suorituskyky ja voimavarat varmistetaan ottaen huomioon kansalliset ja alueelliset palvelutarpeet. Pelastuslaki on kirjattu uudistettavan kokonaisvaltaisen selvityksen pohjalta. Lisäksi ohjelmassa on mainittu, että pelastusviranomaisten johto- ja tilannekeskuskokonaisuus yhtenäistetään sekä huolehditaan sen kytkeytymisestä muiden viranomaisten johto- ja tilannekeskuksiin. Hallitus huolehtii myös koko maan kattavasta paloasemaverkostosta. Hallitusohjelman mukaisesti hallitus pyrkii myös vahvistamaan pelastustoimen ja siviilivalmiuden tutkimus- ja kehittämistoimintaa. Hallitusohjelmaan on kirjattu sopimuspalokuntien toimintaedellytyksiä pelastuslaitosten kumppanina vahvistettavan tunnistaen myös niiden nykyiset ja tulevaisuuden haasteet sekä erityispiirteet. Viranomaisten ja muiden turvallisuustoimijoiden kriittinen viestintä ja yhteistyö turvataan koko maassa. Tulevaisuuden laajakaistaisen viranomaisverkon (Virve) toimintaedellytykset varmistetaan huomioiden haavoittuvuudet ja riskitekijät.

Kesällä 2020 hallitus on antanut **esityksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi**. Perustettaville uusille maakunnille siirrettäisiin vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä. Uuttamaata koskevan erillisratkaisun mukaan Helsingin kaupunki vastaisi sote-maakuntien tehtävistä Helsingin alueella.

Sote-maakunnan olisi pelastustoimen järjestämislain mukaisessa toiminnassaan varmistettava omavalvonnalla tehtäviensä lainmukainen hoitaminen sekä pelastustoimen palvelujen saatavuus laatu ja vaikuttavuus. Sote-maakunnan olisi laadittava järjestämistä vastuuseensa kuuluvista pelastustoimen palveluista omavalvontaohjelma. Ohjelmassa tulisi määritellä, miten edellä tarkoitettujen velvoitteiden noudattaminen järjestetään ja toteutetaan. Omavalvontaohjelmassa olisi todettava, miten pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja toteutumista, laatua sekä vaikuttavuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan.

Helsingin kaupungin pelastuslautakunta on lakiesitystä koskevassa lausunnossaan todennut, että kokonaiskuvan muodostaminen uudistuksen rahoitusmallista, taloudellisista vaikutuksista sekä vaikutuksista Helsingin kaupungin pelastustoimeen on lähes mahdotonta. Pelastuslautakunta on kritisoinut sitä, että pelastuslakiin ehdotettavat muutokset eivät sisälly hallituksen esitykseen ja että Helsingin pelastustoimen alueen erityispiirteitä ja toiminnan tuloksia ei ole riittävästi huomioitu uudistuksen valmistelussa.

Pelastuslautakunta on todennut, että kansallisella tasolla pelastustoimen uudistuksen tavoitteet ovat kannatettavia ja toteutuessaan uudistukseen liittyvät ohjausmekanismit mahdollistavat pelastustoimen kehittämisen yhdenmukaisempaan ja kansallisella tasolla tuottavampaan suuntaan. Uudistus myös mahdollistaa nykyistä paremmin valtakunnallisen ja alueellisen yhteistyön pelastustoiminnan eri osa-alueilla sekä luo edellytyksiä kehittää kansallisella tasolla yhteisiä tietojohtamisen malleja ja siihen liittyviä

⁴ [SM \(2017a\). Hyvä elämä – turvallinen arki. Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta.](#)

⁵ [Turvallisuuskomitea \(2017\). Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. Valtioneuvoston periaatepäätös / 2.11.2017.](#)

⁶ [Uudenmaan pelastuslaitokset \(2018\). Uudenmaan alueellinen riskiarvio 2018.](#)

tietojärjestelmiä. Näitä uudistuksia olisi kuitenkin ollut mahdollista toteuttaa myös nykyisellä pelastustoimen järjestämismallilla vapaaehtoisen yhteistyön kautta.

Pelastuslautakunta on katsonut, että lakipaketin valmistelussa ei ole riittävästi huomioitu niitä kustannuksia, jotka aiheutuvat pelastustoimen palvelutason ja muun kehittämisen sekä päällekkäisten hallinnollisten ohjausmekanismien johdosta tulevana vuosina. Helsingin pelastustoimen alueen osalta ehdotettu rahoitusmalli vaarantaa pelastustoimen tuottavan järjestämisen.

Pelastustoimen palvelutasoon liittyen pelastuslautakunta on todennut, että ehdotettu uudistus ei jätä sote-maakunnalle todellisuudessa juurikaan liikkumavaraa pelastustoimen palveluiden järjestämiseen itsehallinnon puitteissa, vaan rajoittaa mahdollisuuksia palveluiden järjestämiseen paikalliset todelliset onnettomuus- ja vahinkotodennäköisyydet huomioiden. Lautakunnan näkemyksen mukaan lakiuudistuksessa sisäministeriölle annettu ohjausvalta kaventaa huomattavasti Helsingin pelastustoimen mahdollisuuksia todellisuudessa päättää pelastustoimen palvelutasosta paikallisesti tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Suunnitellun aikataulun mukaan esitykseen liittyvät lait on tarkoitettu tulevan voimaan pääosin vuoden 2023 alusta lukien ja voimaantulolaki 1.7.2021. Lakiuudistuksen keskeneräisyyden vuoksi siihen liittyviä seikkoja ei ole ollut mahdollista huomioida tämän palvelutasopäätöksen valmistelussa.

1.3 Katsaus taloudelliseen tilanteeseen

Talouden ennusteet ovat muuttuneet voimakkaasti ja nopeasti vuoden 2020 aikana. Viimeisimmässä noususuhdanteessa voimakkaaksi noussut kasvu on Suomessakin muun euroalueen tapaan ollut hidastumassa ja kuntatalouden näkymät olivat huolestuttavat jo aiemmin ottaen huomioon väestörakenteen muutoksesta aiheutuva kasvava menopaine ja suhdannetilanteen heikkeneminen⁷. Helsingin kaupungin taloudellinen tilanne on ollut hyvä, mutta vuoden 2020 vaikutukset kuntatalouteen tulevat olemaan merkittävät.

Arvio pelastuslaitoksen talouden tilanteesta perustuu vuoden 2020 talousarvioon ja Helsingin kaupungin vuoden 2021 talousarvion valmisteluohjeisiin. Palvelutasopäätöstä laaditaan poikkeuksellisen epävarmuuden aikana. Arviot koronakriisin kustannuksista ja tulomenetyksistä ovat suuntaa antavia. Talouteen liittyvät negatiiviset riskit ovat merkittävät ja näkymä tulevaan on hämärä. Koronakriisin arvioidaan heikentävän Helsingin kaupungin taloutta yhteensä 180 miljoonalla eurolla vuonna 2020 verrattuna tilanteeseen, jossa epidemiaa ja sen vaatimia rajoitustoimia ei olisi. Vuoden 2020 vahvistetussa talousarviossa ”Helsingin kaupungin määrärahopainotuksia on tehty digitalisaation ja tietotekniikan käytön edistämiseen. Lisäksi pelastustoiminnan palvelutason parantamiseen ja toimintavalmiuden kehittämiseen on suunnattu resursseja pelastuslaitoksen riskianalyysi ja valvontaviranomaisen vaatimukset huomioiden”⁷.

Helsingin kaupungin vuoden 2020 talousarviossa Helsingin pelastuslaitoksen käyttömenoraami on 58,74 miljoonaa euroa. Budjetista ensihoitopalvelun osuus on 12,9 miljoonaa ja pelastustoimen 45,8 miljoonaa. Palkka- ja muiden henkilöstökulujen osuus on 67 %. Vuokratulot kattavat 14 % käyttömenoraamista ja palvelujen ostot 10 %. Talousarvio korostaa Helsingin kaupungin tahtotilaa kehittää sekä pelastustoiminnan että ensihoidon palveluita rinta rinnan pelastuslaitoksen strategian mukaisesti. Vuoden 2021 talousarvion suunnittelussa pelastustoimen kustannusten kasvupaineeksi yleisen kustannusnousun lisäksi arvioidaan noin 1,1 miljoonaa euroa. Henkilöstön saatavuus on merkittävä haaste pelastustoiminnan palvelutason kehittämisessä kuntatalouteen kohdistuvien talouspaineiden ohella.

Pelastustoimen yksikkökustannukset (brutto) vuonna 2019 olivat 64,50 euroa/asukas ja niiden arvioidaan olevan enintään 68,6 euroa/asukas vuonna 2020. Kasvun ennakoitaan jatkuvan 2-5 % vuodessa, mikäli palvelutason kehittämistoimet toteutuvat suunnitellulla tavalla. Kustannusten kasvu ylittää selvästi Helsingin kaupungin asettamat tuottavuustavoitteet.

1.4 Palvelutasopäätöksen valmistelu ja riskianalyysi

Tämä palvelutasopäätös koskee Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen tuottamia palveluita vuosina 2021-2024. Pelastuslain 27 §:ssä mainittujen pelastuslaitoksen lakisääteisten tehtävien lisäksi palvelutasopäätös kattaa myös muut kuin pelastuslain edellyttämät palvelut, joita Helsingin pelastuslaitos tuottaa. Päätös ei koske

⁷ [Helsingin kaupunki \(2020\). Helsingin kaupungin talousarvio 2020.](#)

ensihoitopalvelua. Ensihoidon palvelutaso on määritelty erillisessä palvelutasopäätöksessä. Käytännöt ensihoitopalvelun ja ensivastetoiminnan järjestämisessä on kuvattu lyhyesti luvussa 5.

Palvelutasopäätös on valmisteltu noudattaen pelastuslakia ja sisäministeriön ohjeistuksia. Tarkemmin palvelutasopäätöksen rakenteesta, sisältövaatimuksista ja valmisteluprosessista on ohjeistettu Sisäministeriön Ohjeessa palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta⁸. Pelastuslain mukaisesti pelastustoimi päättää alueensa palvelutasosta kuntia kuultuaan. Helsingissä pelastustoimen palvelutasopäätöksen hyväksyy pelastuslautakunta kaupunginhallituksen lausuttua luonnoksesta. Luonnos on ollut lisäksi nähtävillä pelastuslaitoksen verkkosivuilla ja kuntalaisilla on ollut mahdollisuus lausua luonnoksesta 23.11.-7.12.2020.

Pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia (PeL 28 §). Tämä palvelutasopäätös perustuu HIKLU-pelastuslaitosten yhteistyössä vuosina 2018-2020 valmistelevaan riskianalyysiin⁹ sekä siihen Helsingin osalta tehtyihin tarkennuksiin¹⁰. Riskianalyysissä on esitetty toimintaympäristön kuvaus ja siinä tapahtuneet ja ennustettavat muutokset ja muutokset, onnettomuustilastojen ja asiantuntija-arvioiden perusteella tunnistetut keskeiset uhat ja riskit, joihin pelastuslaitosten tulee varautua sekä arvio palvelutasosta suhteessa riskianalyysissä tunnistettuihin riskeihin.

Toimintaympäristön uhkien ja riskien tunnistamisessa on päivittäisten onnettomuuksien osalta hyödynnetty Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilaston (PRONTO) tietoja. Vaativampien tilanteiden, suuronnettomuuksien ja häiriötilanteiden osalta HIKLU-pelastuslaitosten riskianalyysissä on nojaututtu viranomaisyhteistyössä laaditussa Uudenmaan alueellisessa riskiarviossa¹¹ tunnistettuihin riskiskenaarioihin ja tarkennettu niitä erityisesti pelastustoiminnan näkökulmasta. Uudenmaan alueellinen riskiarvio laadittiin pelastustoimen johdolla vuonna 2018 ja se tarkentaa puolestaan kansallisessa riskiarviossa¹² tunnistettuja riskiskenaarioita.

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen¹³ mukaisesti HIKLU-pelastuslaitosten riskianalyysissä on luokiteltu Uudenmaan alueen riskiruudut riskiluokkiin. Helsingin pelastuslaitos käyttää palvelutasonsa mitoittamisessa HIKLU-pelastuslaitosten riskianalyysissä yhteisin kriteerein tehtyä riskiruudukon luokittelua. Kriteerit on esitetty tarkemmin riskianalyysissä.

Palvelutasosta päätettäessä on päivittäisen toiminnan lisäksi otettava huomioon toiminta myös poikkeusoloissa (PeL 28 §). Palvelutasopäätös perustuu tarvittavilta osin sotilaallisen voimankäytön uhkarvioon, joka on laadittu yhteistyössä puolustusvoimien kanssa. Edellisen palvelutasopäätöskauden aikana on lisäksi ollut käynnissä poikkeusolojen riskianalyysin valmistelu pelastuslaitosten ja puolustusvoimien yhteistyössä. Pelastuslaitoksen valmiussuunnittelu perustuu laadittuun häiriötilanneanalyysiin ja siitä johdettuihin suuronnettomuus- ja väestönsuojelutilanneskenaarioihin. Häiriötilanneanalyysin pohjana ovat useat kansalliset ja alueelliset riski- ja uhkarviot.

Palvelutasopäätöksessä määritellään toiminnan tavoitteet, palveluiden tuottamiseen käytettävät voimavarat sekä palveluiden taso (PeL 29 §). Palvelutaso ja toiminnalle asetetut tavoitteet perustuvat toimintaympäristön riskianalyysiin, toiminnoissa tunnistettuihin kehittämistarpeisiin sekä edellisen palvelutasopäätöksen (2017–2020) seurantaan ja arviointiin.

Palvelutasopäätökseen tulee sisältyä suunnitelma palvelutason kehittämisestä (PeL 29 §). Kehittämissuunnitelmassa (luku 6) on kuvattu sellaiset palvelutasoa koskevat päätökset, jotka aiheuttavat pelastuslaitoksella merkittävää resurssien uudelleen jakamista, suuria investointeja tai lisäyksiä pelastuslaitoksen käyttömenobudjettiin. Tämä kuvaa samalla toiminnan ja palvelutason kehittämisen

⁸ [SM \(2013\). Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta.](#)

⁹ Uudenmaan pelastuslaitokset (2020). Uudenmaan pelastuslaitosten riskianalyysi 2020.

¹⁰ Helsingin kaupungin pelastuslaitos (2020). Helsingin pelastuslaitoksen tarkentava riskianalyysi 2020.

¹¹ [Uudenmaan pelastuslaitokset \(2018\). Uudenmaan alueellinen riskiarvio 2018.](#)

¹² [SM \(2019a\). Kansallinen riskiarvio \(2018\).](#)

¹³ [SM \(2012\). Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje.](#)

painopisteitä. Pelastuslaitos seuraa palvelutasopäätöksen toteutumista ja arvioi, onko palvelutasopäätöstä tarpeen muuttaa palvelutasopäätöskauden aikana (luku 1.5).

Tässä palvelutasopäätöksessä on käyty läpi pelastuslaitoksen tuottamat palvelut ja kuvattu pelastuslain sekä sisäministeriön ohjeistusten mukaisesti palvelun kuvaus ja nykytila, edellisen palvelutasopäätöksen toteuma, riskianalyysin mukaiset painopisteet ja kehitystarpeet sekä niiden pohjalta päätettävä palvelutaso. Vuosittain laaditaan tarkempia palveluita koskevia suunnitelmia, joissa toimenpiteet on suunniteltu ja kuvattu laajemmin ja yksityiskohtaisemmin kuin tässä palvelutasopäätöksessä.

Tämän palvelutasopäätöksen valmistelu on tehty tiiviissä yhteistyössä pelastuslaitoksen johtoryhmän ja palvelutuotannosta vastaavien toimintovastaavien kesken. Valmisteluvaiheessa palvelutasopäätöstä on esitelty myös pelastuslaitoksen henkilöstötoimikunnassa.

Palvelutasopäätös on toimitettu valmisteluvaiheessa lausuttavaksi aluehallintovirastolle ja lausuntopalaute on huomioitu valmistelussa.

1.5 Palvelutason seuranta

Pelastuslain 85 § mukaisesti aluehallintovirasto valvoo, että Helsingin pelastustoimen alueen palvelutaso on riittävä. Pelastuslaitos seuraa myös itse palvelutasonsa toteutumista ja perustaa toiminnan suunnittelun sekä päätöksenteon tutkittuun tietoon ja dynaamiseen riskianalyysiin.

Toimintaympäristön turvallisuuden kehittymistä seurataan perustuen Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastoon (PRONTO) sekä muiden viranomaisten tietoihin onnettomuuksista ja onnettomuusvahingoista. Pelastuslaitos seuraa toimintaympäristössä tapahtuvaa kehitystä myös monien muiden tietojen perusteella osana jatkuvaa riskianalyyysityötä.

Helsingin pelastustoimen alueen pelastustoiminnan toimintavalmiuden toteutumista seurataan monipuolisesti Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastoon (PRONTO) perustuen. Pelastuslaitos seuraa aktiivisesti esimerkiksi pelastusasemien vastealueiden tehtäväprofiilia, kaluston tehtäväsidonnaisuutta, tehtävissä käytettyjä henkilötyöntunteja sekä yksiköiden toimintavalmiusaikoja.

Pelastuslaitoksen toiminnanohjauksen työkaluksi on kehitetty johdon mittaristo, josta osaa hyödynnetään myös pelastustoiminnan, onnettomuuksien ehkäisyn, varautumisen, henkilöresurssien ja osaamisenhallinnan palvelutason seurantaan. Onnettomuuksien ehkäisyn toimenpiteitä ja suoritteita suunnitellaan ja niiden toteutumista seurataan aktiivisesti neljännesvuoden jaksoissa. Valvonta- ja asiantuntijatyön palvelutason seuraamista tulee helpottamaan tulevilla palvelutasopäätöskaudella myös uusi vuonna 2020 käyttöönotettu työajanseurantajärjestelmä. Kaluston, toimitilojen ja muiden teknisten resurssien tilasta ja kunnosta ylläpidetään ajantasaista tilannekuvaa. Johdon mittaristossa tapahtuvia muutoksia seurataan kuukausittain johtoryhmän raportointikokouksissa.

Palvelutasopäätökseen kirjatut palveluita ja toimintoja koskevat päätökset toimivat pohjana toimintojen vuosittaisille toimintasuunnitelmille sekä koko pelastuslaitoksen vuosittain laadittavalle toimintasuunnitelmalle. Toimintasuunnitelmia laadittaessa toiminnot arvioivat palvelutasopäätöksen toteutumista toimintonsa osalta. Palvelutasopäätöksen tavoitteiden saavuttamista seurataan vuosittain myös johtoryhmätasolla.

1.6 Palvelutasopäätöksen voimassaolo

Palvelutasopäätös astuu voimaan 1.1.2021 ja on voimassa 31.12.2024 asti. Palvelutasopäätöstä voidaan tarpeen mukaan muuttaa, jos riskeissä tai toimintaympäristössä tapahtuu merkittäviä muutoksia. Alueen pelastustoimi päättää palvelutasopäätöksen muuttamisesta.

Valmiuslain 12 §:n mukaisesti pelastuslaitoksen tulee varmistaa tehtäviensä mahdollisimman hyvä hoitaminen myös poikkeusoloissa. Palvelutasoa määriteltäessä on otettava huomioon myös toiminta poikkeusoloissa ja olosuhteiden vaatiessa tehtävät on asetettava tärkeysjärjestykseen (PeL 28 §). Poikkeusolojen vallitessa tai erityisen painavasta syystä, esimerkiksi häiriötilanteesta johtuen, palvelutasopäätöksestä voidaan poiketa, mikäli se on tarpeen tehtävien priorisoinnin vuoksi. Päätöksen poikkeamisesta tekee pelastuskomentaja viranhaltijapäätöksenä.

1.7 Tiivis katsaus palvelutasopäätöskauteen 2017-2020

Kesällä 2020 hallitus on antanut esityksen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi. Perustettaville uusille maakunnille siirrettäisiin vastuu pelastustoimen järjestämisestä. Uttamaata koskevan erillisratkaisun mukaan Helsingin kaupunki vastaisi sote-maakuntien tehtävistä Helsingin alueella.

Lakiesitystä koskevassa lausunnossaan pelastuslautakunta on todennut, että ehdotettu uudistus ei jätä sote-maakunnalle todellisuudessa juurikaan liikkumavaraa pelastustoimen palveluiden järjestämiseen itsehallinnon puitteissa, vaan rajoittaa mahdollisuuksia palveluiden järjestämiseen paikalliset uhat ja riskit huomioiden. Lautakunnan näkemyksen mukaan lakiuudistuksessa sisäministeriölle annettu ohjausvalta kaventaa huomattavasti Helsingin pelastustoimen mahdollisuuksia todellisuudessa päättää pelastustoimen palvelutasosta paikallisesti tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Lakiuudistuksen keskeneräisyyden vuoksi siihen liittyviä seikkoja ei ole ollut mahdollista huomioida tämän palvelutasopäätöksen valmistelussa.

HIKLU-pelastuslaitokset ovat kuluneen palvelutasopäätöskauden aikana tehneet tiivistä yhteistyötä yhteisen strategian ja avaintavoitteiden mukaisesti. HIKLU-pelastuslaitokset ovat myös laatineet yhteisen riskianalyysin, jossa arvioidaan toimialueella vallitsevat keskeiset riskit sekä kuvataan toimintaympäristön keskeiset piirteet, joiden pohjalta alueen pelastustoimen palvelutaso voidaan suunnitella.

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluissa (luku 2) palvelutuotanto on pääsääntöisesti pysynyt edellisessä palvelutasopäätöksessä ja vuosittain laadituissa valvontasuunnitelmissa esitetyllä tasolla. Haasteita valvontasuunnitelman tavoitteiden saavuttamisessa on ollut muihin kuin asuinrakennuksiin tehtävien määräaikaisten palotarkastusten valvontasykleissä pysymisessä, mihin syynä ovat henkilöstön vaihtuvuus, työläiden tarkastuskohteiden pitkät valvontaprosessit ja jälkitarkastusten määrän vaikea ennakoitavuus.

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluissa on osallistuttu laajasti toiminnan kehittämiseen yhteistyössä HIKLU-pelastuslaitosten sekä Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kanssa. Yhteiskehittäminen on vaatinut resursseja edellisellä kaudella, mutta myös laitoksen itsenäinen kehitystyö on osittain korvautunut yhteisellä kehitystyöllä. Helsingin pelastuslaitos jakaa vision siitä, että pelastuslaitosten tuottamien onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden tulisi olla kansallisesti tasalaatuisia ja toimintamallien yhdenmukaisia. Tämä edellyttää myös lain, asetusten ja ohjeistusten yhdenmukaisempaa tulkintaa pelastustoimen alueiden rajojen yli.

Erityisesti pelastuslaitos on resursoinut kansallisen onnettomuuksien ehkäisyn palveluille toteutettavan palotarkastussovelluksen (onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmä), palvelusuoritteiden tietokannan ja raportointialustan kehittämiseen. HIKLU-pelastuslaitokset ovat valmistelleet vuosina 2019-2020 Palosuojelurahaston rahoituksella pelastuslaitoksille myös yhteistä arvioivaa valvontamenetelmää sovelluksessa hyödynnettäväksi. Myös palotarkastajien osaamisvaatimusten laatiminen yhteistyössä HIKLU-pelastuslaitosten kanssa on ollut yksi keskeisimmistä edellisellä palvelutasopäätöskaudella toteutuneista hankkeista, jonka tulokset on otettu pohjaksi myös valtakunnallisten osaamisvaatimusten valmisteluun.

Turvallisuusviestinnän ja -koulutuksen suunnitelmallisuutta ja riskiperustaisuutta on lisätty. Turvallisuuskoulutusten osalta tavoitetta edistettiin keskeisimpiä kaupunkikonsernin kumppanuuksia vahvistamalla sekä toimintamallien ja tavoitteiden tarkemmalla kuvaamisella. Mediaviestinnän monikanavaisuutta on lisätty ja sisältöjen tuottaminen on jatkossa jalkautettava nykyistä laajemmalle joukolle.

Pelastustoiminnan toimintavalmius (luku 3.2) on ollut edellisellä palvelutasopäätöskaudella palvelutasopäätöksessä esitetyllä tasolla. Toimintavalmiudella tarkoitetaan palveluntarjoajan kykyä vastata hälytystehtäviin siten, että käytettävissä olevien resurssien määrä ja laatu, toimintamallit sekä henkilöstön toimintakyky ja osaaminen ovat asianmukaiset ja riittävällä tasolla ja tapahtuviin onnettomuuksiin voidaan vastata ripeästi. Pelastustoiminnan toimintavalmiusajassa on Helsingin pelastustoimen alueella tunnistettu puutteita suhteessa valtakunnallisiin ohjearvoihin ja puutteiden korjaamiseen pyritään tulevalle kaudella palveluverkkoa laajentamalla.

Toimintavalmiudesta on päätetty yksityiskohtaisemmin esimerkiksi savusukellus-, vesisukellus-, meripelastus-, MIRG- ja öljyntorjunnan valmiuden osalta. Näistä on päätetty alueen pelastustoimeen kohdistuvien lakisäateisten vaatimusten ja Helsingin pelastustoimen alueen toimintaympäristöstä nousevien tarpeiden mukaisesti. Valmius on määritelty erikseen myös muun muassa korkealta ja syvältä pelastamista vaativiin tilanteisiin, liikenneonnettomuuksiin, raivauskalustoa vaativaan vahingontorjuntaan ja rauniopelastukseen sekä vaarallisten aineiden onnettomuuksiin ja CBRNE-uhkiin.

Edellisellä palvelutasopäätöskaudella Malmin nykyisen pelastusaseman henkilöstö on siirretty sisäilmaongelmien vuoksi väistöiloihin Rajavartiolaitoksen entiseen kiinteistöön kesällä 2020. Keskuspelastusaseman viemärisaneeraus on aloitettu vuonna 2020. Uuden Konalan pelastusaseman hankesuunnitelma on päivitetty ja alueella on alkanut operoida pelastuslaitoksen ensimmäinen kärkiyksikkö. Kärkiyksikkö operoi väliaikaisesta asemapaikasta, kunnes Konalan pelastusasema valmistuu.

Pelastuslaitos siirtyi uuteen kansalliseen hätäkeskustietojärjestelmään keväällä 2019. Uuden järjestelmän käyttöönotossa on ollut haasteita valtakunnallisesti ja ongelmia ratkaistaan sovitettaessa uutta järjestelmää pelastuslaitoksen toimintaan.

HIKLU-pelastuslaitosten yhteistyö on ollut edellisellä palvelutasopäätöskaudella keskeisessä roolissa myös pelastustoiminnan kehittämisessä. Yhteistyö on kuluneella kaudella ollut erittäin aktiivista ja toimintamalleja pelastustoiminnassa on yhdenmukaistettu monilta osin. Pelastuslaitokset ovat käynnistäneet myös yhteisen johtokeskustilan suunnittelun, joka on yksi tulevan palvelutasopäätöskauden keskeisimmistä kehitystavoitteista.

Helsingissä on poikkeukselliset vaatimukset viranomaisyhteistyön sujuvuudelle, johtuen kaupungin asemasta pääkaupunkina. Yhteistyö esimerkiksi poliisin, rajavartiolaitoksen ja puolustusvoimien kanssa on ensiluokkaista ja sujuvaa ja hyödyttää kaikkia osapuolia merkittävästi. Tämä on todettu käytännössä esimerkiksi edellisellä palvelutasopäätöskaudella toteutuneiden merkittävien valtiovierailujen yhteydessä.

Pelastustoimintaan liittyvä kehitys- ja asiantuntijatyö (luku 3.3) on järjestetty pelastuslaitoksella uusiin vastuualueisiin vuoden 2018 alusta alkaen. Asiantuntijatyöllä vastataan operatiivisten pelastustoimintojen kehittämisen ja ylläpidon tarpeisiin. Asiantuntijatyön tavoitteena on vastuualueen toimintamallien kehittäminen, ohjeiden laatiminen, kouluttamisen suunnittelu ja toteutus, kaluston kehittäminen sekä hankintojen valmistelu ja suunnittelu.

Pelastustoiminnassa on edellisellä palvelutasopäätöskaudella tunnistettu erityisesti monipuolistuvan ja mittavan rakentamisen aiheuttamat haasteet pelastustoiminnalle. Monet palvelutasopäätöksen kehitystavoitteista keskittyivät uudenlaisen infrastruktuurin haltuunottoon. Tavoitteisiin vastaamiseksi pelastuslaitos on kuluneella palvelutasopäätöskaudella uudelleenorganisoinut vaativan kaupunkirakentamisen asiantuntijaryhmän.

Väestönsuojeluun varautumiseksi (luku 4) pelastuslaitos on ylläpitänyt Helsingin kaupungin suojelusuunnitelmaa huomioiden toimintaympäristössä tapahtuneen muutokset. Myös normaaliolojen evakuointiin liittyvät periaatteet on dokumentoitu. Jatkotyön tavoitteena on periaatteiden kiinteämpi yhteensovittaminen poikkeusolojen evakuointisuunnitelman kanssa. Edellisen kauden keskeisiä kehittämistoimenpiteitä on ollut poikkeusolojen riskianalyysin kehittäminen yhteistyössä puolustusvoimien ja Keski-Suomen pelastuslaitoksen kanssa. Vuonna 2020 on myös käynnistetty väestöhälytinjärjestelmän nykytilan ja uudistamistarpeiden arviointi, ja pelastuslautakunta on keväällä 2020 tehnyt kaupunginhallitukselle esityksen väestönsuojelun henkilöstöjärjestelmän hankinnan käynnistämisestä.

Pelastuslaitos on toteuttanut **ensihoitopalvelua** ja ensivastetoimintaa HUS:n palvelutasopäätöksen ja yhteistoimintasopimuksen mukaisesti (luku 5).

2 Onnettomuuksien ehkäisy

2.1 Palveluiden järjestäminen ja voimavarat

Pelastuslaitoksen lakisääteisiin tehtäviin kuuluu huolehtia alueellaan pelastustoimen valvontatehtävistä sekä pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta eli pelastuslain veloitteiden toteutumisen edistämisestä, tukemisesta ja seuraamisesta (PeL 27 §). Lisäksi pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan neuvonnasta ja turvallisuusviestinnästä, jonka tavoitteena on onnettomuuksien ehkäiseminen ja varautuminen niiden torjuntaan sekä seurauksien rajoittamiseen (PeL 27 §).

Näistä tehtävistä huolehditaan onnettomuuksien ehkäisyn palveluilla, joita Helsingin pelastuslaitoksella ovat (1) asumisen turvallisuuteen liittyvät palvelut, (2) määräaikaisten palotarkastukset muihin kuin asuinrakennuksiin, (3) kemikaalivalvonta, (4) yleisötapahtumien ja tilapäismajoitusten valvonta, (5) poistumisturvallisuus selvitysten arviointi ja valvonta, (6) teemavalvonnat ja ylimääräiset palotarkastukset, (7) rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaus ja neuvonta, (8) pelastustoimen laitteisiin liittyvä valvonta ja ohjaus, (9) turvallisuusviestintä ja -neuvonta, (10) turvallisuuskoulutukset sekä (11) tietopalvelut ja palontutkinta.

Pelastuslaitoksen tulee onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toimia yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa sekä osallistua paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön (PeL 42 §). Tehtävää yhteistyötä muiden pelastuslaitosten, sidosryhmien ja muiden viranomaisten kanssa on kuvattu seuraavissa luvuissa palvelukohtaisesti.

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden tuottamiseen on edellisen palvelutasopäätöskauden päättyessä käytetty vuosittain noin 40 henkilötyövuoden resurssi. Uuden kauden alkaessa tavoite on nostettu 43 henkilötyövuoteen. Lukuun ei ole laskettu mukaan operatiivisen henkilöstön toteuttamaa valvontaa tai turvallisuusviestintää. Turvallisuusviestintää tehdään osana kaikkea pelastuslaitoksen asiakasrajapinnassa tapahtuvaa toimintaa.

Palveluiden tarkempi resursointi ja toteutus esitetään vuosittain laadittavassa erillisessä onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelmassa. Onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelma sisältää valvontasuunnitelman (PeL 79 §) sekä turvallisuusviestinnän suunnitelman. Onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelma perustuu pelastuslaitoksen toimintaa ohjaaviin strategioihin ja alueen pelastustoimen palvelutasopäätökseen siltä osin kuin riskianalyysin perusteella on tunnistettu keskeisiä painopistealueita sekä riskienhallinnan keinoja, joilla näihin ilmiöihin voidaan tehokkaasti vaikuttaa. Suunnitelman toteumaa seurataan vuosineljänneksittäin.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Onnettomuuksien ehkäisyn voimavarat

- ✓ Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden tuottamiseen käytetään Helsingin pelastuslaitoksella 43 henkilötyövuoden resurssi.
- ✓ Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden tuottamiseen osallistuu päätoimisen onnettomuuksien ehkäisyn henkilöstön lisäksi muu pelastuslaitoksen henkilöstö muun oman työnsä rinnalla.
- ✓ Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden tarkempi resursointi ja toteutus esitetään vuosittain laadittavassa erillisessä onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelmassa, joka sisältää valvontasuunnitelman.

2.2 Palveluiden kuvaus, tavoitteet ja palvelutaso

2.2.1 Asumisen turvallisuuteen liittyvät palvelut

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Asumisen turvallisuuteen liittyvät palvelut kattavat Helsingin pelastustoimen alueella asuintalojen valvonnan, paloriskiasuntojen tarkastukset sekä nuohouksen valvonnan. Asuintalojen valvonta on osa pelastuslain 12. luvun mukaista pelastuslaitoksen valvontatehtävää. Asuintalojen valvonnassa hyödynnetään paloturvallisuuden itsearviointia, jossa pelastussuunnitelmavelvolliset taloyhtiöt raportoivat havaintonsa pelastuslaitokselle sähköisellä lomakkeella. Taloyhtiöihin, jotka eivät palauta itsearviointia, kohdennetaan erillisiä toimenpiteitä turvallisuuden kehittämiseksi sekä tarvittaessa tehdään maksullinen palotarkastus. Lisäksi tehdään riskiperusteisia maksuttomia valvontakäyntejä pistokoeluateisesti. Itsearviointi pyydetään vuosittain noin 1200 taloyhtiöltä Helsingissä. Edellisen palvelutasopäätöskauden aikana toimintaa on kehitetty myös turvallisuusviestinnällisempään suuntaan.

Taloyhtiöt voivat pyytää turvallisuustyöhönsä tukea ennalta määräytyiltä Helsingin alueen sopimuspalokunnilta. Lisäksi pelastuslaitos tarjoaa asiakastukea puhelimitse. Pelastuslaitos järjestää myös yhteistyössä Helsingin pelastusliitto ry:n kanssa asuintalojen edustajille ja omistajille asumisen turvallisuuteen ja turvallisuuden itsearviointiin liittyviä neuvontatilaisuuksia. Edellisen palvelutasopäätöksen tavoitteiden mukaisesti pelastuslaitos on tiivistänyt yhteistyötään esimerkiksi sopimuspalokuntien, isännöitsijöiden ja vuokrayhtiöiden kanssa ja tarjonnut laadukkaita materiaaleja asuintalojen turvallisuustyöhön maksutta. Toimintaa kehitetään myös tiiviisti HIKLU-pelastuslaitosten yhteistyönä.

Asuintalojen valvonnalla tavoitettiin edellisen palvelutasopäätöskauden aikana vuosina 2016-2019 noin 4500 pelastussuunnitelmavelvollista taloyhtiötä. Valvottavat taloyhtiöt valittiin riskiperusteisesti. Uuden palvelutasopäätöskauden alkaessa asuintalojen valvonta on toteutettu 22 prosentissa Helsingin kaupunginosista. Edellisessä palvelutasopäätöksessä esitettiin tavoitteeksi, että asuintalojen valvonta tavoittaisi jokaisen Helsingin pelastussuunnitelmavelvollisen taloyhtiön vuoteen 2025 mennessä.

Pelastuslaitos vastaanottaa myös pelastuslain 42 §:n mukaisia ilmoituksia tulipalo- ja onnettomuusriskeistä, joiden perusteella toteutetaan neuvontaa ja ohjausta sekä tarvittaessa palotarkastuksia. Vuosittain ilmoituksia vastaanotetaan noin 150-200, joista lähes kaikkiin suoritetaan palotarkastus. Pääsääntöisesti ilmoitukset tulevat kotihoidosta, ensihoidosta ja poliisilta. Viranomaisyhteistyötä tehdään ensisijaisesti sosiaalitoimen ja poliisin kanssa. Tarvittaessa pelastuslaitos on yhteistyössä myös ympäristö-, lastensuojelu- ja eläinsuojeluviranomaisten sekä tarpeen mukaan muiden viranomaisten kanssa.

Pelastuslain 62 §:n mukaan nuohoojan on ilmoitettava kirjallisesti pelastuslaitokselle havaitessaan tulisijassa tai savuhormissa sellaisia vakavia vikoja tai puutteita, joista voi tulisijaa käytettäessä aiheutua tulipalon vaara. Nuohooja on velvollinen ilmoittamaan myös sellaiset vakavat puutteet, jotka vaarantavat nuohouksen turvallisen suorittamisen. Ilmoituksen perusteella pelastusviranomainen voi aloittaa valvontatoimenpiteen. Nuohous avattiin vapaasti kilpailuksi yritystoiminnaksi Helsingissä 1.1.2018. Vuoden 2019 alusta lähtien piirinuohousjärjestelmä lakkautettiin, eikä pelastuslaitoksilla ole ollut velvoitetta huolehtia nuohouspalvelujen järjestämisestä alueellaan.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Asumisen turvallisuuteen liittyvien palveluiden tavoitteena on ehkäistä kotona sattuvia onnettomuuksia ja lieventää niiden seurauksia. Valtaosa rakennuspaloissa tapahtuvista vakavista henkilövahingoista sattuu asuinrakennuksissa, joten asumisen turvallisuutta edistäviin turvallisuusviestinnän ja valvonnan palveluihin resursoiminen on tärkeää.

Asuintalojen valvonnan vuosittaiset kohdealueet valitaan riskiperusteisesti, kuitenkin siten, että tavoitteena on saada katettua vuoteen 2025 mennessä pelastussuunnitelmavelvolliset taloyhtiöt koko kaupungissa. Alueiden valinnassa on tähän mennessä priorisoitu korkea väen- ja rakennustiheyttä, korkea laskennallista asuinrakennuspalojen henkilövahinkoriskiä¹⁴, pidempiä pelastustoiminnan saavutusaikoja sekä alueen rakennuskannan erityispiirteitä.

¹⁴ [Paaianen ym. \(2014\). Onnettomuusvahingot pelastustoimen riskianalyyisyyssä.](#)

Paloriski-ilmoitusten käsittelyssä keskeistä on saavuttaa merkittävimmät riskiryhmät. Monissa tutkimuksissa on todettu esimerkiksi syrjäytymisellä, päihteiden käytöllä tai ikääntymisellä olevan vaikutus henkilön riskiin joutua onnettomuuteen tai tapaturman kohteeksi¹⁵. Pelastuslaitos pystyy vaikuttamaan riskiryhmien tavoittamiseen kohdistamalla viestintää ja koulutusta sellaisille viranomaisille, joiden kautta nämä ryhmät tavoitetaan. Paloriski-ilmoituksen käsittelevä pelastusviranomaisen arvioi ilmoituksen perusteena olevat riskit. Mikäli viitteitä riskeistä ei ole, ei kohteeseen tehdä palotarkastusta. Riski-ilmoitusten määrä on kolminkertaistunut vuodesta 2014 johtuen luultavasti sidosryhmille ja yhteistyöviranomaisille tehtävän viestinnän tehostamisesta.

Piirinuohousjärjestelmästä luopumisen jälkeen nuohoojilta saatujen ilmoitusten määrä on merkittävästi laskenut. Vikailmoituksia saadaan vuosittain noin 20-30 kappaletta, kun aiemmin määrä saattoi olla jopa kolminkertainen. Määrän on havaittu olevan edelleen laskussa. Riskienhallinnan näkökulmasta on tärkeää, että yhteydenpito alueen nuohoojiin on sujuvaa ja viestintää nuohoojien ilmoitusvelvollisuudesta tehdään riittävästi, jotta kaikki nuohouksen yhteydessä havaittavat riskitekijät saadaan pelastusviranomaisen tietoon ja korjausmääräykset niistä tehtyä.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Asumisen turvallisuuteen liittyvät palvelut

- ✓ Toteutetaan asuintalojen valvontaa onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelman mukaisesti ja lisäten vuosittaista käsiteltyjen asuintalojen valvonnan itsearviointien määrää.
- ✓ Lisätään sopimuspalokuntien taloyhtiöille tekemää ohjausta ja neuvontaa.
- ✓ Käsitellään kaikki saapuvat paloriski-ilmoitukset ja toteutetaan palotarkastus kaikkiin riskiarvion perusteella sitä vaativiin kohteisiin.
- ✓ Lisätään viestintää nuohoojien vikailmoitusvelvollisuudesta.

¹⁵ Esim. [Kokki \(2014\). Palokuolemat vähentyneet - Suomen palokuolematilastot 2007-2013.](#); [Östman \(2015\). Varför omkommer det fler personer i bostadsbränder i Finland än i Sverige?](#); [Jonsson ym. \(2017\). The state of the residential fire fatality problem in Sweden: Epidemiology, risk factors, and event typologies.](#)

2.2.2 Määräaikaiset palotarkastukset muihin kuin asuinrakennuksiin

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Muiden kuin asuinrakennusten määräaikaiset palotarkastukset tehdään vuotuisen onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelman mukaisesti. Palotarkastuksilla arvioidaan rakennuksen rakenteellisen ja teknisen paloturvallisuuden lisäksi muun muassa rakennuksessa toimivien toiminnanharjoittajien toimintaa ja turvallisuuskulttuuria.

Valvottavia kohteita priorisoidaan rakennuksen pääasiallisen käyttötavan tai toiminnan piirteiden perusteella. Seuraavan tarkastuksen ajankohta riippuu lisäksi kohteen aikaisemmalla tarkastuksella saamasta tuloksesta. Tarkastusväli vaihtelee 1-7 vuoden välillä. Olennainen osa toimintaa on palotarkastuksilla annettujen korjausmääräysten jälkivalvonta. Määräysten noudattamista valvotaan tekemällä kohteeseen uusi valvontakäynti tai tekemällä arvio asiakkaan toimittamien asiakirjojen tai muun selvityksen perusteella. Onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelman tavoite on keskimäärin noin 1100 kohteen valvominen vuosittain. Määräaikaisia palotarkastuksia on edellisellä palvelutasopäätöskaudella tehty vuosittain noin 900-1400 kpl.

Edellisessä palvelutasopäätöksessä kirjattiin tavoitteeksi ylläpitää valvontasuunnitelman mukaiset valvontavälit kaikissa määräaikaisvalvottavissa kohteissa. Määrällisten tavoitteiden saavuttamisessa on ollut haasteita, joiden taustalla ovat henkilöstön vaihtuvuus, työläiden tarkastuskohteiden pitkät valvontaprosessit ja jälkitarkastusten määrän vaikea ennakoitavuus. Vuonna 2020 on kasvatettu matalariskisimpien kohteiden valvontavälejä.

Valvontaa tehostetaan riskiperusteisesti sellaisilla alueilla, joilla väestömäärän ja rakennustiheyden perusteella onnettomuusriskit ovat korkeampia ja pelastustoiminnan toimintavalmiusajat ylittävät kansalliset ohjeavot. Tehostetulla valvonnalla tarkoitetaan käytännössä valvontakäyntien tihentämistä. Alueiden valinnassa on kiinnitetty huomiota myös tapahtuneisiin onnettomuuksiin, työpaikkojen määrään ja laskennalliseen rakennuspalojen omaisuusvahinkoriski¹⁶.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Määräaikaiset palotarkastukset kuuluvat pelastuslaitoksen lakisäätöiseen valvontatehtävään. Tavoitteena on vaikuttaa positiivisesti valvottavan organisaation turvallisuuskulttuuriin ja tarjota työkaluja turvallisuuden ylläpitämiseen sekä siten vähentää onnettomuuksia ja niiden vaikutuksia valvottavissa kohteissa. Tähän pyritään parantamalla henkilökunnan edellytyksiä ehkäistä onnettomuuksia ja toimia onnettomuustilanteessa sekä varmistamalla pelastustoiminnan edellytykset kohteissa, mikäli onnettomuus pääsee sattumaan.

Tilastojen perusteella erityisesti merkittäviä omaisuusvahinkoja aiheuttaneiden rakennuspalojen määrä vaikuttaisi Helsingissä vähentyneen. Tämä viittaa turvallisuuskulttuurin parantumiseen kaupallisissa kiinteistöissä, joissa potentiaalia suurempia taloudellisia vahinkoja aiheuttaville onnettomuuksille on eniten. Erityisesti yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin kohteessa suurempi onnettomuus aiheuttaisi merkittävän uhan tai häiriön yhteiskunnan toiminnalle. Keskeisenä tavoitteena on huolehtia, että määräaikaistarkastettavien kohteiden tarkastusvälit vastaavat tulevilla palvelutasopäätöskaudella onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelmaan kirjattua tavoitetasoa.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Määräaikaiset palotarkastukset muihin kuin asuinrakennuksiin

- ✓ Määräaikaiset palotarkastukset tehdään onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelmassa määritellyn valvontavälin mukaisesti. Keskimäärin tämä tarkoittaa noin 1100 määräaikaista palotarkastusta vuodessa.
- ✓ Osallistutaan aktiivisesti määräaikaisvalvonnan raportointiin, tietojärjestelmien ja työkalujen toimialayhteiseen kehittämiseen.

¹⁶ [Paaianen ym. \(2014\). Onnettomuusvahingot pelastustoimen riskianalysityössä.](#)

2.2.3 Kemikaalivalvonta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslaitos vastaa osaltaan vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuussääntelystä ja luvista työ- ja elinkeinoministeriön lakien ja säädösten mukaisesti. Nämä koskevat sekä fysikaalista vaaraa aiheuttavia (palo- ja räjähdysvaarallisia) että terveydelle ja ympäristölle vaarallisia kemikaaleja.

Kemikaalivalvontaan kuuluvat vaarallisten kemikaalien vähäistä (myös tilapäistä) teollista käsittelyä ja varastointia harjoittavien kohteiden kemikaalipäätösten tekeminen ja niihin liittyvät tarkastukset, maanalaisten polttoainesäiliöiden tarkastusten käsittelyt, öljylämmityslaitteistojen käyttöönottotarkastukset sekä ilotulitteiden varastoinnin ja myyntipisteiden lupakäsittely ja valvonta.

Kemikaalivalvonnan palveluihin kuuluvat myös erilaiset lausunnot ja päätökset, mukaan lukien yhteistyö ympäristönsuojeluviranomaisen kanssa. Pelastuslaitos toimii myös kansallisissa kemikaaliasiantuntijoiden verkostoissa ja osallistuu kemikaaliturvallisuuden kehittämiseen. Pelastuslaitos osallistuu myös tarkastuksiin, joita Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) tekee vaarallisten kemikaalien laajamittaista varastointia ja käsittelyä harjoittavissa tuotantolaitoksissa.

Kemikaalipäätöksiä (ml. tilapäiset) tulee käsiteltäväksi vuosittain noin 65 kappaletta. Maanalaisten polttoainesäiliöiden tarkastusten käsittelyä ja öljylämmityslaitteistojen käyttöönottotarkastuksia tehdään vuosittain noin 30 kappaletta ja ilotulitteiden varastoinnin ja myyntipisteiden lupakäsittelyä on vuosittain noin 60 kappaletta.

Edellisen palvelutasopäätöksen mukaisesti pelastuslaitos on vastannut kaikkiin saapuneisiin kemikaalivalvontaa koskeviin lausuntopyyntöihin. Pelastuslaitos on myös osallistunut suurimpaan osaan Helsingin pelastustoimen alueella tehtävistä Tukesin tarkastuksista. HIKLU-pelastuslaitosten, Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston ja muiden viranomaisten kanssa tehtävää yhteistyötä on lisätty kemikaalivalvonnan kehittämisessä ja palveluiden yhdenmukaistamisessa.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Kemikaalivalvonnan tavoitteena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista, säilytyksestä ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja. Pienetkin kemikaalionnettomuudet voivat aiheuttaa henkilö- ja ympäristöriskejä. Vaarallisten aineiden onnettomuuksia sattuu Helsingin pelastustoimen alueella PRONTOn tietojen mukaan keskimäärin noin 40 vuodessa. Viimeisen kymmenen vuoden aikana on sattunut vain yksittäisiä räjähdysvaaroja ja räjähdysvaaroja. Tapahtuneet onnettomuudet ovat hyvin pieniä (esim. ajoneuvon öljyvuohto) ja vakavia henkilövahinkoja vaarallisten aineiden onnettomuuksissa ei juurikaan ole aiheutunut.

Riskipotentialia kuitenkin on ja esimerkiksi Uudenmaan alueellisessa riskiarviossa on käsitelty skenaariota vakava kemikaali- tai räjähdysionnettomuus¹⁷. Skenaarion käsittelyssä on keskitytty myös kuljetuksiin. Uudellamaalla erityistä vaaraa aiheuttavat tuotantolaitokset eivät ole keskittyneet Helsingin alueelle. Vaarallisten aineiden kuljetuksia on kuitenkin myös Helsingissä Vuosaaren satamaan ja Helsingissä sijaitsevat kemikaalikohteet ovat tyypillisesti asutuksen välittömässä läheisyydessä.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Kemikaalivalvonta

- ✓ Käsitellään kaikki kemikaalivalvonnan tehtäväksi tulevat toimenpiteet.
- ✓ Osallistutaan aktiivisesti viranomais- ja sidosryhmien väliseen yhteistyöhön.

¹⁷ [Uudenmaan pelastuslaitokset \(2018\). Uudenmaan alueellinen riskiarvio 2018.](#)

2.2.4 Yleisötapauhtumien ja tilapäismajoitusten valvonta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslaitoksen tehtävänä on valvoa pelastuslain 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista yleisötilaisuuksien ja tilapäismajoitusten osalta. Yleisötapauhtuman järjestäjän on laadittava yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma, jos tilaisuudessa arvioidaan olevan läsnä samanaikaisesti vähintään 200 henkilöä; käytetään avotulta, ilitulitteita, tai muita pyroteknisiä tuotteita taikka erikoistehosteina palo- ja räjähdysvaarallisia kemikaaleja; tapauhtumapaikan poistumisjärjestelyt poikkeavat tavanomaisesta; tai tapauhtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa ihmisille (VNA Pelastustoimesta 407/2011 3 §).

Pelastusviranomaisen arvioi pelastussuunnitelman riittävyden ja tarvittaessa palauttaa sen täydennettäväksi sekä tarvittaessa suorittaa yleisötapauhtumakohteessa palotarkastuksen tai muita vaadittavia toimenpiteitä. Yleisötapauhtumien valvonta sisältää myös runsaasti asiakkaiden ohjaamista ja neuvontaa sekä lausuntojen antamista muille viranomaisille tapauhtumaturvallisuuteen liittyen.

Pelastuslaitos arvioi vuosittain noin 600-700 tapauhtuman pelastussuunnitelmaa. Yleisömäärältään tapauhtumien koko vaihtelee kahdesta sadasta kymmeneen tuhansiin. Suurten yleisötilaisuuksien pysyviä tai tilapäisiä tapauhtumapaikkoja on Helsingissä yhteensä noin 30.

Kemikaalilainsäädännön mukaisesti pelastuslaitos valvoo yleisötilaisuuksissa räjähteiden ja vaarallisten kemikaalien käyttöä erikoistehosteena sekä tilapäistä vähäistä vaarallisten kemikaalien teollista käsittelyä ja varastointia. Lisäksi pelastuslaitos antaa lausunnon poliisille ilitulitusnäytösten järjestämisestä ja käsittelee ilmoitukset kuluttajien ilitulitusten käytöstä uudenvuoden ulkopuolella.

Tilapäismajoitusten osalta pelastuslaitos valvoo lyhytaikaisten majoitusten järjestämistä tiloissa, joita ei ole hyväksytty voimassa olevassa rakennusluvassa majoituskäyttöön. Tällaisissa tapauksissa tiloihin on laadittava pelastussuunnitelma.

Pelastuslaitos osallistuu kaupunkiorganisaatiossa aktiivisesti kaupungin eri toimijoista ja viranomaisista koostuvan tapauhtumien kenttärhmän toimintaan. Ryhmän tavoitteena on, että kaupunkiin saadaan hyviä tapauhtumia ja tapauhtumien järjestäminen on sujuvaa ja turvallista. Pelastuslaitos osallistuu myös aktiivisesti valtakunnallisen tapauhtumaturvallisuuden asiantuntijaverkoston työhön ja sitä kautta edistää yhtenäisen valvonnan ja ohjauksen kehittämistä.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Yleisötapauhtumien valvonnan tavoitteena on ehkäistä onnettomuuksia ja niiden vaikutuksia yleisötapauhtumissa. Muuttuva toimintaympäristö, esimerkiksi rakentamisen tiivistyminen tuo haasteita yleisötapauhtumien turvallisuudelle. Pelastuslaitos vaikuttaa aktiivisesti tapauhtuma-alueiden rakentamisen ja turvallisuusnäkökulmien huomioimiseen rakentamisessa. Lisäksi kaupungissa on lisääntynyt niin kutsuttu "isännättömien" tapauhtumien suosio sekä kaupunkilaisista lähtöisin oleva tapauhtumatoiminta. Tällaisten tapauhtumien turvallisuuteen voidaan vaikuttaa ennen kaikkea turvallisuusviestinnän keinoin.

Tapauhtumajärjestäjien tietoisuus pelastussuunnitelmavelvollisuudesta on kasvanut edelliseen kauteen verrattuna. Tapauhtumien edellytysten suunnittelussa ja niiden järjestämiseen liittyvässä kehitystyössä on tehokkainta olla mukana jo hyvissä ajoin kaupungin ja muiden yhteistyöryhmien kautta.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Yleisötapauhtumien valvonta

- ✓ Arvioidaan lakisääteiset yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmat sekä käsitellään yleisötilaisuuksiin liittyvät ilmoitukset ja tehdään niistä tarvittavat päätökset.
- ✓ Tehdään palotarkastus pelastussuunnitelmavelvollisiin yleisötapauhtumakohteisiin riskiperusteisesti ja tapauhtuman henkilömäärään perustuen.
- ✓ Osallistutaan osana Helsingin kaupunkiorganisaatiota tapauhtumien ja tapauhtumapaikkojen kehittämiseen sekä niiden turvallisuuden varmistamiseen.
- ✓ Lisätään erityisesti kaupunkilaisista lähtöisin olevan tapauhtumatoiminnan turvallisuutta edistävää turvallisuusviestintää ja ohjausta.

2.2.5 Poistumisturvallisselvitysten arviointi ja valvonta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslaitos valvoo hoitolaitosten sekä palvelu- ja tukiasumisen kohteiden poistumisturvallisuutta. Poistumisturvallisuusselvityskohteita ovat mm. sairaalat, vanhainkodit, laitoshuollon kohteet, suljetut rangaistuslaitokset sekä palvelu- ja tukiasumisen kohteet, joissa asuvien toimintakyky on tavanomaista huonompi (PeL 18 §).

Kohteiden toiminnanharjoittajat ovat velvollisia laatimaan poistumisturvallisuusselvityksen, jonka perusteella pelastusviranomaisen tekee poistumisturvallisuuden arvioinnin. Mikäli selvityksen perusteella arvioidaan, ettei poistumisturvallisuuden taso ole riittävä, toiminnanharjoittaja veloitetaan laatimaan suunnitelma poistumisturvallisuuden parantamiseksi. Tarvittaessa pelastusviranomaisen antaa määräyksiä poistumisturvallisuuden parantamiseksi. Määräysten noudattaminen valvotaan valvontatoimenpitein.

Helsingissä on noin 340 toiminnanharjoittajaa, joiden on laadittava kiinteistönsä poistumisturvallisuusselvitys. Toiminnanharjoittajalla on velvollisuus päivittää selvitys kolmen vuoden välein ja toiminnan muuttuessa olennaisesti. Helsingin pelastuslaitos käsittelee poistumisturvallisuusselvityksiä ja arvioi kohteiden poistumisturvallisuutta, antaa poistumisturvallisuusselvityksiin liittyviä määräyksiä sekä antaa selvityksiin liittyvää neuvontaa ja ohjausta. Määräaikaisten palotarkastusten yhteydessä valvotaan kohteiden laatiman poistumisturvallisuusselvityksen ja sen pohjalta laaditun arvion ajantasaisuutta.

Kohteiden palo- ja poistumisturvallisuutta edistetään myös tukemalla toiminnanharjoittajia poistumisharjoitusten järjestämisessä yhteistyössä onnettomuuksien ehkäisy- ja pelastustoiminnan palveluita tuottavan henkilöstön kesken.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Poistumisturvallisuusselvitysten arvioinnin ja valvonnan tavoitteena on varmistaa, että kohteiden asukkaat ja hoidettavat henkilöt voivat poistua turvallisesti tulipalossa tai muussa vaaratilanteessa itsenäisesti tai avustettuina. Poistumisturvallisuusselvitysten valvonta on kriittistä erityisesti henkilövahinkojen ehkäisemisen näkökulmasta varsinkin, koska viranomaisyhteistyötä ja valvontaa vaativat toiminnan muodot monipuolistuvat.

HIKLU-pelastuslaitosten riskianalyyseissa poistumisturvallisuusselvitysvelvolliset kohteet on tunnistettu alueiden riskitasoa nostavina kohteina. Automaattisella sammutuslaitteistolla suojaamattomat, yli 50 asiakaspaikan kohteet nostavat kohteen sijainnin korkeimpaan riskiluokkaan, mikä asettaa toimintavalmiusajalle tiukempia ohjearvoja. Ensisijaisesti pelastuslaitos pyrkii kuitenkin hallitsemaan riskejä edistämällä kunkin yksittäisen toiminnanharjoittajan edellytyksiä onnettomuuksien ehkäisyyn ja kohteiden poistumisturvallisuudesta huolehtimiseen.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Poistumisturvallisselvitysten arviointi ja valvonta

- ✓ Arvioidaan saapuvat poistumisturvallisuusselvitykset sekä niiden toteuttamissuunnitelmat ja päivitykset.
- ✓ Valvotaan, että poistumisturvallisuuden parantamiseksi annettuja määräyksiä noudatetaan niille annetussa määräajassa.
- ✓ Tarjotaan toiminnanharjoittajille poistumisturvallisuuteen liittyvää ohjausta ja neuvontaa sekä tukea poistumisturvallisuusharjoitusten järjestämisessä.

2.2.6 Teemavalvonnat ja ylimääräiset palotarkastukset

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Teemavalvonnoilla tarkoitetaan valvontatoimintaa, jota pelastuslaitos toteuttaa vuosittain vaihtuvien teemojen mukaisesti. Valvonnat toteutetaan tyypillisesti kerran vuodessa ja niiden tekemiseen osallistuu tyypillisesti valtaosa palotarkastajista sekä lisäksi myös operatiivista henkilöstöä. Teemavalvonnoissa voidaan keskittyä esimerkiksi kemikaalien varastointiin, kivijalkaravintoloihin tai hoitolaitoksiin. Vuosittain valittavien teemojen määrittelyt tehdään yhteistyössä HIKLU-pelastuslaitosten kanssa. Riippuen teemasta teemavalvontoihin voi osallistua muita viranomaisyhteistyökumppaneita.

Pelastuslaitos toteuttaa myös ylimääräisiä palotarkastuksia toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten, riskiperusteisen valinnan sekä pelastuslaitokselle tulevien pyyntöjen perusteella. Pyyntöjä voivat tulla asiakkailta, sidosryhmiltä tai viranomaisyhteistyökumppaneilta. Pyyntöihin pyritään ensisijaisesti vastaamaan neuvonnan ja ohjauksen keinoin ja palotarkastus tehdään tarvittaessa erillisen riskiarvion perusteella. Ylimääräisiä palotarkastuksia suoritetaan vuosittain noin 100.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Teemavalvonnan ja ylimääräisten palotarkastusten tavoitteina on reagoida toimintaympäristön muutoksista nouseviin erityistarpeisiin sekä tunnistettaviin tulevaisuuden haasteisiin. Tyypillisesti valvottavat kohteet ovat sellaisia, jotka ovat muutoinkin pelastuslaitoksen valvonnan, esimerkiksi asuintalojen valvonnan, muiden kuin asuinrakennusten määräaikaisvalvonnan tai kemikaalivalvonnan, piirissä. Pelastuslaitos pyrkii tunnistamaan kohteissa erityisiä riskitekijöitä ja kohdistamalla riskiperusteista valvontaa edistämään onnettomuuksien ehkäisyn vaikuttavuutta ja sitä kautta toimintaympäristöjen turvallisuutta.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Teemavalvonnat ja ylimääräiset palotarkastukset

- ✓ Toteutetaan teemavalvontaa vuosittain vaihtuvien teemojen mukaisesti.
- ✓ Toteutetaan ylimääräisiä palotarkastuksia riskiperusteisesti toimintaympäristössä tunnistettavien tarpeiden perusteella.

2.2.7 Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaus ja neuvonta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaus ja neuvonta kohdentuvat uudisrakentamiseen, korjausrakentamiseen ja kaavoitukseen. Pelastuslaitos tekee yhteistyötä kaavoittajan, rakennusvalvonnan ja useiden muiden kaupungin palveluiden kanssa osallistumalla yhteistyökokouksiin ja tarjoamalla asiantuntijakonsultaatiota. Pelastuslaitoksella on muun muassa pysyvä edustus rakennusvalvonnan teknillisessä työryhmässä, jossa edistetään yhteistyöprosessien sujuvuutta ja valvonnan tulkintojen yhdenmukaisuutta. Helsingin pelastuslaitoksella on edustus rakennusvalvonnan valtakunnallisessa yhteistyöverkostossa (nk. Top10-ryhmä). Verkostossa edistetään rakennusvalvonnan viranomaisten ohjeistusten ja tulkintojen yhdenmukaisuutta Suomen kymmenessä suurimmassa kaupungissa.

Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaus ja neuvonta –ryhmä laatii kaavalausuntoja ja tekee käyttöönottotarkastuksia, osallistuu neuvotteluihin ja yhteistyötapaamisiin sekä antaa konsultaatiota suoraan yksityisille rakennussuunnittelijoille. Suunnittelijoiden neuvontaryhmän toiminta pitää sisällään lisäksi väestönsuojia koskevaa neuvontaa.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjauksella ja neuvonnalla on tavoitteena edistää turvallisia rakennusratkaisuja ja taata pelastuslaitoksen hyvät toimintaedellytykset kaupungin alueella. Rakentamisen volyymin ja rakennuskannan poikkeuksellisen monimuotoisuuden takia Helsingissä on suuri tarve uudis- ja korjausrakentamiseen liittyvälle neuvonnalle.

Yhdenmukaiset toimintatavat nähdään pelastuslaitoksissa tärkeänä ja ne on tunnistettu keskeiseksi kehityskohteeksi myös asiakaspalautteiden perusteella. Yhdenmukaisia toimintatapoja edistetään viranomaisyhteistyössä sekä muiden pelastuslaitosten kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaus ja neuvonta

- ✓ Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjausta ja neuvontaa toteutetaan tiiviissä yhteistyössä kaupungin eri toimijoiden, kaavoittajien, liikennesuunnittelun, rakennusvalvonnan ja muiden viranomaisten kanssa.
- ✓ Edistetään yhteistyötä ja tiedonkulkua pelastuslaitoksen ja kaupungin toimijoiden välillä erityisesti mittaviin rakennus- ja liikennehankkeisiin liittyen.
- ✓ Edistetään sähköisen asioinnin mahdollisuuksia rakennusvalvonnan kanssa.

2.2.8 Pelastustoimen laitteet

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastustoimen laitteilla tarkoitetaan kiinteistöissä olevaa kiinteää sammutus-, pelastus- ja torjuntakalustoa, sammutus- ja pelastustyötä helpottavia laitteita sekä palonilmaisu-, hälytys- ja muita onnettomuuden vaaraa ilmaisevia laitteita, jotka on vaadittu lakien tai säädösten tai viranomaisen määräyksen perusteella (PeL 12 §). Pelastuslaitos valvoo, että laitteet pidetään toimintakunnossa ja huolletaan sekä tarkastetaan asianmukaisesti. Pelastustoimen laitteiden vaatimuksenmukaisuutta valvoo TUKES ja rakentamisvaiheessa viranomaisena toimii rakennusvalvontaviranomainen. Pelastuslaitos ylläpitää hätäkeskukseen liitetyistä automaattisista paloilmittimista kohdekortteja ja avainsäilöjä sekä toteuttaa erheellisten paloilmittimien korjauskehotuksia sekä laskutusta.

Automaattisia paloilmittimiä on Helsingissä noin 2200 kpl. Automaattisen paloilmittimen tarkastus- ja varmistustehtäviä on edellisellä palvelutasopäätöskaudella ollut vuosittain noin 2300. Aiheellisia hälytyksiä on ollut vuosittain alle 2 % hälytyksistä. ERHE-laskuja lähetetään vuosittain noin 1000 kappaletta ja korjauskehotuksia 250 kpl.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Pelastustoimen laitteiden osalta tavoitteena on selkeyttää ja kehittää pelastuslaitoksen automaattisiin sammutuslaitteistoihin, savunpoistolaitteisiin ja sammutusvesiputkistoihin liittyviä toimintamalleja. Erityisesti tarpeita on tunnustettu asiakkaiden ohjauksessa ja neuvonnassa. Myös viranomaisten ja sidosryhmien välistä yhteistyötä tulisi tiivistää.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Pelastustoimen laitteet

- ✓ Pidetään ajan tasalla paloilmittimien kohdekortit ja avainsäilösopimukset.
- ✓ Tehostetaan viestintää erheellisten paloilmittimien määrän vähentämiseksi. Lisätään viivelaiteiden käyttöä kohteissa, joissa on automaattinen paloilmittinlaitteisto.

2.2.9 Turvallisuusviestintä ja -neuvonta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimelle kuuluvasta turvallisuusviestinnästä (PeL 27§). Helsingin pelastuslaitoksen turvallisuusviestintä pitää sisällään yleisövierailuja, mediaviestintää, osallistumista erilaisiin kampanjoihin ja tapahtumiin sekä neuvontaa puhelimitse, sosiaalisessa mediassa ja kaiken asiakasrajapinnassa tehtävän toiminnan yhteydessä. Pelastuslaitoksen turvallisuusviestinnän painopisteistä ja tarkemmista toimenpiteistä päätetään vuosittain onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelmassa.

Osa pelastuslaitoksen turvallisuusviestintää on Palomuseon toiminta Erottajan pelastusasemalla. Palomuseossa järjestetään turvallisuusviestintää sisältäviä vierailuja erilaisille ryhmille. Yhteensä museossa vierailee vuosittain useita tuhansia henkilöitä tutustumassa Helsingin pelastustoimen ja paloturvallisuuden historiaan.

Edellisellä palvelutasopäätöskaudella pelastuslaitos lisäsi merkittävästi näkyvyyttään sosiaalisen median kanavissa. Turvallisuusviestinnän monikanavaisuutta pitää edelleen optimoida ja selkeyttää kohderyhmä- ja riskiperusteisesti. Sisältöä kehitetään vastaamaan entistä paremmin viestinnän tavoitteita ja sisällöt sidotaan entistä näkyvämmiin osaksi pelastuslaitoksen strategian toteutusta.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Turvallisuusviestinnän tavoitteena on edistää kansalaisten tietoja ja taitoja ehkäistä tulipaloja ja muita onnettomuuksia sekä toimia asianmukaisesti onnettomuus- ja vaaratilanteissa. Hyvin tehdyllä ja huomiota herättävällä turvallisuusviestinnällä voidaan saavuttaa suuria joukkoja asiakkaita tehokkaasti ja välittää heille turvallisuuteen liittyvää tietoa.

Viestinnän vaikutuksia asiakkaiden käytökseen tutkitaan paljon ja erilaisten kampanjoiden vaikutusten ja vaikuttavuuden arviointiin on olemassa useita menetelmiä. HIKLU-pelastuslaitosten riskianalyyseissa on tarkasteltu turvallisuusviestinnän vaikutuksia ja vaikuttavuutta arvioineita tutkimuksia. Monissa tutkimuksissa on havaittu, että turvallisuusviestintäkampanjoilla voidaan vaikuttaa asiakkaiden turvallisuustietoihin ja -taitoihin. Hyvällä turvallisuusviestinnällä voidaan arvioida saavutettavan kustannustehokkaasti pelastuslaitoksen keskeisiä tavoitteita.

Helsingin pelastuslaitos seuraa aktiivisesti medianäkyvyyttään sekä sosiaalisessa mediassa saamaansa näkyvyyttä. Tulevalla palvelutasopäätöskaudella olisi keskeistä kehittää systemaattisia tapoja seurata myös viestinnän herättämiä kokemuksia ja ajatuksia sekä kuntalaisten turvallisuustietojen, -taitojen ja -asenteiden kehittymistä.

Pelastuslaitos on aktiivisesti mukana turvallisuusviestinnän kehittämisessä yhdessä muiden pelastuslaitosten, sisäministeriön ja pelastusalan järjestöjen kanssa. HIKLU-pelastuslaitoksilla ja Pelastuslaitosten kumppanuusverkostolla on omat turvallisuusviestinnän asiantuntijaverkostonsa, joissa Helsingin pelastuslaitoksella on edustus.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Turvallisuusviestintä ja -neuvonta

- ✓ Toteutetaan turvallisuusviestintää yleisövierailujen, mediaviestinnän, kampanjoiden, tapahtumien, palomuseon ja sosiaalisen median kautta sekä kaikessa asiakasrajapinnassa tapahtuvassa toiminnassa onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelman mukaisesti.

2.2.10 Turvallisuuskoulutukset

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslaitoksen toteuttama turvallisuuskoulutus sisältää erilaisten koulutusten ja harjoitusten järjestämistä asiakasrajapinnassa, tapahtumien ja teemapäivien järjestämistä tai osallistumista erilaisiin tilaisuuksiin, turvallisuuskumppanuuksien toteutusta yhteistyökumppanien kanssa, sekä näihin liittyvää neuvontaa ja viestintää.

Turvallisuuskoulutuksessa keskitytään erityisesti kaupunkikonsernin henkilöstön kouluttamiseen. Lisäksi koulutetaan erityisesti sellaisten organisaatioiden henkilökuntaa, joiden vastuulla on lapsia, ikääntyneitä tai ihmisiä, joiden toimintakyky on heikentynyt (muun muassa päiväkodit, koulut ja hoitolaitokset). Turvallisuuskoulutusten järjestäminen ja tarjoaminen perustetaan strategisesti selkeiden kumppanuuksien pohjalle, joista huolehtiminen on keskeinen prioriteetti toiminnan suunnittelussa.

Turvallisuuskoulutuksen toteuttamisesta päätetään vuosittain onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelmassa. Turvallisuuskoulutuksia järjestetään vuosittain noin 700-800. Lisäksi toteutetaan erilaista turvallisuusneuvontaa, kalusto- ja asemaesittelystä sekä osallistutaan yleisötapahtumiin ja messuille.

Turvallisuuskoulutusta tehdään myös yhteistyössä muiden pelastuslaitosten, sopimuspalokuntien, pelastusalan järjestöjen, muiden viranomaisten ynnä muiden toimijoiden kanssa. Erityisesti sopimuspalokuntien kanssa yhteistyö on tiivistä ja sopimuspalokunnat toteuttavat itsenäisesti turvallisuuskoulutuksia ja -viestintää.

Edellisellä palvelutasopäätöskaudella on kaupunkikonsernin sisällä selvitetty pelastuslaitoksen tarjoamien turvallisuuskoulutuspalveluiden tunnettuutta hyvin tuloksin ja koulutuspyyntöjä tulee runsaasti. Myös avoimet koulutukset keräävät jatkuvasti enemmän osallistujia. Turvallisuuskoulutuksen suunnitelmallisuutta ja riskiperustaisuutta on strategisesti edistetty kaupungin keskeisiä kumppanuuksia vahvistamalla sekä toimintamallien tarkemmalla kuvaamisella ja kehittämisellä. Asiakashallintaa on kehitetty muun muassa ottamalla käyttöön uusi kaupunkiyhteinen koulutushallintajärjestelmä. Pelastuslaitoksella on käytössään myös sähköinen koulutuspyyntölomake ja asiakaspalautekysely.

Lasten turvallisuuskasvatuksessa on pyritty kehittämään toimintamalleja, joilla eri ikäryhmiä tavoitettaisiin mahdollisimman kattavasti ja säännöllisesti. Esimerkiksi asemavierailujen suunnittelussa edellisellä palvelutasopäätöskaudella kehitetty koulutussisältöä ja selkeytetty linjauksia asemavierailuille kutsuttavista ikäryhmistä.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Turvallisuuskoulutusten tavoitteena on edistää koulutettavien organisaatioiden ja henkilöstöryhmien turvallisuustietoja ja -taitoja. Tutkimusten mukaan turvallisuuskoulutuksella arvioidaan saavutettavan kustannustehokkaasti pelastuslaitoksen keskeisiä tavoitteita.

Turvallisuuskoulutusta ja yleisemmin myös turvallisuusviestintää tulee kehittää aktiivisesti nykypäivän tarpeita vastaavaksi. Esimerkiksi verkkokoulutuksilla ja pelillistämällä voitaisiin tehostaa koulutusta sekä lisätä sen vaikutusta. Menetelmien, materiaalin ja työkalujen kehittäminen vaatii taloudellisen resursoinnin lisäksi myös monipuolista osaamista, joka huomioidaan turvallisuuskouluttajien osaamisenhallinnassa ja rekrytoinneissa.

Turvallisuuskoulutuksen riskiperusteisuutta edistetään huomioiden tarkoituksenmukaiset toimintatavat. Esimerkiksi lasten turvallisuuskasvatuksessa on kehitetty toiminnan suunnitelmallisuutta ja keskeisiä kumppanuuksia on priorisoitu riskiperusteisesti. Asiakkaan näkökulmasta pyritään kuitenkin säilyttämään myös mahdollisuus reaktiiviseen palvelutarjontaan strategisten kumppanuuksien lisäksi. Riskiperusteisuus toiminnan suunnittelussa näkyy myös riskitiedon hyödyntämisessä koulutusten räätälöinnissä eri kohderyhmille sopivaksi.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Turvallisuuskoulutukset

- ✓ Toteutetaan turvallisuuskoulutukset vuosittain laaditun onnettomuuksien ehkäisyn suunnitelman mukaisesti.
- ✓ Lisätään sopimuspalokuntien kouluttamista, jotta niiden resursseja voidaan hyödyntää entistä paremmin myös turvallisuuskoulutuksessa.
- ✓ Huolehditaan turvallisuuskoulutuksen keskeisistä asiakaskumppanuuksista ja kumppanuuksille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta.
- ✓ Koulutetaan kaikki halukkaat yläkoulut NouHätä-kampanjassa. Helsingissä on yläkouluja noin 80.
- ✓ Tarjotaan kaikille halukkaille nelosluokkalaisille mahdollisuus asemavierailuun (noin 150 vierailua vuosittain).

2.2.11 Tietopalvelut ja palontutkinta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslaitoksen tulee pelastuslain mukaisesti seurata onnettomuuksien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä (PeL 43 §). Pelastuslaitoksen tietopalveluiden tehtävänä on tuottaa tietoa toimintaympäristön riskeistä palvelutasopäätöksen perusteeksi sekä toiminnan suunnittelun ja päätöksenteon tueksi. Helsingin pelastuslaitos on ollut aktiivisessa roolissa Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston kehitys- ja tutkimusverkoston (PelaTKI) toiminnassa sekä riskianalyysin ja tutkimustoiminnan kansallisessa kehittämisessä.

Pelastuslaitoksen lakisääteinen tehtävä on toteuttaa palontutkinta (PeL 41§), jossa kerätään tietoa edesauttamaan onnettomuuksien ja vahinkojen vähentämistä sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuden kehittämistä. Tutkinnassa arvioidaan tulipalon syttyisyyttä ja selvitetään palon syttymiseen ja leviämiseen vaikuttaneet tekijät, aiheutuneet vahingot sekä pelastustoiminnan kulku. Edellisellä palvelutasopäätöskaudella kaikki tutkintakynnyksen ylittävät palot ja onnettomuudet on tutkittu pelastuslain velvoittamalla tavalla. Keskeisimmistä havainnoista valmistellaan myös tarpeen mukaan koosteita ja muuta viestinnällistä materiaalia. Palontutkinnassa tehdään tiivistä yhteistyötä poliisin kanssa muun muassa kuukausittaisten tapaamisten muodossa. Palon- ja onnettomuudentutkintaryhmä on myös osallistunut Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston palontutkinnan asiantuntijaverkoston toimintaan ja teematutkintoihin sekä HIKLU-pelastuslaitosten yhteisen palontutkintaohjeen laatimiseen.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Tietopalveluiden tavoitteena on tuottaa tietoa ja selvityksiä, jotka tarjoavat paremmat edellytykset toiminnan suunnittelulle ja päätöksenteolle niin onnettomuuksien ehkäisyssä kuin pelastustoiminnassa ja varautumisessa. Palon- ja onnettomuudentutkimuksen keskeinen tavoite on osana pelastuslaitoksen tutkimus- ja tietopalveluita tuottaa tietoa toteutuneista onnettomuuksista ja viestiä palon- ja onnettomuudentutkimuksen tuloksista tehokkaasti.

Kesällä 2020 annetun lakiesityksen mukaan sote-maakunnan olisi varmistettava omavalvonnalla pelastustoimen palvelujen saatavuus laatu ja vaikuttavuus. Sote-maakunnan olisi laadittava omavalvontaohjelma, jossa määritellään, miten omavalvonta järjestetään ja toteutetaan ja miten pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja toteutumista, laatua sekä vaikuttavuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Tämä huomioidaan Helsingin pelastuslaitoksen tietopalveluiden ja omavalvonnan kehittämisessä.

Pelastustoimessa on tunnistettu valtakunnallisesti tarve pitkäjänteiselle, koordinoitulle ja paremmin resursoitulle tutkimus- ja kehittämistoiminnalle. Myös pelastuslaitoksen on huolehdittava jatkossa riittävästä omasta asiantuntijaresurssista, jotta laitoksen päätöksenteon ja suunnittelun tietotarpeisiin pystytään reagoimaan riittävän nopeasti ja laadukkaasti. Oma asiantuntijaresurssi toimii myös pelastuslaitoksen luontevana linkkinä pelastustoimen ukopuolella tehtyyn tutkimukseen.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Tietopalvelut ja palontutkinta

- ✓ Arvioidaan systemaattisesti onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä.
- ✓ Tuotetaan tietoa toiminnan suunnittelun ja päätöksenteon tueksi.
- ✓ Tutkitaan kaikki tutkintakynnyksen ylittävät palot ja onnettomuudet ja seurataan onnettomuusraportoinnin laatua.
- ✓ Tehostetaan viestintää palon- ja onnettomuudentutkimuksen tuloksista. Laaditaan vuosittain kooste palon- ja onnettomuudentutkimuksessa tehdyistä havainnoista.
- ✓ Osallistutaan aktiivisesti kansalliseen tutkimustoiminnan ja riskianalyysin kehittämistyöhön sekä Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston palon- ja onnettomuudentutkimuksen asiantuntijaverkoston toimintaan ja sopivilta osin teematutkintoihin.

3 Pelastustoiminta

3.1 Palveluiden järjestäminen ja voimavarat

Pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan pelastustoimintaan kuuluvista tehtävistä sekä väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa (PeL 27§). Tehtävät on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne voidaan hoitaa mahdollisimman tehokkaalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla ja että onnettomuus- ja vaaratilanteissa tarvittavat toimenpiteet voidaan suorittaa viivytyksettä ja tehokkaasti.

Pelastustoimintaan kuuluvat hälytysten vastaanottaminen, väestön varoittaminen, uhkaavan onnettomuuden torjuminen, onnettomuuden uhrien ja vaarassa olevien ihmisten, ympäristön ja omaisuuden suojaaminen ja pelastaminen, tulipalojen sammuttaminen ja vahinkojen rajoittaminen sekä edellä mainittuihin tehtäviin liittyvät johtamis-, viestintä-, huolto- ja muut tukitoiminnot (PeL 32§).

Pelastustoiminnan toimintavalmiudella tarkoitetaan pelastuslaitoksen kykyä vastata hälytystehtäviin eli sen kykyä suoriutua edellä kuvatuista tehtävistä. Pelastustoiminnan toimintavalmius koostuu viidestä osatekijästä: henkilöstön määrästä ja laadusta, kaluston määrästä ja laadusta, ennakkoon laadituista toiminnallisista suunnitelmista, johtamisen organisoinnista sekä pelastustoiminnan toimintavalmiusajasta¹⁸. Toimintavalmiutta täydentää yhteistoiminta muiden pelastustoimen alueiden ja viranomaisten kanssa sekä kansainvälinen yhteistyö. Palvelutasopäätöstä koskevan ohjeistuksen¹⁹ mukaan toimintavalmiuden tulee olla mitoitettu perustuen toimintaympäristön riskeihin päivittäisellä tasolla, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa.

Pelastuslaitoksella on operatiivista työtä tekevää henkilöstöä vuonna 2020 noin 470 henkeä. Henkilöstö tekee osin myös toimintaa kehittävää asiantuntijatyötä, tuottaa onnettomuuksien ehkäisyn palveluita sekä osallistuu ensihoidon palvelutuotantoon. Henkilöstömäärää tullaan tulevalla palvelutasopäätöskaudella lisäämään palveluverkon kehittämisen vaatimusten mukaisesti.

3.2 Pelastustoiminnan toimintavalmius

3.2.1 Pelastustoiminnan henkilöresurssit ja muodostelmat

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastustoiminnassa käytettävät muodostelmat ovat pelastusryhmä, pelastusjoukkue, pelastuskomppania ja pelastusyhtymä. Edellä mainittuja muodostelmia voidaan tarpeen tullen vahventaa tai heikentää. Pelastusryhmän henkilövahvuus on minimissään 1+3 (esimies+miehistö), pelastusjoukkueen vahvuus kolme pelastusryhmää ja joukkueenjohtaja, pelastuskomppanian vahvuus kolme pelastusjoukkuetta ja pelastusyhtymän vahvuus kolme pelastuskomppaniaa¹⁸. Vuodesta 2020 lähtien Helsingin pelastuslaitoksella on valmiudessa myös kärkiyksiköitä, joiden vahvuus on 0+2. Pelastustoiminnan muodostelmien hälyttäminen tapahtuu pelastuslain (PeL 33§) mukaisen Hätäkeskuslaitoksen ja virka-apua antavien viranomaisten kanssa yhteistyössä laaditun hälytysohjeen perusteella.

Helsingin pelastuslaitoksella on kaikkina vuorokaudenaikoina ja ympäri vuoden valmiudessa seitsemän pelastusryhmää. Kesällä (30.4. – 31.10) valmiudessa on lisäksi Suomenlinnan pelastusyksikkö, jonka miehittää kaksi palomies-ensihoitajaa. Kokonaisuudessaan päivystysvalmiudessa on noin 50 operatiivista henkilöä, päällystön jäseniä vähintään kaksi. Toinen päällystön jäsen toimii kenttäjohtajana ja toinen yleisjohtajana tilanne- tai johtokeskuksesta käsin. Tilannekeskuksessa on lisäksi jatkuvassa valmiudessa tilannekeskuspäivystäjä sekä taustapäivystyksessä aseman esimies. Loput päivystysvalmiudessa olevasta operatiivisesta henkilöstöstä miehittävät pelastusyksiköitä ja tukiyksiköitä. Päivittäisessä valmiudessa oleva henkilöstö pystyy muodostamaan välittömästi vahvennetun pelastusjoukkueen ja sitä pienemmät muodostelmat.

¹⁸ SM (2012). [Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje.](#)

¹⁹ SM (2013). [Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta.](#)

Suuronnettomuuksissa, muissa vaativammissa tilanteissa ja häiriötilanteissa, jotka vaativat pelastuslaitoksen resurssia, muodostelmia voidaan vahventaa erillisten suunnitelmien mukaisesti hyödyntämällä tehostetusti omia resursseja (ml. vapaavuorot ja Pelastuskoulun oppilaat) sekä sopimuspalokuntien ja naapurialueiden pelastuslaitosten resursseja.

Varmistaakseen tarvittavan henkilöstön saatavuuden ja korkeatasoisen osaamisen Helsingin toimintaympäristössä, pelastuslaitos järjestää omaa pelastajakoulutusta. Pelastuskoulun tehtävä on virkatutkintokoulutus, jonka toteutuksessa huomioidaan erityisesti soveltuvan henkilöstön saatavuus sekä toimintaympäristön erityispiirteiden vaatimukset jo koulutusvaiheessa. Pelastuskoulusta valmistuu vuosina 2021-2023 noin 15 uutta pelastajaa vuodessa. Oppilaita voidaan koulutustason riittäessä tarvittaessa ja soveltuvissa osin käyttää osana pelastuslaitoksen pelastustoiminnan toimintavalmiutta. Pelastuskoululla on toimilupa vuoden 2023 loppuun. Mikäli toimintaa ei sen jälkeen voida jatkaa, heikkenee pelastustoimintaan käytettävissä oleva vararesurssi vastaavasti. Pelastajaoppilaat ovat myös merkittävä resurssi kesäsjaisina.

Sopimuspalokunnat täydentävät Helsingin pelastustoimen alueen toimintavalmiutta tarvittaessa sopimusten mukaisesti. Helsingissä on 15 sopimuspalokuntaa, jotka toimivat pelastuslaitoksen vakinaisen operatiivisen henkilöstön tukena aluepalokuntasopimuksessa määritellyllä tavalla. Sopimuspalokuntien hälytysosastojen henkilömäärä on noin 300 henkeä, josta noin kolmannes on savusukelluskelpoisia. Sopimuspalokuntien henkilöstön toimintakykyä seurataan vuosittain terveystarkastuksilla, kuntotesteillä, toimintakyvyn arvioinneilla, henkilökohtaisilla ja yksikkötasoisilla valmiuskokeilla sekä osaamisen tasoa mittaavilla tehtävillä.

Sopimuspalokunnat toimivat ensivasteperusteisesti eläinpelastustehtävissä, luonnononnettomuuksissa ja maastopaloissa. Lisäksi osalla sopimuspalokunnista on valmius toimia tukitoimintoja suorittavina yksiköinä tiettyjen tehtäväluokkien suurissa ja keskisuurissa tehtävissä. Tilanteissa, joissa pelastuslaitoksen päivittäisvalmiuden resurssit tulevat täydentää, sopimuspalokuntien yksiköt toimivat tukitoimintoja suorittavina yksiköinä. Pelastuslaitos tarkistaa vuosittain helsinkiläisten sopimuspalokuntien laatuluokituksen niiden toimintavalmiuden, henkilöstön toimintakyvyn ja käytettävissä olevan kaluston perusteella¹⁸.

Pelastustoiminnan suorituskyky henkilöresurssien osalta on virka-aikana 100 henkilöä 20 minuutissa ja noin 130 henkilöä 30 minuutissa. Luvuissa on huomioitu päivittäisvalmiuden lisäksi pelastuskoulun, sopimuspalokuntien ja naapurialueiden resurssit ja valmius. Virka-ajan ulkopuolella sopimuspalokuntien resurssit on saatavissa käyttöön enemmän, mutta Pelastuskoulun oppilaiden resurssi ei ole välittömästi käyttöön otettavissa. Virka-ajan ulkopuolella suorituskyky henkilöresurssien osalta on 20 minuutissa noin 80 henkilöä ja 30 minuutissa noin 150 henkilöä.

Vapaavuoroista kutsuttava henkilöresurssi voidaan saada tarvittaessa asemille viimeistään muutamassa tunnissa, jolloin kokonaisresurssi on virka-aikana arviolta noin 180 henkilöä ja virka-ajan ulkopuolella noin 220 henkilöä. Tämän lisäksi voidaan laskea sopimuspalokuntien koko henkilöresurssi noin 300 henkeä, joista kolmannes on pelastuslaitoksen savusukelluskelpoisiksi toteamia. Lisäksi voidaan käyttää pelastuslaitoksen muuta henkilöstöä heille sopivissa tehtävissä erillisen toimialasuunnitelman mukaisesti sekä Helsingin pelastustoiminnan yhteistyöryhmään kuuluvien toimijoiden resursseja. Suuronnettomuuksissa ja muissa vaativammissa tilanteissa kasvatetaan tarpeen mukaan myös johtamisorganisaatiota perustamalla pelastustoiminnan johtokeskus, joka voidaan käynnistää tunnin kuluessa määräyksestä.

Taulukko 1. Pelastustoiminnan suorituskyky henkilöresurssin osalta virka-aikana ja virka-ajan ulkopuolella.

Resurssi	Virka-aikana			Virka-ajan ulkopuolella		
	20 min	30 min	Yli 60 min	20 min	30 min	Yli 60 min
Oma päivittäisvalmius	50	50	50	50	50	50
Pelastuskoulu	18	18	18			(18)
Sopimuspalokunnat		33	33		76	76
Naapurialueiden resurssit	28	28	28	28	28	28
Vapaavuorot			50			50
Yhteensä	96	129	179	78	154	222

Valmiuslain mukaisissa poikkeusoloissa pelastustoiminnasta huolehditaan normaaliolojen käytäntöjen mukaisesti ja pelastustoiminnan resursseja skaalataan tilanteen vaatimalla tavalla. Poikkeusoloissa työaikalainsäädäntö ei ole voimassa, jolloin työvuorojärjestelmää voidaan tarvittaessa muuttaa. Laskennallisesti on mahdollista pitää töissä vähintään puolet henkilöstöstä samanaikaisesti. Lisäksi pelastustoiminnan toimintavalmiuteen voidaan laskea sopimuspalokuntien resurssi sekä naapuriapu. Lisäksi poikkeusoloissa hyödynnetään muuta henkilöstöä ja vapaaehtoisia tukemaan pelastustoimintaa tai väestönsuojelua.

Keskeinen osa toimintavalmiutta on myös **operatiivisen henkilöstön osaaminen ja toimintakyky**. Operatiivisen henkilöstön osaamisen hallinnan runko perustuu vuorokoulutukseen, joka on päivittäistä, joustavasti aikataulutettua ja operatiivisen valmiuden ylläpitoon sopeutettua. Koulutus ja harjoittelu toteutetaan vuotuisen vuorokoulutussuunnitelman mukaan. Täydennyskoulutus mahdollistaa haastavampien, laajempien ja pitkäkestoisempien koulutusten ja harjoitusten järjestämisen sekä suuntaamisen yksilöllisemmälle kohderyhmälle. Harjoituksia järjestetään myös yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Vuoro- ja täydennyskoulutuksia seurataan ja arvioidaan järjestelmällisesti. Pelastuslaitos laatii vuosittaisen koulutussuunnitelman, joka kattaa sekä vuoro- että täydennyskoulutuksen. Osaamisenhallintaan liittyviä erityispiirteitä esimerkiksi tiettyihin onnettomuustyyppisiin varautumisessa on kuvattu tarkemmin tämän palvelutasopäätöksen seuraavassa luvussa 3.3, jossa on kuvattu toimintavalmiuden erityispiirteitä. Pelastuslaitos on järjestänyt myös vuosittain suuronnettomuusharjoituksia sekä poikkeusolojen harjoituksia ja koulutuksia.

Pelastajien fyysisestä toimintakyvystä varmistutaan kansallisen ohjeistuksen²⁰ mukaisin FireFit-testein, jotka sisältävät hapenottokyvyn sekä lihaskunnon mittaukset. Lisäksi pelastuslaitos seuraa pelastajien kehonkoostumusta ja siinä tapahtuvia muutoksia ja arviointiprosessiin kuuluvat myös säännölliset terveystarkastukset. Fyysinen toimintakyky mitataan pelastajien iästä ja saaduista tuloksista riippuen joka toinen vuosi tai vuosittain.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Pelastustoiminnan henkilöresurssien mitoituksen tavoitteena on, että sopiva henkilöstömäärä on käytettävissä nopeasti kaikkina vuorokaudenaikoina ja kaikissa turvallisuustilanteissa. Pelastuslaitoksen riskianalyysin perusteella kaupungin kasvaessa toimintavalmiutta on tarpeen kehittää ja vuonna 2019 on käynnistetty suunnitelmia asemaverkon kehittämiseksi sekä kärkiyksikkö-pilotti (luku 3.2.2). Tämä tarkoittaa noin 60 vakanssin lisäämistä pelastustoiminnan henkilöresurssien määrään ja suunnitelmien mukaan vuoden 2024 loppuun mennessä jatkuvassa valmiudessa tulee olemaan pelastuslaitoksella noin 60 pelastajaa. Myös henkilöstön osaamiseen ja kärkiyksiköihin perehdyttämiseen tulee resursoida suunnittelu- ja koulutusaikaa.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Pelastustoiminnan henkilöresurssit ja muodostelmat

- ✓ Pelastuslaitos laatii hälytysohjeen pelastustoiminnan muodostelmien hälyttämiseen yhteistyössä Hätäkeskuslaitoksen ja virka-apua antavien viranomaisten kanssa (PeL 33§).
- ✓ Palvelutasopäätöskauden alkaessa pelastustoiminnan suorituskyky henkilöresurssin osalta on jatkuvassa valmiudessa noin 50 pelastajaa, 20 minuutissa noin 90 pelastajaa ja 30 minuutissa noin 140 pelastajaa ja kahden tunnin jälkeen yli 200 pelastajaa.
- ✓ Lisätään jatkuvassa valmiudessa olevan operatiivisen henkilöstön määrää noin 10 hengellä.
- ✓ Vuorokoulutukset, täydennyskoulutukset ja muut koulutussuunnitelmaan kirjatut koulutukset järjestetään ja niihin osallistutaan suunnitelmien mukaisesti.
- ✓ Pelastajien fyysinen toimintakyky ja terveydentila tarkastetaan kansallisten sekä pelastuslaitoksen tarkentavien ohjeistusten mukaisesti.

²⁰ [SM \(2016a\). Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä.](#)

3.2.2 Pelastustoiminnan kalusto ja asemaverkko

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen pelastustoiminnan kalustoluettelo on esitetty taulukossa 2. Kaluston jatkuvalla kunnossapidolla ja laadun seurannalla varmistetaan, että kalusto vastaa määrältään ja laadultaan vaadittavaa toimintavalmiuden tasoa. Uusien hankintojen ja käytössä olevan kaluston uusinta tapahtuu havaittuihin puutteisiin sekä toiminnan tarpeisiin perustuen.

Kalustolle on asetettu elinkaaritavoitteet ja kaluston kunnosta ja laadusta huolehditaan elinkaaritavoitteessa pysymällä sekä poikkeamiin reagoimalla. Elinkaaritavoitteella tarkoitetaan sitä aikaväliä, jossa kalusto on tarkoitettu uusiksi. Tyypillisesti kalusto on puolet elinkaarestaan aktiivisessa käytössä, jonka jälkeen sitä pidetään valmiutta ylläpitävänä varakalustona. Valmiudessa tai välittömästi toimintakuntoisena pelastustoimintaan käyttöön otettavissa on kalustoa taulukon 2 mukaisesti. Yksiköt miehitetään luvun 3.2.1 mukaisella henkilöstövalmiudella.

Pelastuslaitoksella on yhdeksän pelastusasemaa. Ne sijaitsevat Kalliossa, Erottajalla, Jätkäsaarella, Haagassa, Käpylässä, Malmilla, Herttoniemessä, Mellunkylässä sekä Suomenlinnassa. Jätkäsaaren pelastusasema on Helsingin pelastuskoulun käytössä. Konalassa on käynnistynyt vuonna 2020 kärkiyksikkö-pilotti, joka operoi Ruosilankujan kevytasemalta käsin.

Haagan pelastusaseman peruskorjaus valmistui edellisellä palvelutasopäätöskaudella. Malmin pelastusaseman henkilöstö on siirretty väistötiloihin Rajavartiolaitoksen entiseen kiinteistöön sisäilmaongelmien takia vuodesta 2020 lähtien odottamaan uuden Malmin pelastusaseman valmistumista. Keskuspelastusaseman viemärisaneeraus on aloitettu vuonna 2020 ja se valmistuu palvelutasopäätöskauden 2021-2024 aikana. Uuden Konalan pelastusaseman hankesuunnitelman päivitys on valmistunut vuonna 2020.

Pelastuslaitos tekee yhteistyötä kaupunkisuunnittelun ja rakennetun omaisuuden hallintayksikön kanssa liittyen toimitilojen vuokraukseen sekä uusien toimitilojen suunnitteluun ja rakentamiseen. Rakennushankkeet toteutetaan yhteistyössä muun kaupunkiorganisaation kanssa. Asemaverkon ja toimitilojen suunnittelussa tehdään yhteistyötä myös HIKLU-pelastuslaitosten kanssa. Parhaillaan käynnissä on yhteistä HIKLU-johtokeskusta valmistettava hanke (luku 3.2.4).

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Pelastustoiminnan kaluston mitoituksessa tavoitteena on, että pelastuslaitoksella on käytössään toimintavalmiuden ylläpitämiseksi tarvittava kalusto. Kalustohankintojen tavoitteena on tehdä turvallisia, taloudellisia ja ympäristöystävällisiä ratkaisuja. Kaluston on oltava toimintavarmaa ja käyttöturvallista.

Vuonna 2020 on käynnistetty kärkiyksikkö-pilotti yhden kärkiyksikön hankinnalla. Pilotista saatavien kokeemusten perusteella pelastuslaitos on varautunut investoimaan myös yhdestä kahteen uuteen kärkiyksikköön tulevalla palvelutasopäätöskaudella. Ensimmäinen kärkiyksikkö on aloittanut toiminnan kesällä 2020 Konalassa Ruosilankujan kevytasemalla.

Palveluverkon kehittämistä varten on vuosina 2018-2020 tehty riskianalyysiä, jonka perusteella on tunnistettu toimintavalmiuden kehittämisestä tarvittavan Konalassa, Kontulassa, Tapanilassa ja Vuosaarella. Näille alueille on päivitetyn investointisuunnitelman mukaisesti tarkoituksena rakentaa pelastusasema seuraavan 10 vuoden kuluessa aloittaen Konalasta ja Kontulasta. Maankäytön suunnittelun ja asemakaavoituksen kanssa käydään keskustelua optimaalisten tonttien löytämiseksi ja varaamiseksi pelastuslaitokselle. Konalan ja Kontulan pelastusasemien hankesuunnittelu ja rakentaminen toteutetaan palvelutasopäätöskaudella 2021-2024.

Taulukko 2. Pelastuslaitoksen kalustoluettelo 29.11.2019, pelastuslaitoksen öljyntorjuntakalusto 29.2.2020 ja sopimuspalokuntien kalustoluettelo 13.1.2020.

Kalustotyyppi	Pelastuslaitos	Sopimus- palokunnat	Muut toimijat	Huom.
Johtoyksikkö	4			
Johtokeskusyksikkö	1			
Pelastusyksikkö	16	16		
Raskas pelastusyksikkö	2	1		
Kärkiyksikkö	1			
Nostolavayksikkö	3	1		Kaksi uutta yksikköä 2020
Puomitikasyksikkö	3			Kaksi yksikköä poistuu 2020
Säiliö-/vaahtoyksikkö	4	2		
Kemikaalintorjuntayksikkö	2			Toinen yksikkö HIKLU- pelastuslaitosten yhteinen
Suuronnettomuusyksikkö	1			
Eläinpelastusyksikkö	1			
Telamaastoajoneuvo	1			
Mönkijä	6			
Öljyntorjunta-alukset	7	1	9	Tulossa H-luokan öljyntorjunta-alus 2020
Öljyntorjuntayksikkö	1			
Miehistöauto	52	14		
Huoltoauto	18			
Kalustoauto	10			
Kalustolava	1	15		
Vahingontorjunta-auto		4		

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Pelastustoiminnan kalusto ja asemaverkko

- ✓ Valmiudessa tai välittömästi toimintakuntoisena pelastustoimintaan käyttöön otettavissa on kalustoa taulukon 2 mukaisesti.
- ✓ Uusitaan kalusto elinkaaritavoitteiden mukaisesti ja reagoidaan laatupoikkeamiin.
- ✓ Varaudutaan kärkiyksikköpilotista saatujen kokemusten perusteella investoimaan yhdestä kahteen uuteen kärkiyksikköön.
- ✓ Aloitetaan Konalan ja Kontulan pelastusasemien hankevalmistelu ja rakentaminen.

3.2.3 Pelastustoiminnan suunnitelmat

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen²¹ mukaisesti ennakkoon laaditut pelastustoiminnan toiminnalliset suunnitelmat muodostavat osansa toimintavalmiudesta. Sisäministeriö on antanut vuoden 2019 alusta asetuksen pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018), jossa säädetään suunnitelmien sisällöstä ja rakenteesta sekä pelastustoiminnan yhteistyösuunnitelmista. Pelastustoimintaa koskevien suunnitelmien tulee vastata paikallisia tarpeita ja niiden sisällön tulee perustua pelastustoimen alueella esiintyviin uhkiin ja niistä aiheutuvien riskien arviointiin. Suunnitelmien tulee muodostaa yhteen sovitettu kokonaisuus, joka kattaa pelastustoiminnan yleisjärjestelyt ja pelastustoiminnan vaativissa tilanteissa.

HIKLU-pelastuslaitosten kanssa on allekirjoitettu vuonna 2015 yhteistoimintasopimus. HIKLU-pelastuslaitosten yhteistyötä pelastustoiminnan toimintavalmiuden ja suunnitelmien osalta on kehitetty ja tiivistetty yhteistoimintasopimuksen mukaisesti. Pääsääntöisesti pelastustoiminnan yleisjärjestelyitä koskevat suunnitelmat ja ohjeet on valmisteltu HIKLU-pelastuslaitosten yhteistyössä. Erityisesti yleisjärjestelyitä ohjaa yhteinen ohje valmiuden ja pelastustoiminnan johtamisesta. Yhteisiä ohjeita on täydennetty Helsingin pelastuslaitoksen omilla onnettomuustyyppi- ja muilla tilannekohtaisilla erillissuunnitelmilla ja jatkuvuudenhallintasuunnitelmalla. Näihin suunnitelmiin viitataan tarkemmin seuraavassa luvussa, jossa on kuvattu toimintavalmiuden erityispiirteet Helsingin pelastustoimen alueella.

Pelastustoiminnan yleisjärjestelyitä sekä pelastustoimintaa vaativissa tilanteissa koskevissa ohjeissa ja suunnitelmissa on huomioitu myös pelastustoiminta suuronnettomuuksissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa. Erityisesti nämä huomioidaan valmiutta ja pelastustoiminnan johtamista koskevissa ohjeissa sekä jatkuvuudenhallintasuunnitelmassa, jossa on linjattu myös pelastustoiminnan huolto- ja tukitoimintojen sekä pelastustoiminnassa tarvittavan materiaalsen varautumisen järjestelyistä.

Pelastustoiminnan yhteistyösuunnitelmassa on kuvattu pelastuslain 47 §:ssä tarkoitetut pelastustoimintaan osallistuvien viranomaisten, laitosten ja liikelaitosten suunnitelmat niiden tehtävien hoitamisesta pelastustoiminnan yhteydessä ja osallistumisesta pelastustoimintaan laaditaan onnettomuustyypeittäin ja tarvittavassa laajuudessa. Helsingin pelastuslaitoksella on voimassaolevat yhteistyösopimukset naapuripelastuslaitosten, poliisin, rajavartiolaitoksen ja vartiolentolaivueen sekä puolustusvoimien kanssa. Pelastuslaitos asettaa tarvittaessa asiantuntijan muiden viranomaisten käyttöön. Kaupunkiyhteinen pelastustoimintaan ja väestönsuojeluun varautuminen suunnitellaan Helsingin pelastustoiminnan yhteistyöryhmässä. Ryhmä on aloittanut toimintansa Helsingin organisaatiouudistuksen jälkeen.

Pelastuslaitos laatii pelastuslain 48 §:ssä tarkoitetut ulkoiset pelastussuunnitelmat erityistä vaaraa aiheuttaville kohteille yhdessä toiminnanharjoittajan kanssa ja järjestää näissä kohteissa suunnitelman vaatimat harjoitukset. Ulkoisen pelastussuunnitelman vaativat kohteet Helsingissä on huomioitu HIKLU-pelastuslaitosten riskianalyyseissä. Edellisellä palvelutasopäätöskaudella ovat valmistuneet Vuosaaren sataman, Länsisataman ja Eteläsataman ulkoiset pelastussuunnitelmat ja niihin liittyvät harjoitukset toteutettu.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Pelastustoiminnan suunnitelmat laaditaan, jotta toimintavalmiudessa tulisi huomioitua toimintaympäristön erityispiirteet ja vaatimukset ja pelastustoiminta olisi mahdollisimman tehokasta ja tarkoituksenmukaista kaikissa turvallisuustilanteissa. Pelastustoiminnan suunnitelmat laaditaan sisäministeriön asetuksen (1363/2018)²² mukaisesti.

Tavoitteena on tulevalla kaudella erityisesti päivittää Helsingin pelastustoiminnan yhteistyösuunnitelma, pelastuslaitoksen oma operatiivisen johtamisen ohje sekä kansainvälisen avun vastaanottamisen ja antamisen ohje.

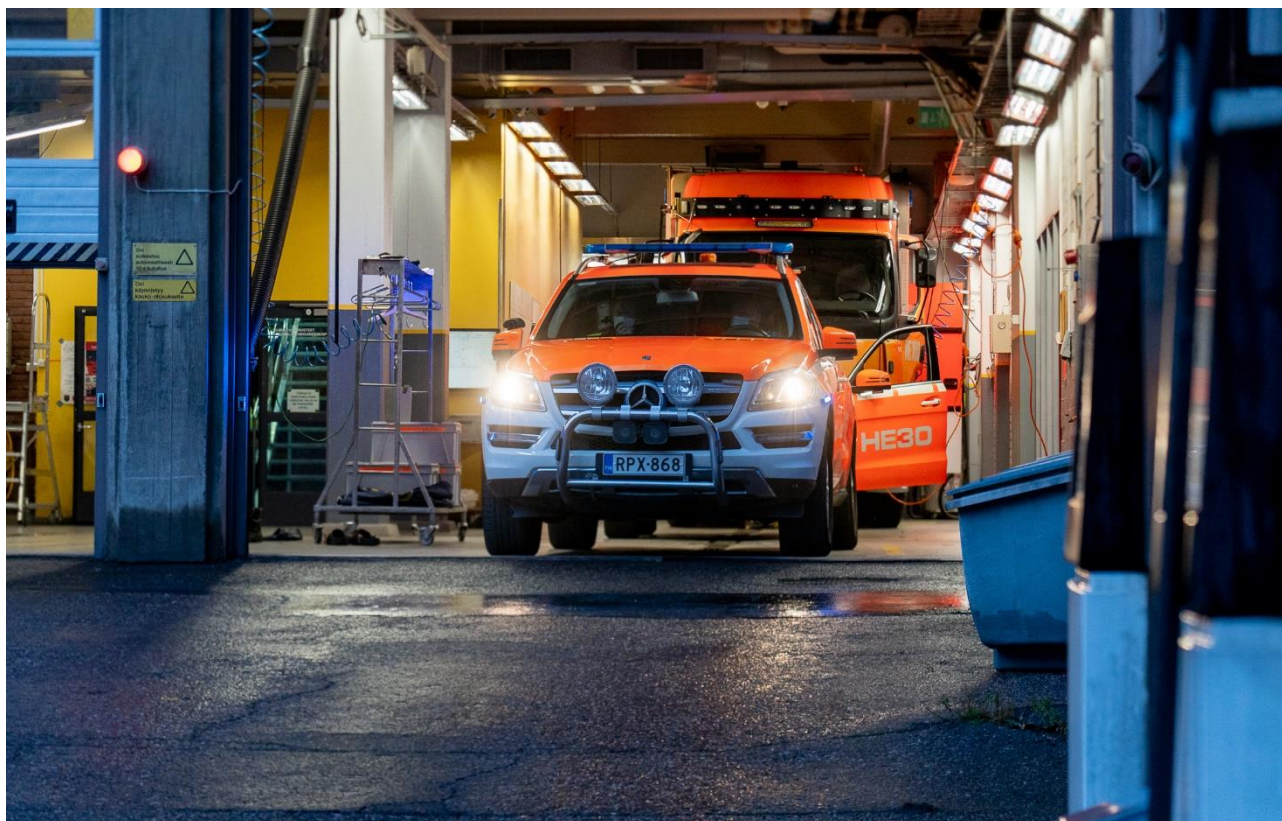
²¹ [SM \(2012\). Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje.](#)

²² [Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista \(1363/2018\).](#)

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Pelastustoiminnan suunnitelmat

- ✓ Pelastustoiminnan suunnitelmat pidetään ajantasaisina ja sisällöltään sisäministeriön asetuksen pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018) vaatimalla tasolla.

3.2.4 Pelastustoiminnan johtaminen ja tilannekeskustoiminta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Tehokas pelastustoiminta ja tarvittava viranomaisyhteistyö edellyttävät toimivaa johtamisjärjestelmää. Muodostelmien johtaminen ja tavoittamisjärjestelyt päivittäisonnettomuuksissa sekä suuronnettomuuksissa on kuvattu Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeessa²³, Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston julkaisussa Pelastustoiminnan käsitteitä²⁴ ja HIKLU-pelastuslaitosten yhteisessä ohjeessa valmiuden ja pelastustoiminnan johtamisesta.

Pelastusryhmän ryhmänjohtajana on lähtökohtaisesti alipäällystötutkinnon suorittanut viranhaltija. Pelastusryhmän johtaja johtaa omaa pelastusyksikköään ja pelastusryhmälle alistettuja vahvennuksia. Pelastusjoukkueen johtajana toimii päivystävä päällystöviranhaltija tai hänen määräämänsä muu henkilö. Lähtöä johtava päällystöviranhaltija ei aina ole välttämättä tilannepaikalla, vaan hän voi määrätä tilannepaikan johtajan ja jatkaa itse yleisjohtajana pelastustoiminnan johtokeskuksessa.

Pelastuskompanian johtajana toimii päivystävä päällystöviranhaltija tai hänen määräämänsä päällystötutkinnon suorittanut henkilö. Muodostelman koon vuoksi pelastusjoukkueen ja pelastuskompanian johtajalla on aina oltava vähintään päällystötutkinto sekä riittävä käytännön kokemus pelastustoiminnasta.

²³ [SM \(2012\). Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje.](#)

²⁴ [Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto \(2013\). Pelastustoiminnan käsitteitä.](#)

Pelastuskomppanian ja sitä suurempien pelastusmuodostelmien toiminta jaetaan vastuualueisiin, joiden johtajina toimivat pelastustoiminnan johtajan määräämät palomestarit, pelastusyksiköiden johtajat tai muut pelastushenkilöstöön kuuluvat henkilöt. Pelastuskomppanian ja pelastusyhtymän johtamista tukemaan perustetaan esikuntamuodostelma, jonka kokoonpano ja tehtävät määräytyvät tilanteen mukaan. Esikuntamuodostelma tukee johtamista, vastaa resursseista ja koordinoi muiden organisaatioiden ja viranomaisten kanssa tehtävää yhteistyötä.

Tilannepaikan johtajana toimii lähtökohtaisesti ensimmäisenä onnettomuuspaikalle saapuvan pelastusryhmän johtaja, ellei ylin tehtävään hälytetty pelastusviranomainen toisin määrää. Ensimmäisenä onnettomuuspaikalle saapuva pelastusryhmä voi tulla myös naapurialueelta. Saapuessaan kohteeseen päivystävä päällystöviranhaltija ottaa johtovastuun.

Johtamisjärjestelmän toimivuudesta huolehditaan varmistamalla johtamisvastuussa olevan henkilöstön riittävä osaaminen. Pelastuslaitos on järjestänyt edellisellä palvelutasopäätöskaudella määräajoin johtamiskoulutusta ja –harjoituksia ja panostanut erityisesti yleisjohtajien ja kenttäjohtajien osaamisenhallintaan.

Pelastuslaitoksen tilannekeskuksessa pidetään päivittäistä tilannekuvaa. Tilannekeskuksen henkilöstö seuraa oman alueen yksiköiden tehtäväsidonnaisuuksia sekä naapurialueella tapahtuvia onnettomuuksia. Lisäksi tilannekuvaa ylläpidetään esimerkiksi myrskyvaroituksista, vesistöjen pinnankorkeuksista, käynnissä olevista yleisötapahtumista ja muista tekijöistä, joilla voi olla merkittävä vaikutus toimintaan onnettomuustilanteessa. Tilannekeskus tekee yhteistyötä ja pitää yhteyttä poliisin, rajavartiolaitoksen ja muiden viranomaisten kanssa osana päivittäistä toimintaa.

Onnettomuuden sattuessa tilannekuvan luominen aloitetaan tilannekeskuksessa oma-aloitteisesti, kun kohteeseen on hälytetty joukkuelähtö tai sitä suurempi vaste ja tehtävän oletetaan kestävän vähintään 30 minuuttia tai tilannetta on muun syyn takia tarpeen seurata tarkemmin. Tilannekuvaa täydennetään myös tilannepaikalta, jossa päivystävä päällystöviranhaltija johtaa pelastustoimintaa. Tällaisessa tilanteessa keskuspelastusasemalle voidaan myös perustaa johtokeskus.

HIKLU-pelastuslaitokset ovat käynnistäneet vuonna 2019 yhteisen jatkuvasti toiminnassa olevan johto- ja tilannekeskuksen sekä siihen liittyvien toiminta-alueellamme yhdenmukaisten toimintamallien suunnittelun. Tavoitteena on aloittaa uuden johto- ja tilannekeskuksen toiminta tulevan palvelutasopäätöskauden aikana Helsingin pelastustoimen alueelle sijoitettavissa tiloissa.

Edellisessä palvelutasopäätöksessä oli tavoitteena uuden viranomaisten yhteisen kenttäjohtamisjärjestelmän sekä hätäkeskustietojärjestelmän käyttöönotto. Hätäkeskustietojärjestelmä on otettu käyttöön keväällä 2019, mutta kenttäjohtojärjestelmän valmistuminen on viivästynyt Helsingin pelastuslaitoksesta riippumattomista syistä. Järjestelmän käyttöön saaminen vaikuttaa sekä kansallisesti että Helsingin pelastuslaitoksen näkökulmasta keskeisesti pelastustoiminnan johtamisen kehittämisen edellytyksiin.

Pelastustoimintaa johtava viranhaltija vastaa myös tarvittavasta onnettomuusviestinnästä ja väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa (PeL 28 §). Väestöhälytintä järjestelmää hyödynnetään väestön varoittamiseen sellaisissa onnettomuuksissa ja uhkatilanteissa, jotka edellyttävät väestön sisälle suojautumista (esimerkiksi vaarallisten aineiden onnettomuudet tai suuret tulipalot, joista aiheutuu sankkaa savunmuodostusta). Sotilaalliseen toimintaan liittyvissä poikkeusoloissa väestöhälytintä järjestelmää hyödynnetään myös väestön varoittamisessa ja väestönsuojiiin suojaamisessa (luku 4).

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Pelastuslaitoksen johtamisjärjestelmän tavoitteena on, että sen avulla pystytään selviytymään pelastustoiminnan johtamisesta ja sen edellyttämästä viranomaisyhteistyöstä kaikissa turvallisuustilanteissa. Tilannekeskustoiminnan tavoitteena on tukea pelastustoiminnan johtamista ja mahdollisimman tehokasta ja häiriötöntä pelastustoimintaa onnettomuustilanteessa ylläpitämällä ajantasaista tilannekuvaa.

HIKLU-pelastuslaitosten yksi yhteisistä avaintavoitteista on suuronnettomuuksiin liittyvän suorituskyvyn parantaminen. Tähän liittyen on todettu kehittämistarpeita myös HIKLU-pelastuslaitosten riskianalyysin perusteella, erityisesti johtamisjärjestelmän osalta. Uudenaan johto- ja tilannekeskus on varauduttu ottamaan käyttöön vuonna 2023.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Pelastustoiminnan johtaminen ja tilannekeskustoiminta

- ✓ Pelastustoiminnan johtamisvalmiudessa on jatkuvasti kaksi päällystöviranhaltijaa P30 ja P32.
- ✓ Kalustetaan uusiin johtoautoihin paremmat työskentelytilat ja työkalut tilannekuvan ylläpitämiseksi.
- ✓ Johtovastuussa olevan henkilöstön osaaminen pidetään nykyisellä tasolla. Palvelutasopäätöskauden alkaessa käytössä on suunnitelma yleisjohtajien ja kenttäjohtajien osaamisenhallintaan, jossa on määritelty esimerkiksi koulutusyhtymät.
- ✓ Poliisiin ja rajavartiolaitoksen kanssa tehdään päivittäin tiedonvaihtoa ja yhteistyötä sekä kehitetään yhteistyön toimintamalleja.
- ✓ Varaudutaan uuden kenttäjohtajajärjestelmän käyttöönottoon.
- ✓ Suunnitellaan Helsinkiin sijoitettavaa Uudenmaan johtokeskusta ja varaudutaan sen käyttöönottoon.

3.2.5 Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastustoimen alue päättää pelastustoiminnan aloittamisesta ja toimintavalmiusajan tavoitteista kansallisten ohjeistusten avulla²⁵. Vuosina 2017-2019 Helsingin pelastustoimen alueella ensimmäinen yksikkö sekä pelastusryhmä saavuttivat koko toiminta-alueella kiireellisistä tehtävistä puolet kuudessa minuutissa. Pelastusjoukkue saavutti puolet tehtävistä 8 minuutissa ja 40 sekunnissa. Korkeimman riskiluokan alueilla, joilla väestömäärä ja rakennettu kerrosala ovat korkeimpia, toimintavalmiusaika oli pelastusryhmälle 5 minuuttia ja 50 sekuntia ja pelastusjoukkueelle 8 minuuttia ja 20 sekuntia korkeimmassa luokassa (riskiluokka I) ja vastaavasti toiseksi korkeimmassa luokassa (riskiluokka II) 7 minuuttia ja 20 sekuntia sekä 11 minuuttia ja 50 sekuntia.

Pelastustoiminnan toimintavalmiusajalla tarkoitetaan aikaa, joka alkaa siitä, kun ensimmäinen yksikkö vastaanottaa hälytyksen ja päättyy siihen, kun pelastusryhmä aloittaa tehokkaan pelastustoiminnan. Ensitoimenpiteisiin kuluva aika pelastusryhmän kohteeseen saapumisen jälkeen määritellään laskennallisesti siten, että korkeimman riskiluokan alueilla (riskiluokka I) se on viisi minuuttia, toiseksi korkeimmassa riskiluokassa (riskiluokka II) neljä minuuttia ja kolmannessa riskiluokassa kaksi minuuttia.

Helsingin pelastustoimen alue jaetaan riskianalysissä sisäministeriön ohjeistusten mukaisesti yhden neliökilometrin suuruisiin riskiruutuihin. Ohjeistusten mukaisesti toimintavalmiusajan mediaanin eli ajan, jossa puolet tehtävistä saavutetaan, tulisi kiireellisissä tehtävissä olla kuusi minuuttia kaikissa riskiruuduissa, jotka luokitellaan korkeimpaan riskiluokkaan (riskiluokka I). Toiseksi korkeimmassa riskiluokassa vastaava tavoiteaika on kymmenen minuuttia ja kolmannessa luokassa 20 minuuttia. Kaikissa korkeimpien riskiluokkien ruuduissa ei Helsingissä nykyisillä resursseilla kyetä täyttämään ministeriön ohjeen mukaisia ensimmäisen yksikön toimintavalmiusajan ohjearvoja.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Pelastuslaitoksen tavoitteena on, että Helsingin pelastustoimen alueella tapahtuvat onnettomuudet tavoitetaan nopeasti. Palveluverkkoa kehitetään tulevalle palvelutasopäätöskaudella siten, että toimintavalmiusaikoja saataisiin lyhennettyä erityisesti Konalassa, Kontulassa, Tapanilassa ja Vuosaarella. Konalassa on aloitettu vuonna 2020 kärkiyksikköpilotti ja uuden pelastusaseman rakentaminen. Seuraava kärkiyksikkö on suunniteltu sijoitettavan Kontulaan, jossa myös aloitetaan tulevalle palvelutasopäätöskaudella pelastusaseman rakentaminen.

²⁵ [SM \(2012\). Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje.](#)

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika

- ✓ Ensimmäinen kohteeseen saapuva yksikkö saavuttaa koko Helsingin alueella onnettomuuskohteen kuudessa minuutissa vähintään puolessa kiireellisistä tehtävistä. Riskiluokan I alueilla onnettomuuskohteeseen saavutetaan kuudessa minuutissa vähintään puolessa kiireellisistä tehtävistä ja riskiluokan II alueilla kahdeksassa minuutissa.
- ✓ Pelastustoiminnan toimintavalmiusaika on koko Helsingin alueella vähintään puolessa kiireellisistä tehtävistä 11 minuuttia. Riskiluokan I alueilla vähintään puolessa kiireellisistä tehtävistä 11 minuuttia ja riskiluokan II alueilla 12 minuuttia.
- ✓ Pelastusjoukkue saavuttaa koko Helsingin alueella onnettomuuskohteen kymmenessä minuutissa vähintään puolessa kiireellisistä joukkuelähdön tehtävistä. Riskiluokan I alueilla kymmenessä minuutissa ja riskiluokan II alueilla 15 minuutissa.
- ✓ Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohjeen mukaiset toimintavalmiuden ruutukohtaiset tavoiteajat ensimmäiselle yksikölle, pelastustoiminnalle ja pelastusjoukkueelle toteutuvat 50 % kiireellisistä tehtävistä.
- ✓ Ruutukohtaisissa tavoitettavuuksissa esiintyviä ongelmia parannetaan tulevilla palvelutasopäätöskaudella Konalan, Kontulan, Tapanilan ja Vuosaaren alueilla esiintyvissä kiireellisissä tehtävissä.

3.2.6 Yhteistoiminta pelastustoiminnassa

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Sujuva yhteistoiminta on keskeinen osa pelastuslaitoksen toimintavalmiutta ja erityisesti sillä varmistetaan toiminnan kehittäminen, tiedonkulku eri viranomaisten välillä sekä viranomaisyhteistyön sujuvuus kaikissa turvallisuustilanteissa. Kansainvälisen yhteistyön tavoitteena on kehittää pelastustoimea sekä vaihtaa pelastustoimen osaamista ja parhaita käytäntöjä ulkomaisten pelastusviranomaisten ja sidosryhmien kesken.

Helsingin pelastuslaitos tekee valtakunnallista yhteistyötä muiden pelastustoimen alueiden kanssa pelastusjohtajien kesken sekä Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston eri palvelualueilla. Pelastustoiminnan suunnittelu, hätäkeskuksen ohjeistaminen erityistilanteisiin ja suuronnettomuustilanteisiin Uudenmaan alueella, valmiuden ylläpito ja naapuriaputoimintojen yhteistyö perustuvat pelastuslainsäädäntöön ja yhteistoimintasopimuksiin.

HIKLU-pelastuslaitosten kanssa yhteistyö on rutiininomaista ja HIKLU-pelastuslaitosten yhteistoimintasopimus uudistettiin ja päivitettiin joulukuussa 2015. Sopimuksen tarkoituksena on pelastustoiminnan näkökulmasta tukea yhteisten pelastustoiminnan resurssien koordinoitua ja johtamista. HIKLU-pelastuslaitosten välinen yhteistyö on edellisellä palvelutasopäätöskaudella ollut erittäin aktiivista ja toimintamalleja on yhdenmukaistettu monilta osin.

Muiden viranomaisten osalta valtion ja kunnan viranomaiset ja laitokset ovat velvollisia antamaan pyynnöstä pelastusviranomaisille toimialaansa kuuluvaa tai siihen muuten soveltuvaa virka-apua (PeL 49 §). Edellä mainitut ovat myös velvollisia osallistumaan pelastuslaitoksen johdolla pelastustoimintaan ja toimimaan onnettomuus- ja vaaratilanteissa niin, että pelastustoiminta voidaan toteuttaa tehokkaasti. Myös pelastuslaitos on velvoitettu lakisääteisesti antamaan laissa määritetyille viranomaisille virka-apua.

Virka- ja asiantuntija-avun antamisen ja vastaanottamisen järjestelyt ovat edellisellä palvelutasopäätöksellä toteutuneet pelastuslain (PeL 47 § ja 50 §) sekä pelastuslaitoksen ja viranomaisten välisten erillissopimusten mukaisesti. Pelastuslaitoksella on sopimukset Puolustusvoimien, poliisin, Suomenlahden merivartioston ja Rajavartiolaitoksen kanssa. Viranomaisyhteistyö toimii hyvin ja tämä on todettu esimerkiksi kuluneella palvelutasopäätöskaudella toteutuneiden merkittävien valtiovierailujen yhteydessä. Pelastustoimen tehtävänä on myös yhteen sovittaa eri toimijoiden pelastustoimintaan varautumista suuronnettomuuksissa, häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa (PeL 46 §). Pelastuslaitos laatii alueensa onnettomuusuhkien edellyttämät pelastustoimintaa ja sen johtamista koskevat suunnitelmat (luku 3.2.3).

Varautumisen yhteensovittamisesta huolehditaan kaupunkiorganisaation yhteistyörakenteella pelastustoimen ja väestönsuojeluun varautumisen järjestämiseksi. Yhteistyörakenteessa toimivat pelastustoiminnan yhteistyön suunnitteluryhmä sekä väestönsuojeluun varautumisen suunnitteluryhmä, joita ohjaa pelastustoimen yhteistyön ohjausryhmä. Ryhmä on aloittanut toimintansa Helsingin organisaatiouudistuksen jälkeen ja tulevilla palvelutasopäätöskaudella tullaan ottamaan käyttöön päivitetty suunnitelma toimintamalleista, jotka edistävät kaupungin suojelusuunnitelman ja normaaliolojen pelastuspalvelusuunnitelmien integraatiota. Lisäksi Helsingin öljyntorjuntasuunnitelmassa on kuvattu Helsingin öljyntorjunnan organisaatio, jossa merkittävässä roolissa on yhteistoiminta kaupungin muiden toimialojen ja yksiköiden kanssa.

Pelastuslaitos tekee myös kansainvälistä yhteistyötä pelastustoiminnan kehittämisessä. Pelastustoiminnan osalta kansainvälisellä yhteistyöllä on erityistä merkitystä Itämeren alueella, sillä merellisten onnettomuuksien seurausvaikutukset voivat olla hyvin pitkäkestoisia ja ulottua usean valtion alueelle. Pelastuslaitos pystyy myös tarvittaessa irrottamaan henkilöstöään kansainvälisen pelastustoiminnan resursseiksi osaksi sisäministeriön ohjaamaa Finn Rescue Team -ryhmää. Pelastuslaitoksen henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua työajallaan Finn Rescue Team -koulutuksiin.

Pelastuslaitos on myös osaltaan varautunut EU:n Host Nation Support (HNS) ohjeistusten mukaisesti tukemaan kansainvälisen avun vastaanottamista sisäministeriön ohjeistusten mukaisesti. Varsinais-Suomen pelastuslaitoksella on käynnissä vuoden 2020 loppuun Palosuojelurahaston rahoittama HNS-hanke, jonka tavoitteena on kehittää pelastuslaitokselle isäntämaan tukitoimien toimintamalli sekä koulutuskokonaisuus. Helsingin pelastuslaitos seuraa hankkeen etenemistä ja on varautunut päivittämään laitoksen HNS-ohjeistukset hankkeen tunnistamien parhaiden käytäntöjen mukaisiksi.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Yhteistoiminnan tavoitteena on varmistaa riittävä toimintavalmius myös sellaisissa tilanteissa, joissa tehokas pelastustoiminta edellyttää pelastuslaitoksen oman kapasiteetin ylittävän määrän resursseja. Viranomaisyhteistyöllä varmistetaan myös, että pelastuslaitos pystyy tarvittaessa tehokkaasti tukemaan muita viranomaisia sitä edellyttävissä turvallisuustilanteissa. Toimiva yhteistoiminta tehostaa myös toiminnan kehittämistä.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Yhteistoiminta

- ✓ Toteutetaan yhteistoimintaa HIKLU-pelastuslaitosten kanssa nykyisessä muodossaan.
- ✓ Osallistutaan aktiivisesti Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaan ja pelastustoiminnan yhteiseen kehittämiseen.
- ✓ Toteutetaan viranomaisyhteistyötä pelastuslain sekä pelastuslaitoksen ja muiden viranomaisten välisten erillissopimusten mukaisesti.
- ✓ Päivitetään pelastuslaitoksen pelastuspalvelusuunnitelmaa vastaava uusi yhteistyösuunnitelma, joka antaa perusteet pelastustoimintaan osallistumisen suunnitelmille kaupunkiorganisaatiossa.
- ✓ Osallistutaan aktiivisesti kansainvälisiin pelastustoiminnan kehityshankkeisiin.
- ✓ Varaudutaan tarvittaessa irrottamaan henkilöstöä kansainvälisen pelastustoiminnan resursseiksi.
- ✓ Kouluttaa säännöllisesti henkilöstöä kansainvälisissä tehtävissä toimimiseen.
- ✓ Varaudutaan EU:n Host Nation Support (HNS) ohjeistusten mukaiseen toimintaan perehtyneellä ja koulutetulla henkilöstöllä.

3.3 Toimintavalmiuden erityispiirteet

3.3.1 Sammutustoiminta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Sammutustoimintaan varaudutaan huolehtimalla rakennuspalojen taktisista ja teknisistä operaatiomalleista, sekä niiden suunnittelusta ja koulutuksesta pelastuslaitoksella. Pelastuslaitos järjestää sisäministeriön Pelastussukellusohjeen²⁶ mukaiset savusukellusharjoitukset vuosittain savusukelluskelpoiselle henkilöstölle. Pelastuslaitos järjestää myös viranomaisyhteistyökumppaneille savusukellusharjoituksia sekä mahdollisuuksia harjoitella viranomaisen omaa lakisääteistä toimintaa rakennuspalotilanteessa. Keskeisiä viranomaisyhteistyökumppaneita ovat Puolustusvoimien omat sammutusryhmät, Poliisin valmiusyksikkö Karhu sekä Rajavartiolaitoksen erikoistoimintaryhmä.

Helsingin manneralueen seitsemällä pelastusasemalla on jatkuva savusukellusvalmius. Valmius perustuu savusukelluksen mahdollistavaan miehistömäärään ja kalustoon sekä operatiivisen henkilöstön kouluttamiseen pelastussukellusohjeen mukaisesti.

Pelastuslain 30 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee tehdä suunnitelma sammutusveden hankinnasta ja toimittamisesta yhteistyössä kuntien ja vesihuoltolaissa tarkoitettujen vesihuoltolaitosten sekä vesilaitosten kanssa. Suunnitelmalla varmistetaan riittävä sammutusveden saanti onnettomuuskohteissa. Pelastuslaitos on täyttänyt sammutusvesisopimuksessa asetetut velvoitteet ja osallistunut sammutusvesikokouksiin HSY Veden kanssa sekä konsultoinut HSY:tä palopostiverkoston kehittämisessä.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Sammutustoiminnan suunnittelun ja tulipaloihin varautumisen tavoitteena on mahdollistaa mahdollisimman tehokas ja häiriötön pelastustoiminta toimintaympäristön erityispiirteiden ja tarpeiden mukaisesti. Rakennuspalojen määrä on viime vuosina laskenut Helsingissä ja koko Suomessa. Selkeässä laskussa vaikuttaisivat olevan myös rakennuspalojen aiheuttamat vahingot ja menetykset. Kehitykseen Helsingissä vaikuttaa turvallisuuskulttuurin parantuminen, johon pelastuslaitos on osaltaan vaikuttanut onnettomuuksien ehkäisyä edistävällä työllään sekä tehokkaalla reaktiivisella pelastustoiminnalla.

Rakennuspaloihin varautuminen on pelastuslaitoksen ydintoimintaa ja pelastuslaitos seuraa aktiivisesti alalla tapahtuvaa kehitystä sammutustekniikoiden ja taktiikoiden osalta. Pelastuslaitos varautuu myös muuttuvan ja kehittyvän kaupunkiympäristön ja muuttuvan teknologian toiminnalle asettamiin haasteisiin. Rakennuspalot sitovat toteutuessaan runsaasti pelastuslaitoksen resursseja ja potentiaalia on paitsi henkilövahingoille myös mittaville omaisuusvahingoille. Pelastuslaitoksen tavoitteena on pitää henkilöstön osaaminen ja sammutustoiminnan valmius huipputasolla.

²⁶ [SM \(2007\). Pelastussukellusohje.](#)

Sammutusvesiverkoston osalta tavoitteena on, että Helsingissä on toimiva ja kattava sammutusvesiverkosto sekä riittävä määrä kunnostettuja paineettomia palovesilähteitä myös häiriötilojen ja poikkeusolojen varalle. Sammutusveden saatavuudessa on huolehdittava, että selvitysmatkat ovat korkeintaan 300 metriä tiheästi asutuilla alueilla. Pelastuslaitoksen sammutusvesisuunnitelma ja pelastuslaitoksen ja HSY:n välinen sammutusveden toimittamisen palvelusopimus päivitetään tulevan palvelutasopäätöskauden aikana.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Sammutustoiminta

- ✓ Säilytetään savusukellusvalmius nykyisellä tasollaan. Noudatetaan Sisäministeriön pelastussukellusohjetta savusukeltajien kelpoisuudesta.
- ✓ Järjestetään savusukellusharjoituksia viranomaisyhteistyökumppaneille.
- ✓ Seurataan aktiivisesti toimintaympäristön kehittymistä ja riskitekijöitä ja kehitetään tietojen pohjalta rakennuspalotilanteiden toimintamalleja.
- ✓ Päivitetään ajan tasalle sammutusvesisuunnitelma, sammutusvesistrategia ja investointisuunnitelma kiinnittäen erityistä huomiota myös sammutusvesien talteenottoon.
- ✓ Päivitetään pelastuslaitoksen ja HSY:n välinen sammutusvesisopimus.

3.3.2 Vaativa kaupunkirakentaminen

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslaitos huomioi erityisesti pelastustoiminnan edellytykset vaativan kaupunkirakentamisen kohteissa, jotka ovat tyypillisesti laajoja maanalaisia tiloja (kuten liikenteeseen ja kaupunkitekniikkaan liittyviä laajoja tiloja), korkeita rakennuksia tai muutoin rakenteellisesti vaativia kohteita, esimerkiksi suuria kauppakeskuksia, teollisuusrakennuksia tai hoitolaitoksia. Vaativista kohteista laaditaan operatiivisen johtamisen tueksi tarvittavia ohjeita ja kohdemateriaalia sekä valmistuvien kohteiden tutustumisia ja harjoituksia työvuoroille. Päivystävien palomestareiden ja paloesimiesten täydennyskoulutuksessa on huomioitu maanalaisten tilojen ja tunneleiden erityisvaatimukset pelastustoiminnassa ja korkeiden rakennusten sammutustoimintaan on jalkautettu operatiivinen toimintamalli.

Korjaus- ja uudisrakentamisessa huolehditaan lisäksi operatiivisen pelastustoiminnan edellytysten täyttymisestä yhteistyössä pelastustoiminnan ja onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntijoiden kanssa. Tiivistä yhteistyötä tehdään kaavoittajien ja rakennusvalvonnan, ja kiinteistöjen edustajien sekä monien muiden toimijoiden kanssa.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

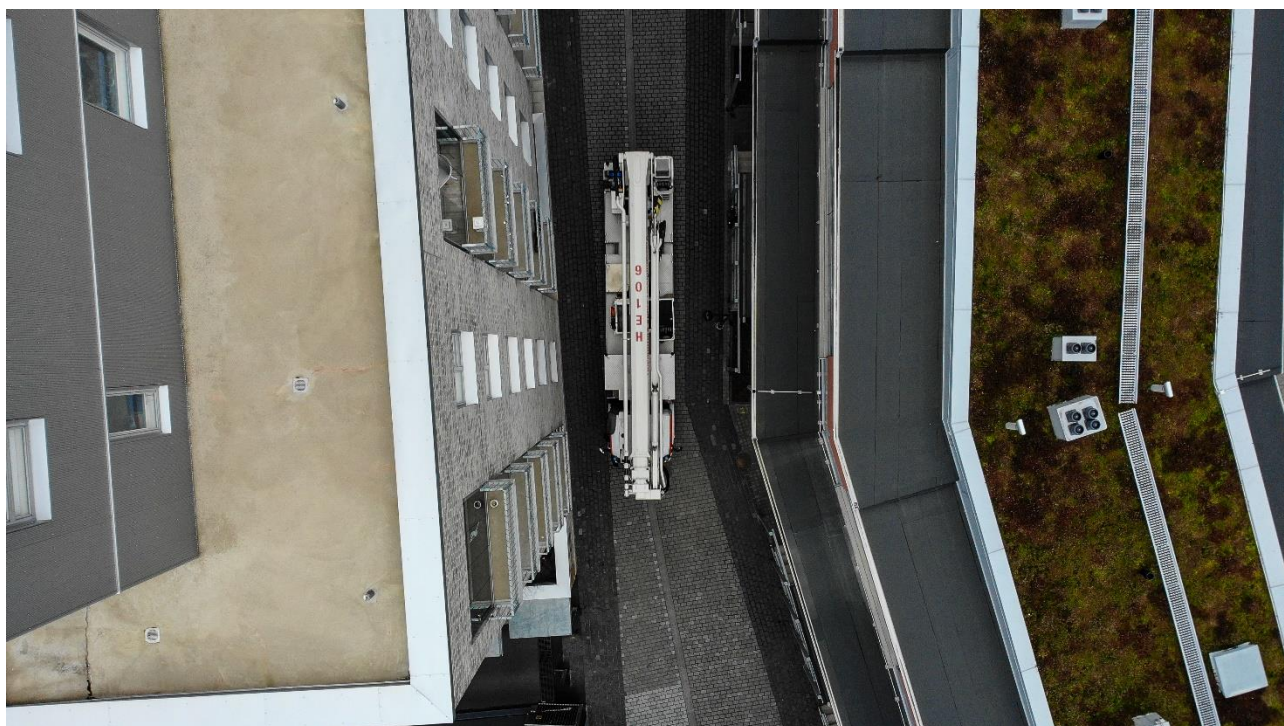
Tavoitteena on mahdollistaa työturvallinen ja tehokas pelastustoiminta erilaisissa monimuotoisissa rakennuskokonaisuuksissa. Helsingissä on käynnissä monia suuria rakennushankkeita ja tulevilla palvelutasopäätöskaudella toiminnan haastavuutta tulevat lisäämään esimerkiksi rakentuvat Pasilan tornitalot. Keskeinen työväline on rakentamisen suunnitteluun ja toteuttamiseen vaikuttaminen sekä tiedon kerääminen ja jalostaminen ohjeiksi ja koulutussisällöiksi operatiiviselle henkilölle.

Pelastustoiminnan johtamista tukevia kenttäjohtajajärjestelmiä tulisi kehittää niin, että ne tukisivat tehokkaammin tiedon hyödyntämistä vaativan kaupunkirakentamisen kohteista. Tulevilla palvelutasopäätöskaudella tarkoituksena on kiinnittää erityistä huomiota työskentelytilojen ja työvälineiden parantamiseen johtoyksikössä.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Vaativa kaupunkirakentaminen

- ✓ Ylläpidetään tilannekeskuksessa ajantasaista tietoa vaativan kaupunkirakentamisen kohteista.
- ✓ Lisätään operatiivisen henkilöstön kohdeosaamista.
- ✓ Pelastustoiminta vaativissa rakennuskohteissa perustuu kohteiden kanssa tehtävään yhteistyöhön rutiininomaisesti.
- ✓ Parannetaan tiedon kulkua pelastustoiminnan ja onnettomuuksien ehkäisyn asiantuntijoiden välillä. Huolehditaan, että pelastustoiminnan edellytykset tulevat huomioitua neuvontaryhmän antamissa lausunnoissa.

3.3.3 Vesipelastustoiminta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Vesipelastustoiminnalla tarkoitetaan veden pinnalta tai pinnan alta tapahtuvaa ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista sekä vesillä tapahtuvaa ympäristövahinkojen torjuntaa. Pelastuslaitoksen kaikilla pelastusyksiköillä on pintapelastusvalmius. Jatkuva vesisukellusvalmius (1 taso) pidetään lisäksi yllä yhdellä pelastusasemalla, jolloin pelastusyksikössä on vähintään kaksi sukeltajaa minuutin lähtövalmiudessa.

Sukeltajia on pelastuslaitoksella tällä hetkellä 36, joka on riittävä määrä nykyisen valmiuden ylläpitämiseen. Osaamisenhallinnan tarpeet käydään läpi vuosittain ja suunnitellaan tarvittavat koulutukset. Koulutuksia järjestetään HIKLU-pelastuslaitosten, Rajavartiolaituksen, Puolustusvoimien ja muiden pelastuslaitosten kanssa. Vesisukelluskalusto on hyvällä tasolla ja kalustoa kehitetään jatkuvasti.

Pelastuslaitos on mukana Suomen Palopäälystöliiton alaisessa kansallisessa vesisukellustoimikunnassa. Toimikunnan tavoite on kehittää vesisukellustoimintaa sekä edistää vesisukellustoimintaa tekevien viranomaisten yhteistyötä. Toimikunnassa on mukana pelastuslaitosten edustajien lisäksi Suomenlahden merivartiosto, Puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, Sisäministeriö, Pelastusopisto ja Sukelluslääketieteen keskus.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Vesipelastustoiminnan tavoitteena on varmistaa toimintavalmius tilanteissa, jotka vaativat ihmisen, eläimen tai omaisuuden pelastamista vedestä. Ihmisen pelastuksia vedestä kirjataan onnettomuustilastoihin vuosittain Helsingissä noin 30 tapausta ja vakavia henkilövahinkoja sattuu vesipelastustilanteissa harvakseltaan. HIKLU-pelastuslaitosten riskianalyysin perusteella vesipelastustilanteissa vakavan henkilövahingon todennäköisyys on korkea, noin 20 % tapauksista sattuu vakavia henkilövahinkoja. Suhteessa onnettomuusmäärään valmius on Helsingissä tällä hetkellä riittävä.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Vesipelastustoiminta

- ✓ Ylläpidetään jatkuva pintapelastusvalmius kaikissa pelastusyksiköissä ja jatkuva vesisukellusvalmius (1 taso) yhdellä pelastusasemalla.
- ✓ Huolehditaan riittävästä osaamisenhallinnasta ja harjoitellaan pintapelastusta Pelastussukellusohjeen mukaisesti.
- ✓ Osallistutaan kansalliseen vesipelastustoiminnan kehittämiseen ja siihen liittyvään yhteistyöhön.

3.3.4 Korkealta ja syvältä pelastaminen

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslaitos varautuu pelastamaan ihmisiä korkealta tai kuiluista ja kaivannoista nostolava-autojen ja erilaisten köysitekniikoiden avulla. Ensisijaisesti pelastusteknisenä apuvälineenä käytetään nostolava-autoa. Pelastuslaitoksella on jatkuvassa valmiudessa vähintään kaksi ja enintään neljä nostolava-tai puomitikasyksikköä, joiden nostokorkeus on 32-62 metriä. Kaikissa pelastusyksiköissä on putoamisvaarallisella alueella työskentelyn peruskalusto ja -osaaminen (PVT I -taso). Raskas pelastusyksikkö RHE105 ja pelastusyksikkö RHE501 ovat lisäksi erikoistuneet vaativammalle PVT II -tasolle osana muuta normaalia toimintaansa. Keskuspelastusaseman pelastusyksikön RHE105 varustukseen kuuluu lisäksi hyppytyyny. PVT-työskentelyyn liittyvät varusteet ja kalusto tarkastetaan vuosittain.

Pelastuslaitos seuraa pelastusvälineiden ja -taktiikoiden kehitystä ja pitää yllä vaadittavaa erityisosaamista koulutustavoitteiden mukaisesti. HIKLU-pelastuslaitoksilla on putoamisvaaralliseen työskentelyyn keskittyvä yhteistyöryhmä, jonka tavoitteena on toimintamallien ja työskentelyohjeiden yhtenäistäminen.

Edellisen palvelutasopäätöskauden alkaessa Helsingissä oli käynnissä runsaasti korkeaa rakentamista sekä siihen liittyviä suunnitelmia, joten myös korkealta ja syvältä pelastamiseen liittyen huomioitiin kehittyvä rakennuskanta ja sen tuomat haasteet. Pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti huomattavan korkeiden rakennusten suunnitteluprosessiin yhteistyössä rakennusvalvonnan kanssa siten, että henkilöturvallisuus ja pelastustoiminnan edellytykset täyttyvät riittävällä tavalla.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Toiminnon tavoitteena on varmistaa hyvä toimintavalmius tilanteissa, joissa vaaditaan pelastamista korkealta tai kuiluista ja kaivannoista sekä varmistaa turvallinen työskentely putoamisvaarallisella alueella ja potilasturvallisuus. PVT-osaamista vaaditaan monissa erityyppisissä pelastus- ja avunantotehtävissä ja osaamisen pitäminen erinomaisella tasolla on tärkeää. Tämä varmistetaan seuraamalla tekniikoissa tapahtuvaa ja kehitystä ja henkilöstöä systemaattisesti kouluttamalla.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Korkealta ja syvältä pelastaminen

- ✓ Koulutetaan PVT I ja PVT II –tasoinen henkilöstö vuosittain. Varmistetaan ja vakiinnutetaan PVT-kouluttajien tarpeellinen määrä ja koulutetaan kouluttajia lisää tarvittaessa huomioiden ennakoivasti poistuma.
- ✓ Otetaan käyttöön PVT II –tasolle näyttökoe, josta selviää nopeasti pelastajan PVT-työskentelyn kehitystä vaativat osa-alueet. Selvitetään mahdollisuuksia hyödyntää näyttökoetta myös PVT I-tasolla.
- ✓ Tarkastetaan varusteet ja kalusto vuosittain.
- ✓ Seurataan välineiden ja taktikoiden kehitystä ja jalkautetaan uudet tiedot henkilöstön koulutukseen ja varustukseen.
- ✓ Laaditaan HIKLU-pelastuslaitosten yhteistyössä yhteinen PVT-ohje.

3.3.5 Tieliikenneonnettomuudet

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Tieliikenneonnettomuustehtävät hoidetaan pääsääntöisesti operatiivisen toiminnan päivittäisellä valmiudella. Kaikissa pelastusyksiköissä on käytössä tieliikenneonnettomuuksissa tarvittava perusvälineistö, minkä lisäksi keskuspelastusasemalle sijoitetussa raskaassa pelastusyksikössä RHE105 on erikoiskalustoa raskaiden ajoneuvojen tieliikenneonnettomuuksissa tarvittaviin pelastustehtäviin. Operatiivinen henkilöstö koulutetaan tieliikenneonnettomuuksien toimintamalleista ja kaluston käytöstä koulutussuunnitelman mukaisesti. Edellisellä palvelutasopäätöskaudella erityisesti raskaaseen ajoneuvokalustoon liittyvät taktiset toimintamallit on käyty läpi ja uudistettu. Pelastuslaitos seuraa myös muilta osin tieliikennevälineissä tapahtuvaa kehitystä ja edellisellä palvelutasopäätöskaudella on päivitetty koulutusmateriaalien sisältöjä vastaamaan riskitiedon asettamia vaatimuksia.

HIKLU-pelastuslaitosten välinen yhteistyö tieliikenneonnettomuuksiin varautumisessa on tiivistä. Laitokset järjestävät yhteisiä koulutuksia ja tieliikenneonnettomuuksiin keskittyvän työryhmän tavoitteena on operaatiomallien yhtenäistäminen. Muiden viranomaisten osalta yhteistyötä tehdään erityisesti poliisin ja tieliikennekeskuksen kanssa.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Helsingin pelastuslaitoksen tavoitteena on tuottaa tehokasta, turvallista ja laadukasta tieliikennepelastamista kaikkina vuorokaudenaikoina, huomioiden mahdollisimman kattavasti eri liikennevälinetyypit ja niihin liittyvät riskit.

Tieliikenneonnettomuuksiin liittyviä riskejä on tarkasteltu HIKLU-pelastuslaitosten riskianalyyseissa. Uudenmaan osuus koko Suomen autoliikenteen liikennesuoritteesta (km/v) on jatkuvasti kasvanut²⁷. Vuoteen 2030 mennessä liikennemäärien on ennustettu edelleen kasvavan noin 30 %²⁸. Uudellamaalla sattuu runsaasti liikenneonnettomuuksia, mutta tieliikennesuoritteeseen suhteutettuna määrä ei ole suuri. Henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien määrä Uudellamaalla on jo pitkään laskenut.²⁹ Pelastustoiminnan näkökulmasta keskeinen tavoite on myös varmistaa, että onnettomuudesta aiheutuu mahdollisimman vähäistä häiriötä kaupunkiliikenteeseen. Viestiminen liikenteen häiriöistä esimerkiksi tieliikennekeskukselle on myös keskeinen ja tärkeä osa toimintaa.

Erityisesti Helsingissä tieliikenneonnettomuudet ovat pieniä ja yksittäinen tehtävä vaatii keskimäärin työaikaa noin 4 henkilötyöntuntia. Liikenneonnettomuudet aiheuttavat kuitenkin Helsingissä suurimman osan

²⁷ [Liikennevirasto \(2018\). Suomen virallinen tilasto \(SVT\): Tietilasto 2017.](#)

²⁸ [Uudenmaan ELY-keskus \(2012\). Uudenmaan ELY-keskuksen liikenneturvallisuussuunnitelma.](#)

²⁹ [Uudenmaan pelastuslaitokset \(2018\). Uudenmaan alueellinen riskiarvio 2018.](#)

pelastustoimen tehtävissä kirjattavista vakavista henkilövahingoista. Korkeatasoinen osaaminen tieliikenneonnettomuuksiin varautumisessa nähdään pelastuslaitoksella kriittisenä osana pelastustoimintaa.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Tieliikenneonnettomuudet

- ✓ Päivitetään tieliikennepelastamiseen liittyvät pelastusvälinesarjat.
- ✓ Seurataan aktiivisesti tieliikenneonnettomuuksien riskikuvien kehittymistä, erityisesti vaihtoehtoisia polttoaineita käyttävien ajoneuvojen osalta, ja tuodaan oleelliset tiedot koulutussisältöihin.
- ✓ Jatketaan aktiivista HIKLU-pelastuslaitosten yhteistyötä tieliikenneonnettomuuksiin varautumisessa.

3.3.6 Raideliikenneonnettomuudet

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Raideliikenneonnettomuuksista aiheutuvat tehtävät hoidetaan pääsääntöisesti pelastustoiminnan päivittäisellä valmiudella. Raideliikenteellä tarkoitetaan kaikkea raiteilla tapahtuvaa kiskoliikennettä: metroa, junia ja raitiovaunuja. Keskuspelastusasemalle sijoitettu raskas pelastusyksikkö RHE105 on varustettu ajolankojen maadoitusvälineillä ja junavaunujen nostokalustolla. Käytävissä on myös yhteistyöviranomaisten raivausyksiköitä ja raskaampaa nostokalustoa. Kaikki pelastuslaitoksen pelastusyksiköt on varustettu hydraulisilla työkaluilla sekä metron hätämaadoituskalustolla. Raitiovaunuongnettomuuksissa hälytysvasteeseen kuuluu myös HKL:n raivausyksikkö.

Raideliikenneonnettomuuksiin varautumiseen kuuluu keskeisesti VR:n myöntämien operatiivisen henkilöstön maadoituslupien voimassaolon hallinnointi raiteilla tapahtuvan pelastustoiminnan turvallisuuden varmistamiseksi. Maadoitusluvan saaneilla on pätevyys suorittaa hätämaadoitus, jolla taataan työskentelyalueen jännitteettömyys onnettomuustilanteissa. Lähtökohtaisesti tavoitteena on, että vähintään raskasta pelastusyksikköä RHE105 miehittävän henkilöstön luvat ovat aina ajan tasalla ja henkilöstön raideliikenneonnettomuuksiin liittyvä osaaminen on hyvällä tasolla.

Pelastuslaitos seuraa aktiivisesti raideliikennekaluston ja -verkoston kehitystä ja keskeisiä yhteistyökumppaneita raideliikenneonnettomuuksiin varautumisessa ovat muun muassa VR, Väylävirasto, Traffic Management Finland, Finrail ja HKL. Näillä yhteistyökumppaneilla on keskeisiä rooleja onnettomuuden jälkeisen tilanteen normalisoinnissa.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Helsingissä on huomattava määrä erilaista raideliikennettä. Alueella liikennöidään lähi- ja kaukoliikenteen junia, metroa ja raitioliikennettä. Kaikki Helsingin lähijunat lähtevät Helsingin päärautatieasemalta, joka on myös merkittävin kaukojunien lähtöasema. Helsingin rataverkon välityskapasiteetti on ruuhka-aikoina ääri rajoillaan ja pienetkin toimintahäiriöt näkyvät koko junaliikenteessä. Pelastuslaitoksen tavoitteena on hoitaa kaikki raideliikenteeseen liittyvät tehtävät mahdollisimman tehokkaasti työturvallisuudesta tinkimättä.

Tyypillisimpiä onnettomuuksia raiteilla ovat liikennevälineen alle jäännit, sähkötapaturmat jännitteisissä ajolangoissa ja raitiovaunujen osalta myös kolarit. Vuonna 2018 Helsingin Pelastuslaitoksella oli 41 raideliikenneonnettomuustehtävää. Pelastustoiminnan toimintavalmius on ollut hyvä, eikä toiminnassa ei ole havaittu poikkeamia tai ongelmia.

Helsinkiin rakennetaan myös uutta ja aikaisemmasta poikkeavaa raideliikennettä (mm. Raidejokeri). On tärkeää, että pelastuslaitos pysyy ajan tasalla raideliikenteen pelastustoiminnalle asettamista vaatimuksista ja ajan tasaiseen tietoon perustuvat toimintamallit, taktiikat ja kalusto välittyvät operatiiviselle henkilöstölle.

Etenkin junaliikennettä on yhtiötetty voimakkaasti viime vuosina VR:n purkaessa monopoliasemaansa. Tästä johtuen tilalle on tullut useita eri organisaatioita ja yrityksiä vastaamaan raideliikenteen eri osa-alueista, mikä vaikeuttaa voimakkaasti kokonaisuuden ja vastuualueiden hahmottamista. Pelastuslaitoksella tunnustetaan tarve selkeyttää kokonais kuvaa onnettomuuksiin varautumiseen liittyvistä vastuista.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Raideliikenneonnettomuudet

- ✓ Järjestetään koulutussuunnitelman mukaisesti vuosittain maadoituslupien ylläpitokoulutukset miehistölle ja alipäällystölle ja huolehditaan, että operatiivisella henkilöstöllä on riittävä määrä voimassaolevia maadoituslupia.
- ✓ Selkeytetään kokonaiskuvaa raideliikenneonnettomuuksiin liittyvän varautumisen yhteistyökumppaneiden vastuista ja yhteyshenkilöistä.

3.3.7 Ilmaliikenneonnettomuudet

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Helsingin pohjoispuolella sijaitseva Helsinki-Vantaan lentoasema on Suomen suurin lentoasema, jonka liikennettä kulkee myös Helsingin ilmatilassa. Keski-Uudenmaan pelastuslaitos vastaa Helsinki-Vantaan lentoaseman yleisjohdosta ilmaliikenneonnettomuuksissa. Helsingin pelastuslaitoksen yksiköt ovat mukana ilmaliikenteen suuronnettomuusvasteissa ja pelastuslaitos osallistuu Helsinki-Vantaan lentoaseman suuronnettomuusharjoituksiin.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Jotta pelastustoimintaa Helsinki-Vantaan lentoasemalla tapahtuvissa ilmaliikenneonnettomuuksissa voidaan tukea mahdollisimman tehokkaasti, tulee Helsingin pelastuslaitoksen tuntea perusteellisesti Keski-Uudenmaan pelastuslaitoksen ilmaliikenneonnettomuuksien pelastustoimintaa koskeva ohjeistus, suunnitelmat ja toimintamallit. Erityistä huomiota tulee kiinnittää myös siihen, että ohjeiden päivittyessä niiden sisältö jalkautuu tehokkaasti pelastuslaitoksella ja Helsingin pelastuslaitos osallistuu Helsinki-Vantaan lentoaseman suuronnettomuusharjoituksiin.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Ilmaliikenneonnettomuudet

- ✓ Huolehditaan ilmaliikenneonnettomuuksissa tapahtuvan pelastustoiminnan ohjeistusten ja toimintamallien jalkautumisesta operatiiviselle henkilöstölle.
- ✓ Osallistutaan Helsinki-Vantaan lentoaseman suuronnettomuusharjoituksiin.

3.3.8 Merellinen toiminta ja öljyntorjunta

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Helsinki merellisenä satamakaupunkina, lukuisine saarineen asettaa erityisvaatimukset merellisen toiminnan ylläpidolle ja öljyntorjunnan valmiudelle. Pelastuslaitoksen aluskalusto koostuu öljyntorjuntaan hankituista ja siihen parhaiten soveltuvista aluksista, jotka on varusteltu käytettäväksi myös pelastustoiminnassa. Pelastustoimen johtovastuulle kuuluvaan merelliseen toimintaan kuuluvat muun muassa sammutus- ja pelastustoiminta saarissa. Pelastuslaitoksella ja Suomenlahden merivartiostolla on ollut yhteistoimintasopimus vuodesta 1994 lähtien. Yhteistoimintasopimuksen toiminta-alue käsittää koko Suomenlahden meripelustusalueen. Sopimuksen tarkoituksena on kehittää yhteistoimintaa ja valmiuksia vaativien pelastustehtävien suorittamisessa.

Pelastuslaitos on pelastuslain mukainen öljyntorjuntaviranomainen alueellaan. Öljyntorjuntaan varaudutaan maalla ja merialueella. Varautumisen perustana on Helsingin pelastuslaitoksen päivittäisorganisaatio, jolla torjuntatoimenpiteet aloitetaan. Laajamittaisessa alusöljyvahinkotilanteessa tarvitaan huomattava määrä resurssia, arviolta jopa 2000 ihmistä. Tämä henkilömäärä tuotetaan kaupunkikonsernin sekä sopimuspalokuntien resursseista. Pelastuslaitoksen toimintavalmiutta on käsitelty laajemmin luvussa 3.2.

Pelastuslaitos operoi itse seitsemää öljyntorjunta-alusta. Tämän lisäksi aluskalustoa on sijoitettu muualle kaupunkikonserniin ja maaöljyvahinkojen torjuntaan on käytettävissä öljyntorjuntayksikkö RHE709. Jokaisessa pelastusyksikössä on öljyntorjunnan aloittamiseen tarvittava perusmateriaali. Muu kalusto, kuten keräimet ja öljypuomit varusteineen, on valmiudessa öljyntorjuntavarikolla. Puomikalustoa on sijoitettu eripuolille Helsingin rantaviivaa. Edellisellä palvelutasopäätöskaudella on hankittu uusi H-luokan öljyntorjunta-alusta vastaava KALA-lautta, jonka myötä torjuntakyky raskaalla avomeripuomilla paranee merkittävästi. Kalustoa on kuitenkin edelleen tarpeen täydentää.

Öljyntorjuntajärjestelmän ja sen suorituskyvyn ylläpidosta, kehittämisestä ja suunnittelusta linjataan öljyntorjuntasuunnitelmassa, joka on viimeksi päivitetty vuonna 2017 ja on voimassa vuoden 2021 loppuun. Suunnitelma päivitetään tulevan palvelutasopäätöskauden aikana. Öljyntorjuntakoulutusta on pidetty suunnitellusti.

Viranomaisyhteistyötä tehdään erityisesti Rajavartiolaitoksen kanssa, jolla on johtovastuu avomerialueen öljyntorjunnasta. Kaupungin ympäristöviranomainen antaa pelastuslaitokselle asiantuntijatukea öljyvahingon aiheuttaman puhdistustarpeen arvioinnissa. Helsingin pelastuslaitos kouluttaa kaupungin kumppanuuksia, joiden kanssa on tehty sopimukset ja jotka ovat osaltaan varautuneet öljyntorjuntaan. Näihin lukeutuvat esimerkiksi Helsingin kaupungin rakentamispalveluliikelaitos STARA, Kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala KUVA Liikuntapalvelut, KUVA Nuorisopalvelut, Korkeasaari, Helsingin satama, HSY Vesi ja Helen.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Pelastuslaitoksen merellisen toiminnan tavoitteena on turvata pelastuslaitoksen toimintakyky merialueilla. Helsingin edustalla on laaja merialue ja saaristo, joka tulee ottaa huomioon osana toimintaympäristöä. Vakavan öljyonnettomuuden torjuminen on kriittinen tavoite kaupungin elinkelpoisuuden näkökulmasta sekä pelastuslaitoksen merkittävä lakisääteinen tehtävä. Öljyntorjunnan tavoitteena on suunnitella ja ylläpitää toimintavalmius, jolla öljyvahingot voidaan minimoida maa- ja merialueilla. Keskeinen osa toimintaa on myös viranomaisyhteistyö.

Vuosittain pelastuslaitoksella on noin 400 öljyvahinkotehtävää. Näistä suurin osa, noin 70 % on pieniä tai keskisuuria maaöljyvahinkoja, loput 30 % öljyvahingoista tapahtuu merialueilla. Pienten- ja keskisuurten

öljyvahinkojen varalta pelastuslaitoksen päivittäisorganisaatio on varustettu riittävin torjuntakalustoin. Pelastuslaitos varautuu osaltaan torjumaan öljyä suuronnettomuustilanteessa, jossa onnettomuuden seurauksena Suomenlahteen voi vapautua pahimmillaan kymmeniä tuhansia tonneja öljyä.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Merellinen toiminta ja öljyntorjunta

- ✓ Ylläpidetään nykyinen toimintavalmius Helsingin saaristossa.
- ✓ Päivitetään ja otetaan käyttöön uusi öljyntorjuntasuunnitelma sekä vesistötoimintaohje.
- ✓ Toteutetaan operatiiviselle henkilöstölle säännöllistä koulutusta ja harjoittelua. Operatiivisen päällystön koulutuksessa keskitytään erityisesti laajamittaisen öljyntorjuntaoperaation johtamiseen.
- ✓ Koulutetaan kaupungin kumppanuusia ja muita yhteistyökumppaneita.
- ✓ Lisätään yhteisiä harjoituksia ja yhteistoimintaa Rajavartiolaitoksen kanssa.
- ✓ Lisätään HIKLU-pelastuslaitosten välistä yhteistyötä, erityisesti kaluston ja toimintamallien osalta.
- ✓ Pidetään ajan tasalla öljyntorjuntakaluston päivitystarve ja jatketaan öljyntorjuntajärjestelmän täydentämistä.

3.3.9 MIRG (Maritime Incident Response Group)

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Pelastuslaitoksen on meripelastuslain velvoittamana osallistuttava myös rajavartiolaitoksen johtamiin varsinaisiin meripelastusoperaatioihin. Pelastuslaitokselle on koulutettu meripelastuslain ja kansainvälisen merenkulun määrittelyjen mukainen erikoiskoulutettu MIRG-meripelastusryhmä (Maritime Incident Response Group). Meripelastushelikoptereihin tukeutuva MIRG-toiminta täydentää pelastuslaitoksen aluskalustolla tapahtuvaa toimintaa.

Kansallisen MIRG-järjestelmän pelastuslaitokset Helsinki ja Varsinais-Suomi ovat allekirjoittaneet sopimuksen Rajavartiolaitoksen kanssa valmiuden ylläpidosta ja MIRG-toiminnalle asetettavista vaatimuksista vuonna 2014. Rajavartiolaitos vastaa MIRG-ryhmän kouluttamisesta ja on johtava viranomainen meripelastustehtävissä. Toimintaa ohjaa kansallinen sisäasiainministeriön alainen ohjausryhmä. Helsingin MIRG-ryhmä on toiminnallisesti ja kalustollisesti yhtenäinen Varsinais-Suomen pelastuslaitoksen ryhmän kanssa ja ryhmät hälytetään yhdessä.

MIRG-ryhmän jäsenet työskentelevät normaalisti pelastajina työvuoroissa ja MIRG-ryhmä muodostetaan välittömästi tarpeen vaatiessa. Pääosan MIRG-toiminnan kustannuksista maksaa toimintaan osallistuva pelastuslaitos. Kansainvälistä kehitystyötä tehdään paljon ja tavoitteena on viranomaisyhteistyön kehittäminen erityisesti Itämeren rantavaltioiden kesken (Baltic MIRG), jotta yhteistyökykyisiä resursseja saataisiin onnettomuustilanteessa useista maista.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

MIRG-meripelastusryhmää ylläpidetään Helsingissä pelastustoimelle asetetun lakisäateisen veloitteen mukaisesti johtuen Suomenlahden kasvaneesta alusonnettomuusriskistä ja alueen meripelastustehtävien erityispiirteistä. Toiminnan tavoitteena on, että toteutuvissa meripelastustilanteissa toimintavalmius on hyvällä tasolla, toiminta on turvallista ja syntyvät vahingot voidaan minimoida.

MIRG-ryhmälle tulee tehtäviä tai valmiustiloja vain muutamia vuosittain. MIRG-ryhmää vaativa skenaario on harvoin toistuva, mutta realisoituessaan vaikea hallita ja vaatii mittavia resursseja. Nykyisen toimintamallin mukainen MIRG-ryhmä on kustannustehokas ja toimiva tapa vastata arvioituihin riskeihin.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

MIRG (Maritime Incident Response Group)

- ✓ Ylläpidetään kansallisen sopimuksen määrittelemä palvelutuotannon taso Helsingin osalta. Huolehditaan, että ryhmän toimintaan on koulutettu riittävä määrä henkilöstöä ja heidän täydennyskoulutuksensa on toteutettu koulutussuunnitelman mukaisesti.
- ✓ Tiivistetään entisestään yhteistyötä Rajavartiolaitoksen kanssa ja edistetään mahdollisuuksia yhteisten harjoitusten lisäämiseen.

3.3.10 Vaarallisten aineiden onnettomuudet ja CBRNE-uhat

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Vaarallisten aineiden onnettomuudella tarkoitetaan onnettomuutta, jossa vaarallista ainetta vapautuu aiheuttaen vaaraa ihmisille, ympäristölle tai omaisuudelle. CBRNE-uhalla tarkoitetaan kemiallisista aineista (C), biologisista taudinaiheuttajista (B), radioaktiivisista aineista (R) ja ydinaseista (N) sekä räjähteistä (E) sekä näitä koskevan tietotaidon väärinkäytöstä johtuvia vaaratilanteita³⁰. Tilanteisiin varaudutaan pelastuslaitoksella kalustoa kehittämällä sekä henkilöstöä kouluttamalla sekä osallistumalla kuljetusreittien, käyttökohteiden ja varastointialueiden suunnitteluun ja riskienhallintaan.

Vuonna 2016 päivitetty pelastuslaitoksen kemikaalisukellusohje sisältää operatiiviset toimintamallit vaarallisten aineiden onnettomuuksissa. Ohjeen sisältöjä koulutetaan koko operatiiviselle henkilöstölle koulutussuunnitelman mukaisesti vuosittain. Vuonna 2020 ohje on päivitetty ensimmäistä kertaa kattamaan laajemmin toimintamallit vaarallisten aineiden onnettomuuksissa sekä CBRNE-tilanteissa.

Vaarallisten aineiden onnettomuuksissa tarvittavia suojarusteita ja torjunnassa käytettävää kalustoa on sijoitettu kaikkiin pelastusyksiköihin. Keskisuurten ja suurten vaarallisten aineiden onnettomuuksien varalle pelastuslaitoksella on erillinen kemikaalitorjuntayksikkö RHE7058 sekä henkilöpuhdistusyksikkö RHE70582. Lisäkalustona käytettävissä on myös HIKLU-pelastuslaitosten yhteinen raskas kemikaalitorjuntayksikkö RKU3058, jota operoi Keski-Uudenmaan pelastuslaitos. Edellisen palvelutasopäätöksen mukaisesti kalustoa on päivitetty ja osaamista lisätty muun muassa ilmasin- ja analysointikaluston sekä henkilöpuhdistuksen osalta. Helsingin pelastustoimen alueen sopimuspalokuntia on koulutettu käyttämään Puolustusvoimien henkilöpuhdistusjärjestelmää, joka voidaan tarvittaessa hälyttää virka-apuna kohteeseen.

Viranomaisyhteistyö ja yhteiset koulutukset CBRNE-erityistilanteisiin ja vaarallisten aineiden onnettomuuksiin liittyen ovat lisääntyneet edellisellä palvelutasopäätöskaudella. Puolustusvoimien lisäksi yhteistyötä tehdään Rajavartiolaitoksen kanssa ja poliisi tarjoaa asiantuntijatukea vallitsevista CBRNE-tilanteiden uhkakuvista. Yhteistyötä tehdään myös tullin sekä säteilyturvakeskuksen (STUK) kanssa.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Vaarallisten aineiden onnettomuuksiin ja CBRNE-uhkiin varautumisen tavoitteena on ylläpitää operatiivisen henkilöstön tietotaitoa, käytettävää kalustoa sekä asiantuntijaverkostoja, jotta toteutuissa tilanteissa voidaan toimia mahdollisimman tehokkaasti ja työturvallisesti vahingot minimoiden.

Vaarallisten aineiden onnettomuuksia sattuu Helsingin pelastustoimen alueella vuosittain noin 30-50 kpl. Suuret vaarallisten aineiden onnettomuudet ovat kuitenkin harvinaisia. Uudenmaan alueellisessa riskiarviossa³¹ on tunnistettu kemikaaleihin liittyvät uhkat ja Helsingissä erityisesti terrorismiin liittyvät uhkat tulee huomioida.

Operatiivisen päällystön ja tilannekeskuksen henkilöstön koulutusta tulee kehittää. Tilannekeskuksessa tulisi olla nykyistä paremmat valmiudet tiedon hyödyntämiseen ja välittämiseen kenttäjohdolle, esimerkiksi vaarallisten aineiden tunnistamiseen ja ominaisuuksiin liittyen. Kaluston kehittämisen ja henkilöstön kaluston käyttöön kouluttamisen osalta edellisen palvelutasopäätöksen tavoitteet on saavutettu.

³⁰ [SM \(2017b\). Kansallinen CBRNE-strategia 2017.](#)

³¹ [Uudenmaan pelastuslaitokset \(2018\). Uudenmaan alueellinen riskiarvio 2018.](#)

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Vaarallisten aineiden onnettomuudet ja CBRNE-uhkat

- ✓ Koulutetaan operatiivista henkilöstöä liittyen vaarallisten aineiden onnettomuuksiin ja CBRNE-uhkiin (erityisesti operatiivinen päällystö ja tilannekeskusoperaattorit).
- ✓ Päivitetään vaarallisten aineiden onnettomuuksissa tarvittavaa kalustoa.
- ✓ Jatketaan aktiivista viranomaisyhteistyötä ja verkostoitumista ja koulutetaan yhteistyöviranomaisia heidän tarpeidensa mukaan.

3.3.11 Luonnononnettomuudet ja poikkeukselliset sääilmiöt

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Valtaosaan luonnononnettomuuksista ja poikkeuksellisten sääilmiöiden aiheuttamista tehtävistä varaudutaan päivittäisvalmiudella sekä pelastuslaitoksen ja yhteistyövirastojen päivittäisessä käytössä olevalla kalustolla. Tarvittaessa pelastustoiminnan resursseja täydennetään sopimuspalokuntien yksiköillä ja tästä on kuluneelta palvelutasopäätöskaudelta hyviä kokemuksia. Suuronnettomuudeksi tai häiriötilanteeksi muodostuvassa tilanteessa valmiutta nostetaan luvussa 3.2 kuvatulla tavalla. Valmiuden nostot ovat sujuneet hyvin, mutta ennakoitua voisi olla rutinoituneempaa.

Yksi keskeinen osa poikkeuksellisiin sääilmiöihin varautumista on tulvatorjunta. Kaikilla pelastusasemilla on käytössään sähköiset ja paperiset tulvakartat. Lisäksi tulvatorjuntaa varten on varastoitu kalustoa tulvamuurin rakentamiseen pelastuslaitoksen harjoitusalueelle Roihupeltoon.

Luonnononnettomuuksiin ja poikkeuksellisiin sääilmiöihin varautumisessa pyritään huomioimaan ilmastomuutoksen vaikutukset ja varautumaan muutoksiin ennakoivasti. Pelastuslaitos osallistuu aiheeseen liittyviin hankkeisiin, kerää ja jalostaa tietoa sekä valmistelee ohjeistuksia operatiiviselle henkilöstölle.

Luonnononnettomuuksiin varautumiseen liittyvää yhteistyötä tehdään kaupunkiorganisaation sisällä sekä erityisesti Ilmatieteenlaitoksen kanssa. Ilmatieteenlaitos tukee pelastuslaitoksen tilannekeskustoimintaa tarjoamalla tietoa säätilasta ja voimassa olevista varoituksista. Pelastuslaitos ylläpitää ajantasaista tietoa tilannekeskuksessa kaupungin eri toimialojen vastuista, resursseista ja yhteystiedoista.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Luonnononnettomuuksiin ja poikkeuksellisiin sääilmiöihin varautumisen tavoitteena on varmistaa, että pelastustoiminnassa ja sen suunnittelussa on käytettävissä ajantasaisin tieto odotettavista muutoksista toimintaympäristössä ja tehokkaimmista toimintamalleista erilaisissa olosuhteissa.

Riskianalyysin perusteella keskeisimmät poikkeuksellisten sääolosuhteiden riskit aiheutuvat tulvista ja pahin skenaario on Helsingin ydinkeskustaa uhkaava merenpinnan nousu. Sääolojen aiheuttamille henkilövahingoille suurimmat riskit tunnistetaan ulkoilmatapahtumissa. Esimerkiksi voimakkaiden myrskyjen aiheuttamat tilanteet näkyvät pelastuslaitokselle tulevana vahingontorjuntatehtävinä. Tyypillisesti valtaosa vuoden aikana kirjatuista vahingontorjuntatehtävistä saattaa tulla yksittäisten päivien aikana, jolloin tilanteet kuormittavat kertaluontoisesti pelastuslaitoksen resursseja.

Ilmastomuutoksen vaikutus poikkeuksellisten sääolosuhteiden yleistymiseen on huomioitava pelastuslaitoksen toiminnan suunnittelussa ja tilanteisiin varautumisessa. On tärkeää, että pelastuslaitoksella on viimeisimmät tiedot ennustettavista ilmastomuutoksen seurauksista ja kokonaisvaltainen kuva siitä, miten kaupunkiorganisaatio huomioi nämä asiat kaupunkisuunnittelussa, myös pelastustoiminnan edellytysten osalta. Helsingin kaupunki kartoittaa aktiivisesti tulvariskialueita, myös hulevesitulvien osalta ja tulvariskialueet on määritelty myös maa- ja metsätalousministeriön toimesta.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Luonnononnettomuudet ja poikkeukselliset sääilmiöt

- ✓ Päivitetään luonnononnettomuuksiin ja poikkeuksellisiin sääilmiöihin liittyvät ohjeistukset. Erityisesti päivitetään tulvantorjuntaan liittyvä kalusto, resurssit ja taktiikat.
- ✓ Lisätään edelleen verkostoitumista luonnononnettomuuksiin ja poikkeuksellisiin sääolosuhteisiin erikoistuneiden asiantuntijoiden kanssa kaupunkiorganisaatiossa sekä sen ulkopuolella.

3.3.12 Vahingontorjunta ja rauniopelastus

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Vahingontorjuntatehtävillä tarkoitetaan pelastus- ja torjuntatoimenpiteitä vaativia tehtäviä, joiden tavoitteena on suojella ihmisiä, omaisuutta tai ympäristöä vahingolta. Toiminnalla estetään vahinkojen syntyminen tai pidetään ne mahdollisimman pieninä. Vahingontorjuntatehtävät aiheutuvat tyypillisesti tuulen, sateen, tulvan, infrastruktuurin häiriön tai ihmisen toiminnan seurauksena. Tehtävät voivat olla esimerkiksi puiden tai muun materiaalin raivausta tai varmistamista tai vedenpumppaustehtäviä. Rauniopelastuksella tarkoitetaan esimerkiksi rakennusten, rakenteiden ja maan sortumisen sekä räjähdyksistä aiheutuneiden vahinkojen raivaamista. Tehtävissä voidaan vaatia esimerkiksi erilaista tukemista, läpäisyä tai katkaisua.

Vahingontorjuntatehtäviin ja rauniopelastamiseen varaudutaan Helsingin pelastuslaitoksella erityisesti raskaalla pelastusyksiköllä RHE105. Raskas pelastusyksikkö on varusteltu kuten pelastusyksikkö, mutta kalusto on järeämpää ja suunniteltu erityisesti raivaamista vaativiin tilanteisiin. Yksikköä miehittävän henkilöstön osaamiseen on myös korkeampia vaatimuksia. Rauniopelastusta varten Käpylän asemalle on sijoitettu raskaampaa kalustoa rauniopelastuskonttiin RHE4094. Rauniopelastuskaluston käyttöön koulutetaan raskasta pelastusyksikköä miehittävän henkilöstön lisäksi Käpylän aseman henkilöstö.

HIKLU-pelastuslaitokset tekevät kalustoyhteistyötä ja laitosten kesken on määritelty suorituskykyvaatimukset raskaalle pelastusyksikölle. Muiden viranomaisten osalta yhteistyötä tehdään erityisesti Puolustusvoimien ja Pelastusopiston kanssa, joka koordinoi USAR-ryhmän (Finnish heavy Urban Search and Rescue Team) toimintaa.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Vahingontorjuntatehtävät kattavat Helsingin pelastustoimen alueen tehtävämäärästä vuodesta riippuen noin 5-10 %. Tehtävämäärät vuosittain ovat tyypillisesti 500 tehtävän luokkaa. Vuonna 2017 kirjautui poikkeuksellisesti lähes 1000 vahingontorjuntatehtävää. Kyseisenä vuonna Kiira-myrsky koetteli pelastuslaitoksen resursseja loppukesästä ja aiheutti pelastuslaitokselle jopa 500 tehtävää yhden vuorokauden kuluessa. Ilmastonmuutoksen vaikutusten aiheuttamat yleistyvät äärimmäiset sääilmiöt on huomioitava vahingontorjuntatehtäviin varautumisessa (luku 3.3.11).

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Vahingontorjunta ja rauniopelastus

- ✓ Ylläpidetään toimintavalmius erilaisissa rauniopelastamista ja raskasta pelastuskalustoa vaativissa tehtävissä.
- ✓ Ylläpidetään henkilöstön osaamista vahingontorjunta- ja rauniopelastuskaluston käytössä koulutussuunnitelman mukaisesti.

3.3.13 Eläinpelastus

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Helsingin kaupungin pelastuslaitoksella on varauduttu erillisellä kalustolla eläinpelastustehtäviin. Pelastuslaitos ylläpitää sisäministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön yhdessä sopimaa valmiutta virka-apuun eläinlääkintäviranomaiselle pandemiatilanteessa. Eläinpelastustehtäviä suorittavat Helsingin pelastuslaitoksen eläinpelastusyksikkö sekä sopimuspalokuntien eläinpelastusyksikkö, jonka käyttöä laitos kouluttaa, ohjaa ja ylläpitää. Eläinpelastusyksikössä on valmius torjua eläinperäisiä tarttuvia tauteja ja tarjota suojavarusteita muille viranomaisille. Eläinpelastusyksiköitä käytetään myös luonnonvaraisten eläinten siirtämiseen, esimerkiksi vaaraa aiheuttavasta paikasta. Eläinpelastusyksiköllä on oma päivystävä puhelin, johon eläinpelastustehtävät ohjataan.

Eläinpelastustehtäviin varautuminen kattaa erityiskaluston ylläpidon ja kehittämisen, operatiivisten toimintaohjeiden laatimisen sekä henkilöstön osaamisen ylläpidon ja kehittämisen (ml. Sopimuspalokunnat). Pelastuslaitos laatii myös öljyntyneiden eläinten pelastussuunnitelman ja vastaa vapaaehtoisten kouluttamisesta yhdessä Suomen ympäristökeskuksen ja Suomen WWF:n kanssa. Pelastuslaitos tekee tiivistä yhteistyötä kaupungin kaupunkieläintyöryhmässä, Korkeasaaren eläintarhan, Viikin yliopistollinen eläinsairaalan ja Helsingin poliisin eläinrikosten tutkintaryhmän kanssa.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Eläinpelastuspuhelimeen tuli soittoja vuonna 2018 noin 4000 kpl ja vuonna 2019 noin 4700 kpl. Eläinpelastusyksikölle aiheutuvia tehtäviä näistä on vuosittain noin 1000 kpl. Puhelimeen tulevien puheluiden määrä on ollut selkeässä nousussa ja tähän pyritään vaikuttamaan tehokkaammalla viestinnällä.

Öljyntyneiden eläinten pelastus- ja puhdistusoperaatioihin liittyvän osaamisen tasoa tulee pelastuslaitoksella tulevalla palvelutasopäätöskaudella kehittää. Huomiota tulee kiinnittää myös eläinpelastusyksikön käytön kouluttamiseen, jotta yksikön jatkuva valmius voidaan turvata.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Eläinpelastus

- ✓ Huolehditaan lakisääteisestä tehtävästä ylläpitää valmiutta virka-apuun eläinlääkintäviranomaiselle.
- ✓ Tuodaan ajan tasalle öljyntyneiden eläinten pelastussuunnitelma ja tuetaan siihen liittyvää vapaaehtoisten kouluttamista.
- ✓ Kehitetään eläinpelastukseen liittyvää viestintää kaupunkilaisille, jotta saadaan vähennettyä eläinpelastuspuhelimeen tulevien soittoja, jotka eivät vaadi pelastuslaitoksen toimenpiteitä.

4 Väestönsuojeluun varautuminen

Palvelun kuvaus, nykytila ja edellisen kauden arviointi

Väestönsuojelun strateginen suunnittelu on pelastuslain 64 §:n sekä valmiuslain 12 §:n edellyttämää toimintaa. Pelastuslaitos vastaa kaupungin poikkeusoloihin varautumisessa väestönsuojelun suunnittelusta ja koordinoinnista. Pelastuslaitos myös ylläpitää kokonaiskuvaa väestönsuojeluun varautumiseen velvollisten toimijoiden varautumisesta (PeL 65 §). Väestönsuojeluun varautumisen suunnitteluun kohdennetaan Helsingin kaupungin pelastuslaitoksella 4-5 henkilötyövuoden resurssi.

Helsingissä väestönsuojelun strateginen suunnittelu on dokumentoitu Helsingin kaupungin suojelusuunnitelmaan, joka päivitetään vuosittain. Siinä on esitetty pelastustoimen ja kunnan vastuulla olevat väestönsuojelujärjestelyt Helsingin kaupungissa. Suojelusuunnitelman laatii pelastuslaitos. Väestönsuojelun suunnittelu koostuu väestönsuojelun johtamisjärjestelmästä, toimintaorganisaatiosta, materiaalisista varauksista, väestön varoittamisesta (PeL 27 §) sekä rakenteellisesta väestönsuojelusta. Rakenteellinen väestönsuojelu käsittää väestön suojaamiseen liittyvät asiat mukaan lukien väestönsuojatilanteen arvioinnin. Suojelusuunnitelmaa tarkentavat useat eri suunnitelmat, esimerkiksi suojelupiirien ja -lohkojen suunnitelmat, evakuointisuunnitelma, rakenteellisen suojelun suunnitelma ja yhteistoimintasuunnitelma.

Edellisen palvelutasopäätöskauden aikana on ollut käynnissä poikkeusolojen riskianalyysin kehittäminen yhteistyössä puolustusvoimien ja Keski-Suomen pelastuslaitoksen kanssa. Kehitystyön tavoitteena on muun muassa yhdenmukaistaa tietojen luovutuksen käytäntöjä puolustusvoimien ja pelastuslaitosten välillä.

Kaupunkikonsernin toimialojen omissa valmiussuunnitelmissa tulee olla selvitetty, kuinka toimialat tukevat pelastustoimintaa ja kuinka niissä on huolehdittu väestönsuojeluun liittyvistä velvoitteista. Pelastuslaitos koordinoi yhteistyötä kaupungin johdon vahvistaman yhteistyörakenteen kautta. Pelastuslaitos ohjaa henkilövarauksia väestönsuojeluorganisaation osalta ja kaupunginkanslia ohjaa henkilövarauksia palvelutuotannon jatkuvuudenhallinnan osalta.

Väestönsuojelun henkilövarauksiin liittyen edellisen palvelutasopäätöksen mukaisesti sijoittamattoman reservin kouluttamisesta ja hyödyntämisestä kalliosuojien henkilöstövajeen paikkaamisesta on selvitetty ja Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kanssa on tehty sopimus kalliosuojahenkilöstön kouluttamisesta. Kaupunkikonsernin toimijoiden vastuita ja rooleja väestönsuojelussa on käyty läpi suojelusuunnitelman päivittämisen yhteydessä ja tarkennettu vastaamaan muuttunutta kaupunkiorganisaatiota. Pelastuslaitoksen henkilöstön sijoitukset on tarkastettu ja periaatteet sijoittamiselle on muodostettu.

Pelastuslain 27 §:n mukaan pelastuslaitoksen tulee huolehtia alueellaan väestön varoittamisesta vaara- ja onnettomuustilanteessa sekä siihen tarvittavasta järjestelmästä. Pelastuslaitos ylläpitää kiinteisiin väestöhälytymiin perustuvaa väestöhälytintäjärjestelmää. Väestöhälytintäjärjestelmää hyödynnetään väestön varoittamiseen sellaisissa onnettomuuksissa ja uhkatilanteissa, jotka edellyttävät väestön sisälle suojautumista. Pelastuslaitos on edellisellä palvelutasopäätöskaudella selvittänyt kiinteän ulkohälytintäjärjestelmän kehitystarpeita ja valmistellut hanke-esityksen ulkona liikkuvan väestön varoittamisen kehittämisestä. Hanke on käynnistetty vuonna 2020 nykytilan ja uudistamistarpeiden arvioinnilla.

Kallioväestönsuojien peruskorjauksista on edellisellä palvelutasopäätöskaudella osittain peruskorjattu Niemenmäen kalliosuoja ja loppuosalle on talousarviossa kustannusvaraus vuodelle 2020. Talonrakennushankkeiden rakentamishjelmassa vuosille 2020-2029 on kirjattu kustannusvaraus Karstulantien kalliosuojalle vuosille 2022-2023, Kulosaaren kalliosuojalle vuosille 2024-2025 ja Erottajan kalliosuojalle vuosille 2026-2027. Kalliosuojien korjaussuunnitelmat päivitetään sen jälkeen, kun maakuntauudistuksen vaikutukset väestönsuojien hallintaan selviävät.

Yksityisten väestönsuojien toiminnallisen kunnon valvontaan on päättyneellä palvelutasopäätöskaudella panostettu aiempaa enemmän. Asuintalojen paloturvallisuuden itsearviointien (kts. luku 2.2.1) yhteydessä on keskitytty erityisesti myös talosuojien valvontaan sekä niihin liittyvään neuvontaan.

Helsingin kaupungin pelastuslaitos järjestää väestönsuojelun erityis- ja johtotehtäviin varatulle henkilöstölle tehtäväkohtaista koulutusta. Koulutus suunnitellaan vastaamaan suojelusuunnitelman edellyttämää valmiutta. Yksittäisille kaupunkilaisille suunnatun turvallisuus- ja varautumiskoulutuksen Helsingissä hoitaa yhteistoimintasopimuksen perusteella Helsingin pelastusliitto ry (Helpe) yhdessä jäsenjärjestöjensä kanssa. Pelastuslaitoksella on edustus Helpen hallituksessa ja koulutusvaliokunnassa, jonka kautta pelastuslaitos osallistuu väestönsuojeluun liittyvän koulutuksen ohjaukseen.

Palvelun tavoitteet ja tarpeiden arviointi

Varautumisen ja väestönsuojelun suunnittelun perustana on sotilaallisen voimankäytön uhka-arvio, joka on laadittu yhteistyössä puolustusvoimien kanssa. Edellisen palvelutasopäätöskauden aikana on lisäksi ollut käynnissä poikkeusolojen riskianalyysin valmistelu pelastuslaitosten ja puolustusvoimien yhteistyössä. Poikkeusolojen riskianalyysi toimii Helsingin suojelusuunnitelman pohjana.

Kriittisten johtokeskustilojen ja kalliosuojien toimintakunnossa on monilta osin puutteita. Tilanne johtuu pitkälti riittämättömistä resursseista johtokeskustilojen nykyaikaistamiseksi ja kalliosuojien toimintakunnan ylläpitämiseksi. Lisäksi kalliosuojien hallintaoikeuksien tilanne on toistaiseksi osittain epäselvä valmistelussa olleen maakuntauudistuksen johdosta.

Päätös palvelutasosta vuosille 2021-2024

Varautuminen väestönsuojeluun

- ✓ Väestönsuojeluun varautumisen suunnitteluun kohdennetaan Helsingin kaupungin pelastuslaitoksella 4-5 henkilötyövuoden resurssi.
- ✓ Päivitetään vuosittain Helsingin suojelusuunnitelma ja tarpeen mukaan muut strategiset suunnitelmat vastaamaan toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia.
- ✓ Kalliosuojahenkilöstöä sijoitetaan ja koulutetaan Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen kanssa tehdyn yhteistyösopimuksen mukaisesti.
- ✓ Kehitetään poikkeusolojen riskianalyysityötä valtakunnallisen yhtenäisen prosessin mukaiseksi yhteistyössä puolustusvoimien kanssa.
- ✓ Toteutetaan kiinteän ulkohälytinjärjestelmän nykytilan ja tarpeiden arviointi ja tehdään tarvittavat päivitykset järjestelmään.
- ✓ Käynnistetään kaupunkiyhteisen varautumisen henkilötietojärjestelmän hankinnan suunnittelu ja toteutus.

5 Ensihoitopalvelu

Pelastuslaitoksella ja Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirillä (HUS) on yhteistoimintasopimus ensihoitopalveluiden järjestämisestä. Pelastuslaitos tuottaa ensihoitopalvelun omakustannusperiaatteella. HUS vastaa ensihoidon palvelutasopäätöksen laatimisesta ja valvonnasta. Sairaanhoitopiirin laatimassa palvelutasopäätöksessä määritellään ensihoitopalvelun järjestämistapa, palvelun sisältö, ensihoitopalveluun osallistuvan henkilöstön koulutus, valmius, tavoitteet potilaan tavoittamisajasta ja muut alueen ensihoitopalvelun järjestämisen kannalta tarpeelliset seikat.

HUS vastaa sairaanhoitopiirin vastuulla olevasta ensihoitopalvelun järjestämisestä alueellaan. HUS toteuttaa ensihoitolääkäripäivystyksen, ensihoidon vastuulääkäripalvelut, muut lääkärijohtoiset asiantuntijapalvelut, palvelutasosuunnittelun sekä vastaa ensihoidon sähköisestä potilaskertomusjärjestelmästä.

Pelastuslaitos toteuttaa yhteistoimintasopimuksen sekä HUS:n palvelutasopäätöksen mukaisen ensihoitopalvelukokonaisuuden. Pelastuslaitos vastaa ensihoito-organisaatiosta, henkilöstöhallinnosta, valmiuden ylläpidosta, kalustosta ja ajoneuvoista sekä viestiliikennejärjestelmistä.

Pelastusyksiköt toimivat tarvittaessa osana ensihoitopalvelua ja suorittavat ns. ensivastetoimintaa. Ensivastetoiminnalla tarkoitetaan ensihoidon palvelujärjestelmässä ensimmäisenä onnettomuuspaikalle hälytettävissä olevaa muuta kuin ensihoitoyksikköä, joka kykenee aloittamaan välttämättömät ensihoitotoimet ennen ensihoitoyksikön saapumista. Näin saadaan avunsaamisviive mahdollisimman pieneksi ja henkeä pelastavat hoitotoimenpiteet voidaan aloittaa mahdollisimman nopeasti.

Ensihoitopalveluasetuksen mukaisesti HUS:n päivystävä ensihoitolääkäri johtaa toiminta-alueensa ensihoitopalvelun tilannekohtaista lääketieteellistä toimintaa ja vastaa hoito-ohjeiden antamisesta alueen ensihoidon kenttäjohtajalle ja muulle ensihoidon henkilöstölle. Kenttäjohtaja toimii ensihoidon vastuulääkärin ja päivystävän ensihoitolääkärin alaisuudessa. Päivystävä ensihoitolääkäri toimii operatiivisesti kenttäjohtajan toiminnallisena esimiehenä.

Ensihoitopalveluun sisältyy osallistuminen alueellisten varautumis- ja valmiussuunnitelmien laatimiseen suuronnettomuuksien ja terveydenhuollon erityistilanteiden varalle yhdessä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa (TervHL 40 §). Varautumis- ja valmiussuunnittelua koordinoi HUS:n valmiustyöryhmä.

Pelastuslaitoksen tavoitteena on toteuttaa omakustannusperiaatteella ensihoitopalvelut laadukkaasti ja taloudellisesti sekä turvata palvelun toteutuksen edellytykset ja häiriötön ensihoitovalmius HUS:n yhteistyösopimuksen mukaisesti.

6 Kehittämissuunnitelma

Palvelutasopäätökseen tulee sisältyä suunnitelma palvelutason kehittämisestä (PeL 29 §). Sisäministeriön ohjeen palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta³² mukaisesti palvelutason kehittämissuunnitelmalla tarkoitetaan niiden toimenpiteiden määrittelyä, joilla palveluita kehitetään toimintaympäristön muutosten edellyttämällä tavalla.

Palvelutasosta on päätetty tässä palvelutasopäätöksessä erikseen kaikkien pelastuslaitoksen tuottamien palveluiden osalta. Tässä kehittämissuunnitelmassa on esitetty yhteenveto päätetyistä asioista siltä osin, kuin ne aiheuttavat pelastuslaitoksella merkittävää resurssien uudelleen jakamista, suuria investointeja tai lisäyksiä pelastuslaitoksen käyttömenobudjettiin. Tämä kuvaa samalla toiminnan ja palvelutason kehittämisen painopisteitä.

Sosiaali- ja terveystoimen ja pelastustoimen uudistus

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevan lakiehdotuksen mukaan perustettaville uusille maakunnille siirrettäisiin vastuu pelastustoimen järjestämisestä ja Uttamaata koskevan erilliskorjauksen mukaan Helsingin kaupunki vastaisi sote-maakuntien tehtävistä Helsingin alueella.

Lakiesitystä koskevassa lausunnossaan pelastuslautakunta on todennut, että ehdotettu uudistus ei jätä sote-maakunnalle todellisuudessa juurikaan liikkumavaraa pelastustoimen palveluiden järjestämiseen itsehallinnon puitteissa, vaan rajoittaa mahdollisuuksia palveluiden järjestämiseen paikalliset todelliset onnettomuus- ja vahinkotodennäköisyydet huomioiden. Lautakunnan näkemyksen mukaan lakiuudistuksessa sisäministeriölle annettu ohjausvalta kaventaa huomattavasti Helsingin pelastustoimen mahdollisuuksia todellisuudessa päättää sote-maakunnan strategiasta ja pelastustoimen palvelutasosta paikallisesti tarkoituksenmukaisimmalla tavalla.

Lakiehdotuksen mukaan valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan. Ratkaisu heikentää mahdollisuuksia ohjata verotuloja paikallisella tasolla Helsingin kaupungin kannalta tuottavimmalla tavalla ja sisältää riskejä, jotka toteutuessaan vaikuttavat negatiivisesti Helsingin pelastustoimen talouteen sekä sitä kautta helsinkiläisten palveluihin ja niiden toimivuuteen. Ehdotettuun lakipakettiin sisältyvien rahoituslaskelmien mukaan Helsingin sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen rahoitus alentuisi 144 miljoonaa euroa eli 222 euroa asukasta kohden. Pelastustoimen osalta laskennallinen vähennys olisi 0,86 miljoonaa euroa eli 1 euroa/asukas. Rahoituksen laskennallinen alentuminen johtuu pelastustoimen riskikertoimesta, joka Helsingissä on arvioitu Suomen alhaisimmaksi. Lakiesitykseen sisältyvä rahoituslaskelma on Helsingin pelastustoimen osalta jyrkässä ristiriidassa palvelutason kehittämissuunnitelmista aiheutuvien kustannuspaineiden kanssa. Uudistuksessa tavoiteltua pelastustoimen kustannusten kasvun hillintää tai vaikutuksia tuottavuuteen tai pelastustoimen alueiden talouteen ei ole lakiesityksessä myöskään analysoitu riittävästi eikä uudistuksen vaikutuksia osoitettu. Kiireellisen ensihoitopalvelun ja pelastustoimen välisen synergian hyödyntäminen edellyttää, että pelastuslaitos myös jatkossa tuottaa kiireelliset ensihoitopalvelut Helsingissä. Tämä on lähtökohtana myös seuraavalla palvelutasopäätöskaudella.

Lakiuudistuksen keskeneräisyyden vuoksi siihen liittyviä taloudellisia uhkakuvia, sekä Helsingin sote-maakunnan strategiaan ja pelastustoimen kansallisen strategian ohjaukseen liittyviä seikkoja ei ole ollut mahdollista huomioida tämän palvelutasopäätöksen valmistelussa.

Omavalvontaohjelma ja tiedolla johtaminen

Helsingin kaupungin strategiassa korostetaan digitalisaatiota sekä tekoälyn, robotisaation ja sähköisen asioinnin edistämistä voidaksemme olla maailman toimivin kaupunki. Helsingin pelastuslaitos on sitoutunut digitalisaation edistämiseen toiminnassaan ja pelastustoimessa kansallisesti. Digitalisaatiota pyritään edistämään pelastuslaitoksen toiminnoissa läpileikkaavasti niin palveluiden asiakaslähtöisyyden parantamiseksi kuin riskianalyysin ja tiedolla johtamisen kehittämiseksi.

³² [SM \(2013\). Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta.](#)

Kesällä 2020 annetun lakiesityksen mukaan sote-maakunnan olisi varmistettava omavalvonnalla pelastustoimen palvelujen saatavuus laatu ja vaikuttavuus. Sote-maakunnan olisi laadittava omavalvontaohjelma, jossa määritellään, miten omavalvonta järjestetään ja toteutetaan ja miten pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja toteutumista, laatua sekä vaikuttavuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Helsingin pelastuslaitoksen omavalvontaa kehitetään pelastustoimen kansallisen kehittämissaikataulun mukaisesti.

Pelastustoiminnan toimintavalmius

Perustuen palvelutasopäätöksen perusteluosaksi dokumentoituihin riskianalyysiin pelastuslaitos on tunnistanut toiminta-alueellaan sellaisia alueita, joilla pelastustoiminnan toimintavalmiutta olisi perustelluinta kehittää. Pelastuslaitos arvioi pelastustoiminnan toimintavalmiutta kokonaisuutena ja suunnittelee toimintaa tarkoituksenmukaisesti ja kokonaisturvallisuutta parhaiten edistävästi. Palveluverkkoa on tarkoitus kasvattaa ottamalla käyttöön kärkiyksiköitä ja kevytasemia sekä rakentamalla uusia pelastusasemia.

Seuraavan 10 vuoden aikana pelastuslaitoksella on suunnitelmissa rakentaa neljä uutta pelastusasemaa, jotka sijoitetaan ja mitoitetaan päivittyvään riskianalyysiin perustuen. Tällä hetkellä riskianalyysiin perustuva prioriteettijärjestys on Konala, Kontula, Tapanila ja Vuosaari. Näistä tulevalle palvelutasopäätöskaudella aloitetaan hankevalmistelu ja rakentaminen Konalan ja Kontulan pelastusasemille. Tulevalle palvelutasopäätöskaudella lisätään henkilöresurssia näiden rakennushankkeiden toteuttamiseksi esitetyissä aikatauluissa.

Palveluverkon kehittämisen ensimmäisessä vaiheessa Helsingin pelastuslaitos parantaa toimintavalmiutta Konalan alueella kärkiyksikköpilotilla, joka on aloitettu vuonna 2020. Mikäli pilotti osoittautuu riskianalyysin perusteella kannattavaksi, Helsingin pelastuslaitos on varautunut investoimaan yhdestä kahteen uuteen kärkiyksikköön tulevalle palvelutasopäätöskaudella sekä tekemään niiden miehittämisen vaatimat rekrytoinnit. Uudet kärkiyksiköt varustetaan ja sijoitetaan päivittyvään riskianalyysiin perustuen, kuitenkin siten että ensisijaisesti pyritään kehittämään Kontulan, Tapanilan ja Vuosaaren alueiden toimintavalmiutta.

Myös pelastustoiminnan toimintavalmiuteen Suomenlinnassa on kiinnitetty huomiota edellisellä palvelutasopäätöskaudella ja tavoitteena on tehostaa toimintavalmiutta Suomenlinnassa päivittämällä hälytys- ja toimintaohjeita sekä kehittämällä saarella käytettävää kalustoa. Onnettomuuksien ehkäisyn ja omatoimisen varautumisen kehittämiseksi lisätään pelastuslaitoksen ja Suomenlinnan hoitokunnan välistä yhteistyötä.

Nykyinen hajautettu Uudenmaan alueen johtamisjärjestelmä kohtaa suuria haasteita riskianalyysissä tarkasteltujen skenaarioiden toteutuessa. HIKLU-pelastuslaitosten yksi yhteisistä avaintavoitteista on suuronnettomuuksiin liittyvän suorituskyvyn parantaminen, johon liittyen on todettu kehittämistarpeita erityisesti johtamisjärjestelmän osalta. Helsingin pelastuslaitos varautuu tulevalle palvelutasopäätöskaudella myös HIKLU-pelastuslaitosten yhteisen pelastustoiminnan johto- ja tilannekeskuksen tieto- ja viestitekniseen suunnitteluun sekä hankintoihin resursoimiseen. Uudenmaan johto- ja tilannekeskus on varauduttu ottamaan käyttöön vuonna 2023.

Onnettomuuksien ehkäisy

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden resursoinnin osalta on tunnistettu lisäresurssitarpeita, erityisesti toiminnan kehittämisen mahdollistamiseksi. Uudet onnettomuuksien ehkäisyyn liittyvät kansalliset toimintaohjelmat, menetelmät ja strategiat vaativat pelastuslaitokselta uudenlaista osaamista. Turvallisuusviestinnän ja turvallisuuskoulutuksen osalta erityisesti viestinnän digitalisoituminen ja koulutuksessa käytettävien työkalujen kehitys vaatii uudenlaisten osaamistarpeiden huomioimista rekrytoinneissa.

Onnettomuuksien ehkäisyn palveluissa keskeinen painopiste ovat kotona tapahtuvat vahingot ja tapaturmat. Keskeisiksi riskiryhmiksi tunnistetaan esimerkiksi ikääntyvät, syrjäytyneet sekä eri tavoin toimintakyvyltään rajoittuneet erityisryhmät. Asumisen turvallisuuteen liittyvien palveluiden osalta erityisesti paloriski-ilmoitusten käsittelyyn pyritään resursoimaan voimakkaammin. Tämä mahdollistetaan resurssien uudelleenjakamisella ja palvelutuotannon prosesseja tehostamalla. Pelastuslaitos pyrkii myös edistämään riskiryhmien parempaa tunnistamista, sujuvoittamaan viranomaisyhteistyötä sekä lisäämään oikein kohdennettua turvallisuusviestintää.

Rakenteellisen paloturvallisuuden ohjauksella ja neuvonnalla edistetään turvallisia rakennusratkaisuja ja pelastuslaitoksen toimintaedellytyksiä kaupungin alueella. Rakentamisen volyymin ja rakennuskannan poikkeuksellisen monimuotoisuuden takia Helsingissä on suuri tarve uudis- ja korjausrakentamiseen liittyvälle

neuvonnalle. Pelastuslaitoksella on tunnistettu tarpeita tiiviimpään yhteistyöhön kaupungin toimijoiden välillä sekä rakenteellisen paloturvallisuuden ohjaukseen ja neuvontaan resursoinnille.

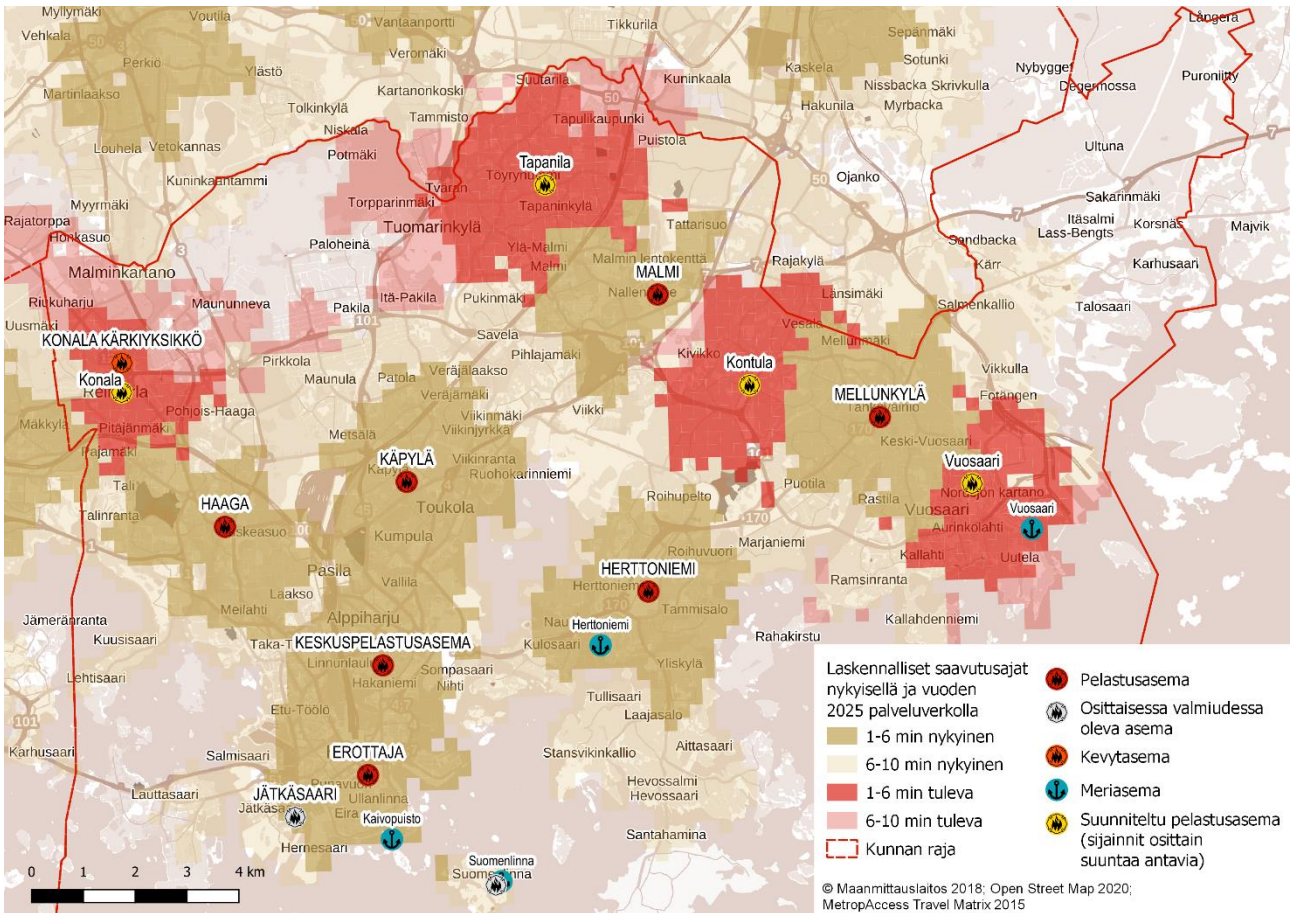
Pelastustoimessa kehitetään valtakunnallisesti parhaillaan uutta onnettomuuksien ehkäisyn sovellusta, joka on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2022. Helsingin pelastuslaitos osallistuu aktiivisesti ja kohdentaa resurssejaan tietojärjestelmän valmisteluun ja hankintaan. Sovellus tulee korvaamaan nykyisen, osin käytettävyydeltään vanhentuneen palotarkastusohjelman ja parantamaan valvontatoiminnan digitaalisia valmiuksia. Sovelluksen on tarkoitus myöhemmin mahdollistaa myös sähköinen asiointi pelastuslaitoksen kanssa.

Väestönsuojeluun varautuminen

Väestönsuojeluun varautumisen osalta tulevalla palvelutasopäätöksellä toteutetaan ulkona liikkuvan väestön varoittamisen kehittämishanke, jossa arvioidaan kiinteän ulkohälytintjärjestelmän nykytila ja tarpeet sekä tehdään tarvittavat päivitykset järjestelmään. Hanke on käynnistetty vuonna 2020. Lisäksi tulevalla palvelutasopäätöksellä käynnistetään kaupunkiyhteisen varautumisen henkilötietojärjestelmän hankinnan suunnittelu ja toteutus.

Taulukko 3. Kehittämissuunnitelman kustannusten arviot vuosille 2021-2024.

	Lisäys henkilötyövuosiin	Lisäys käyttömenoihin per vuosi (henkilökulut, vuokrat, materiaalit)	Kalusto- investointi	Rakentaminen
2021				
Konalan kärkiyksikön vakiinnuttaminen		40 000		
Kontulan kärkiyksikkö	12	735 000	340 000	
Kontulan kevytasema		90 000	10 000	30 000
Onnettomuuksien ehkäisyn palveluiden henkilöresurssit	3	150 000		
2022				
Konalan pelastusyksikkö	12	757 000	400 000	
Konalan pelastusasema		175 000		7 800 000
Tapanilan kärkiyksikkö	12	757 000		
Tapanilan kevytasema			10 000	30 000
Viranomaisten turvallisuusverkko		170 000		
Onnettomuuksien ehkäisyn tietojärjestelmä		150 000		
2023				
Konalan pelastusasema		335 000		
Vuosaaren kärkiyksikkö	12	777 000		
Vuosaaren kevytasema		90 000	10 000	30 000
Uudenmaan johtokeskus		400 000	80 000	3 500 000
2024				
Kontulan pelastusyksikkö	12	780 000	400 000	
Kontulan pelastusasema		175 000		7 500 000

Kuva 1. Vuosien 2021-2024 kehittämissuunnitelman mukainen saavutettavuus Helsingin pelastustoimen alueella.

Viittaukset

- Helsingin kaupunki (2019). Maailman toimivin kaupunki – Helsingin kaupunkistrategia 2017–2021. <<https://www.hel.fi/static/helsinki/kaupunkistrategia/kaupunkistrategia-2017-2021.pdf>>. Viitattu: 31.8.2020. [1]
- Helsingin kaupunki (2020). Helsingin kaupungin talousarvio 2020 ja taloussuunnitelma 2020–2022. Helsingin kaupungin keskushallinnon julkaisuja 2019:39. <https://www.hel.fi/static/kanslia/Julkaisut/2019/HKI_TAE_2020.pdf>. Viitattu: 31.8.2020. [7]
- Jonsson, A., Bonander, C., Nilson, F. ja Huss, F. (2017). The state of the residential fire fatality problem in Sweden: Epidemiology, risk factors, and event typologies. Journal of Safety Research. 62. <https://www.researchgate.net/publication/317872373_The_state_of_the_residential_fire_fatality_problem_in_Sweden_Epidemiology_risk_factors_and_event_typologies>. Viitattu: 31.8.2020. [15]
- Kokki, E. (2014). Palokuolemat vähentyneet - Suomen palokuolematilastot 2007–2013. (In Finnish). Julkaisu/Tutkimusraportti, 24 p. Emergency Services Academy Finland, Kuopio. <https://www.pelastusopisto.fi/wp-content/uploads/2016/12/52749_B2_2014.pdf>. Viitattu: 31.8.2020. [15]
- Liikennevirasto (2018). Suomen virallinen tilasto (SVT): Tietilasto 2017. Liikenneviraston tilastoja 5/2018. <https://julkaisut.vayla.fi/pdf8/lti_2018-05_tietilasto_web.pdf>. Viitattu: 31.8.2020. [27]
- Paajanen, A., Hakkarainen, T. & K. Tillander (2014). Onnettomuusvahingot pelastustoimen riskianalyysityössä. Helsingin kaupungin pelastuslaitoksen julkaisuja. Helsinki 2014, 67 s. + liitteet. <https://www.hel.fi/static/pela/Julkaisut/Onnettomuusvahingot_pelastustoimen_riskianalyysity%C3%b6ss%C3%A4.pdf>. Viitattu: 31.8.2020.[14] [16]
- Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto (2013). Pelastustoiminnan käsitteitä. Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston julkaisu 1/2013. <<https://docplayer.fi/19425897-Pelastustoiminnan-kasitteita.htm>>. Viitattu: 31.8.2020. [24]
- Sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista (1363/2018). Annettu Helsingissä 28 päivänä joulukuuta 2018. <<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20181363>>. Viitattu: 31.8.2020. [22]
- SM = Sisäministeriö (2007). Pelastussukellusohje. Sisäasiainministeriön julkaisu 48/2007. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79329/smjulkaisu_482007.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu: 31.8.2020. [26]
- SM (2012). Pelastustoimen toimintavalmiuden suunnitteluohje. Sisäasiainministeriön julkaisuja 21/2012. <<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79284/Toimintavalmiusohje%202012.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu: 31.8.2020. [13] [18] [21] [23] [25]
- SM (2013). Ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta. Sisäasiainministeriön julkaisuja 17/2013. <<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79032/Ohje%20palvelutasop%C3%A4%C3%A4t%C3%B6ksen%20sis%C3%A4ll%C3%B6st%C3%A4%20ja%20rakenteesta.pdf?sequence=1&isAllowed=y>>. Viitattu: 31.8.2020. [8] [19] [32]
- SM (2016a). Ohje pelastushenkilöstön toimintakyvyn arvioinnista ja kehittämisestä. Sisäministeriön julkaisu 5/2016. <<http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75317/Ohje%20fyysisen%20toimintakyvyn%20arvioinnista%20yhdistetty.pdf>>. Viitattu: 31.8.2020. [20]
- SM (2016b). Turvallinen ja kriisinkestävä Suomi - pelastustoimen strategia vuoteen 2025. Sisäministeriön julkaisu 8/2016. <https://www.pelastustoimi.fi/download/68067_182016.pdf?5c65b6fc0e5bd488>. Viitattu: 31.8.2020. [2]
- SM (2017a). Hyvä elämä – turvallinen arki. Valtioneuvoston periaatepäätös sisäisen turvallisuuden strategiasta 5.10.2017. <<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80782/sisaisen-turvallisuuden-strategia-verkko.pdf?sequence=4&isAllowed=y>>. Viitattu: 31.8.2020. [4]

- SM (2017b). Kansallinen CBRNE-strategia 2017. Sisäministeriön julkaisu 29/2017. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160377/SM_29_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu: 31.8.2020. [30]
- SM (2019a). Kansallinen riskiarvio 2018. Sisäinen turvallisuus | Sisäministeriön julkaisuja 2019:5. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161332/5_2019_Kansallinen%20riskiarvio.pdf?sequence=4&isAllowed=y>. Viitattu: 31.8.2020. [12]
- SM (2019b). Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025: Pelastustoimen toimintaohjelma onnettomuuksien ehkäisemiseksi. Sisäministeriön julkaisuja 2019:33. <<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-304-0>>. Viitattu: 31.8.2020. [3]
- Uudenmaan ELY-keskus (2012). Uudenmaan ELY-keskuksen liikenneturvallisuussuunnitelma. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Raportteja 111/2012. <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/86175/Raportteja_111_2012.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu: 31.8.2020. [28]
- Uudenmaan pelastuslaitokset (2018). Uudenmaan alueellinen riskiarvio 2018. <<https://vm.fi/documents/1410869/12562948/Uusimaa.pdf/666644ba-f4d7-6703-9997-752720017fc1/Uusimaa.pdf>>. Viitattu: 31.8.2020. [6] [11] [17] [29] [31]
- Uudenmaan pelastuslaitokset (2020). Uudenmaan pelastuslaitosten riskianalyysi 2020. #lisätään linkki, kun julkaistu [9] **[Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.]**
- Turvallisuuskomitea (2017). Yhteiskunnan turvallisuusstrategia. Valtioneuvoston periaatepäätös 2.11.2017. <https://turvallisuuskomitea.fi/wp-content/uploads/2018/02/YTS_2017_suomi.pdf>. Viitattu: 31.8.2020. [5]
- Östman, L. (2015). Varför omkommer det fler personer i bostadsbränder i Finland än i Sverige? (In Swedish). Thesis, 77 p. Department of Fire Safety Engineering, Lund University, Sweden. [15]

onnettomuuksien ehkäisy | pelastustoiminta | ensihoito | väestönsuojelu | varautuminen

PL1, 00099 HELSINGIN KAUPUNKI
PB 112, 00099 HELSINGFORS STAD

Helsinki City Rescue Department
+358 9 310 1651 Helsingfors stads räddningsverk